

Fredagen den 15 februari

Kl. 09.00–13.04

---

§ 1 Avsägelse

Talmannen meddelade

att *Erik Ezelius* (S) avsagt sig uppdraget som ledamot i konstitutionsutskottet,

att *Mats Persson* (L) avsagt sig uppdraget som ledamot i finansutskottet,

att *Johan Pehrson* (L) avsagt sig uppdraget som ledamot i justitieutskottet,

att *Roza Güclü Hedin* (S) avsagt sig uppdraget som ledamot i utrikesutskottet,

att *Juno Blom* (L) avsagt sig uppdraget som ledamot i utbildningsutskottet och som suppleant i justitieutskottet,

att *Åsa Lindestam* (S) avsagt sig uppdraget som suppleant i konstitutionsutskottet och

att *Jonas Eriksson* (MP) avsagt sig uppdraget som ledamot i riksdagsstyrelsen.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 2 Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade

att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält *Daniel Andersson* som ledamot i konstitutionsutskottet, *Sara Heikkinen Breitholtz* som ledamot i utrikesutskottet, *Erik Ezelius* som suppleant i konstitutionsutskottet, *Marianne Pettersson* som suppleant i socialförsäkringsutskottet, *Malin Larsson* som suppleant i utbildningsutskottet och *Isak From* som suppleant i näringsutskottet,

att Kristdemokraternas riksdagsgrupp anmält *Hampus Hagman* som suppleant i finansutskottet,

att Liberalernas riksdagsgrupp anmält *Johan Pehrson* som ledamot i finansutskottet och som suppleant i justitieutskottet, *Juno Blom* som ledamot i justitieutskottet och *Mats Persson* som ledamot i utbildningsutskottet samt

att Miljöpartiets riksdagsgrupp anmält Rasmus Ling som suppleant i socialförsäkringsutskottet, Janine Alm Ericson som suppleant i socialförsäkringsutskottet och som ledamot i riksdagsstyrelsen samt Jonas Eriksson som ersättare i riksdagsstyrelsen.

Talmannen förklarade valda till

ledamot i konstitutionsutskottet

Daniel Andersson (S)

ledamot i finansutskottet

Johan Pehrson (L)

ledamot i justitieutskottet

Juno Blom (L)

ledamot i utrikesutskottet

Sara Heikkinen Breitholtz (S)

ledamot i utbildningsutskottet

Mats Persson (L)

suppleant i konstitutionsutskottet

Erik Ezelius (S)

suppleant i finansutskottet

Hampus Hagman (KD)

suppleant i justitieutskottet

Johan Pehrson (L)

suppleanter i socialförsäkringsutskottet

Marianne Pettersson (S)

Janine Alm Ericson (MP)

Rasmus Ling (MP)

suppleant i utbildningsutskottet

Malin Larsson (S)

suppleant i näringsutskottet

Isak From (S)

ledamot i riksdagsstyrelsen

Janine Alm Ericson (MP)

ersättare i riksdagsstyrelsen

Jonas Eriksson (MP)

Talmannen anmälde

att *Hannah Bergstedt* (S) skulle tjänstgöra som ersättare för *Emilia Töyrä* (S) under tiden för hennes ledighet den 26 februari–30 november och

att *Henrik Edin* (L) skulle tjänstgöra som ersättare för *Robert Hannah* (L) under tiden för hans ledighet den 13 mars–16 maj.

§ 4 Anmälan om ordförande i utskott

Talmannen anmälde att *Maria Malmer Stenergard* (M) valts till ordförande i socialförsäkringsutskottet från och med den 14 februari.

§ 5 Senaste dag för avlämnande av propositioner

I enlighet med 9 kap. 3 § riksdagsordningen hade talmannen föreslagit att propositioner som regeringen avsåg skulle behandlas under innevarande riksmöte och för vilka särskild tidpunkt inte var föreskriven skulle avlämnas *senast tisdagen den 2 april 2019*.

Kammaren biföll detta förslag.

§ 6 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2018/19:45 till skatteutskottet

§ 7 Svar på interpellation 2018/19:50 om el- och gasbilar

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Jens Holm har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att säkerställa att el- och gasbilar som säljs i Sverige också stannar i Sverige.

Omställningen av fordonsflottan i Sverige från fossilt till förnybart fortsätter att öka. Under 2018 registrerades nästan 20 000 nya klimatbonusbilar, vilket är en kraftig ökning jämfört med året innan, och prognosen ser också god ut för 2019.

Det går dock inte att säkerställa att alla miljöbilar som säljs i Sverige också stannar i Sverige, vilket den dåvarande miljöministern redogjorde för i svaret på en tidigare skriftlig fråga (2015/16:1522).

Sverige är del av EU:s gemensamma inre marknad, och begagnade bilar är en handelsvara som alla andra. Den europeiska marknaden är betydligt större än den svenska varför det inte är så konstigt att en del av de

miljöbilar som byter ägare säljs till utlandet. Regeringen har dock uppmärksammat risken för att miljöbilar säljs utomlands i högre omfattning än andra bilar och vidtagit åtgärder. I det nya bonus–malus-systemet, som infördes den 1 juli 2018, betalas bonusen ut tidigast sex månader efter att bilen har registrerats i vägtrafikregistret. Syftet med denna regel är att göra det mindre attraktivt att exportera en klimatbonusbil och därmed främja att klimatbonusbilar i högre utsträckning används i Sverige.

Eftersom bonusen började betalas ut så sent som i januari 2019 är det för tidigt att dra några slutsatser om regelns effekter.

Jag kommer fortsatt att följa utvecklingen av exporten av begagnade miljöbilar noga och vid behov ändra i nuvarande regelverk.

Anf. 2 JENS HOLM (V):

Herr talman! Klimathotet är akut. I Sverige har vi svarat upp mot det genom fastslagna klimatmål och en klimatlag. I transportsektorn ska utsläppen minska med minst 70 procent till 2030. Omställningen av fordonsflottan är där en helt bärande del – att vi får en förnybar fordonsflotta. Det är därför som vi numera har ett så kallat bonus–malus-system. Köper man en elbil eller en biogasbil får man ett statligt bidrag finansierat genom högre skatt på de bilar som smutsar ned mest.

Problemet med detta är att av de ungefär 20 000 nya klimatbonusbilarna, som klimatministern nämner, kommer 3 000–4 000 inom det närmaste året eller åren att försvinna ut över Sveriges gränser. Vi har alltså ett statligt stödssystem som främjar ett dränage av de bästa bilarna. Det här slår sönder andrahandsmarknaden. Alla har inte råd att lägga upp 400 000–500 000 kronor för att köpa en ny miljöbil. Om dessa bilar finns på andrahandsmarknaden kommer de ut till breda lager av den svenska befolkningen.

Herr talman! Det här är ingen ny fråga. Vi har diskuterat den ganska länge. Det finns biluthyrningsföretag och leasingföretag som har satt i system att köpa in miljöbilar med en bonus, och när de har fått bonusen avregistrerar de bilarna och säljer dem till Norge, Tyskland och andra länder. Man utnyttjar systematiskt det statliga stödssystemet. Här måste vi agera.

Det gläder mig att klimatministern är beredd att agera, men ärligt talat saknar jag de konkreta åtgärderna.

Jag vill fråga miljö- och klimatministern: Har regeringen på allvar prövat idén om att lagreglera mot avregistrering och utlandsförsäljning inom de tre första åren som bilen finns på marknaden? Ett alternativ är att lagreglera så att bonusen tas tillbaka om bilen avregistreras och säljs utomlands under till exempel de tre första åren.

Tidigare har jag hört från regeringen att det är helt omöjligt att genomföra detta inom EU. Men har ni verkligen prövat det här gentemot EU? Med en sådan ganska enkel lagreglering torde man få bort hela problemet.

Man kan också tänka sig andra saker. Man skulle kunna betala ut en extra bonus efter två eller tre år så att det finns ett incitament att ha kvar bilarna i Sverige i stället för att sälja dem utomlands.

Självklart måste vi också bygga ut förutsättningarna för att ha kvar miljöbilar i Sverige. Vi behöver fler laddstolpar, större laddinfrastruktur, fler biogaspumpar och fortsatt skattenedsättning så att biogas och andra förnybara drivmedel är billigare än de fossila. Regeringen måste ta strid om

detta gentemot EU. Vi behöver dessutom fler miljözoner där miljöbilar kan premieras och så vidare.

Jag saknar alla dessa konkreta förslag i miljö- och klimatministrarnas svar. Hon har dock möjlighet att återkomma här i debatten och berätta vilka konkreta åtgärder regeringen tänker vidta för att el- och biogasbilarna ska finnas kvar i Sverige och göra nytta här.

Anf. 3 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Det här är tredje gången på en vecka som jag står i talarstolen och debatterar denna fråga. Det är också tredje gången jag får ett icke-svar från regeringen.

Exporten av bilar som är mindre än fem år gamla ökade förra året med 107 procent. Det finns siffror som visar att upp till en tredjedel av alla elbilar som registreras i Sverige försvinner ut inom ett fåtal år. De hamnar i Norge. Precis som Jens Holm lyfte upp har gasbilarna haft samma utveckling. Det har de haft länge. De hamnar i Nederländerna och Tyskland.

Detta är ingen ny fråga. Bilarna säljs heller inte generellt ut i hela världen, vilket Isabella Lövin's svar verkar ge sken av. Det handlar om riktade exportertill länder där det är mer lönsamt att äga dem.

Regeringen har inte agerat mot detta, och det gör mig orolig. Om vi ska nå våra tufft satta mål, som vi tillsammans har satt, måste också styrmedlen vara verksamma i Sverige. Det handlar om att det ska vara lönsamt att äga en miljöbil, inte bara att köpa den. Denna skillnad är väldigt viktig.

Det finns lösningar, och Jens Holm lyfte fram en sådan som går ut på att dela upp bonusen i två delar. Centerpartiet har länge haft ett förslag om en grön bilbonus: Man höjer bonusen och 30 procent av den delas ut efter fyra år, det vill säga efter att den första leasingperioden har gått ut. Det är nämligen då som många av bilarna försvinner iväg. Att vänta i sex månader med att betala ut bonusen i bonus-malus-systemet är visserligen bra, men det är inte vad som gör skillnad när den första leasingperioden är klar. Då spelar det ingen roll om man har väntat i sex månader, eftersom detta sker efter tre år.

Även andra saker skulle göra skillnad. Norrmännen själva säger: Vill ni att bilarna ska stanna kvar i Sverige finns det ett antal åtgärder man kan vidta. Exempelvis kan man ge kommunerna möjlighet att erbjuda gratis parkering eller differentiera parkeringen utifrån bilens miljöprestanda. Man kan utifrån samma parametrar också ge rabatt på eller slopa trängselskatten.

Där det är möjligt och rimligt skulle man kunna få köra i bussfil, tills en bestämd andel av bilarna har uppnåtts. Detta börjar nu bli ett problem i Norge, där man har en nybilsregistrering på uppemot 50 procent. Men har man som vi i Sverige ett fåtal procent vore detta en jätteviktig åtgärd för att kicka igång marknaden.

Att dessa bilar försvinner iväg är ett problem. Vi klarar inte våra klimatmål om vi inte ställer om. Om vi bara ser på när många av dessa bilar – Jens Holm nämnde i sin interpellation att det handlar om tusentals – försvinner iväg skapar vi inte den marknad som behövs för fler laddstolpar eller för att fler gasmackar ska kunna öppna på marknadsmässiga grunder.

Prot. 2018/19:54

15 februari

Svar på
interpellationer

Vi har problem med att biogasen inte hittar ordentlig avsättning och konkurreras ut av dansk dito. Det hade gjort stor skillnad om gasbilarna hade stannat kvar i Sverige och därmed skapat en efterfrågan.

Vad, Isabella Lövin, kommer regeringen att göra för att komma till rätta med problemet? Det räcker inte med de förslag som gavs i interpellationssvaret.

Anf. 4 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Tack, Rickard Nordin och Jens Holm, för ert engagemang och era väldigt befogade frågor! En del av premisserna för frågeställningen – att regeringen inte skulle ha gjort något – ställer jag däremot inte upp på.

Vi har infört ett nytt bonus–malus-system som trädde i kraft den 1 juli förra året. Då ändrade vi sättet att utbetala bonusen. I den tidigare supermiljöbilspremien fick till exempel en bilhandlare med leasingbilar 40 000 direkt vid inköp av en ny bil och kunde exportera samma bil till utlandet i princip samma vecka utan att den hade kört en enda kilometer på svenska vägar.

Nu har vi ändrat systemet så att det tar sex månader innan man får den första utbetalningen. Vi vet också vilka länder 80 procent av dessa exporter går till. Det finns ingen anledning att hymla om detta. De går till Norge, som har väldigt förmånliga regler för elbilar, och till Tyskland, som har en stor marknad för gasbilar. Nu får man alltså inte sin bonus förrän efter sex månader.

Leasingföretagen har i allmänhet sina bilar ute för leasing i tre år. Om tre år kommer vi att se hur dessa företag kommer att agera och huruvida de fortsatt kommer att exportera till andra länder. Kanske har andrahandsmarknaden i Sverige då vuxit så att bilarna är mer attraktiva i Sverige.

Min absoluta ambition och det regeringen arbetar för är att ytterligare bygga ut laddinfrastrukturen i Sverige. Vi har gjort det i en explosiv takt under de senaste fyra åren. Nu har vi närmare 7 000 laddpunkter. När regeringen tillträdde fanns det färre än 1 000 i hela landet.

Vi hör också att biltillverkare på marknaden, till exempel Volvo, säger att de från 2021 bara kommer att satsa på elbilar. Omställningen av bilindustrin är mycket omfattande. Jag tror inte att det finns något bilmärke – i varje fall inte i Europa – som inte tänker gå över till elbilar eller laddhybrider i närtid.

Detta innebär att priset på elbilar kommer att gå ned väldigt snabbt. Vi kommer dessutom att se en efterfrågan på andrahandsmarknaden. Det är min förhoppning.

Med detta sagt kommer jag naturligtvis att följa det hela väldigt noga. Med tanke på att 80 procent av exporten sker via leasingföretag behöver vi naturligtvis se över om trenden fortsätter. Det kan finnas skäl till differentiering av bonus till leasingföretag, om de sätter detta i system. I stället kan man se till att privatpersoner får den högre bonusen. Vi har dock en fri inre marknad, vilket innebär att bilar både exporteras och importeras till Sverige. Även många dieslbilar exporteras från Sverige. Det är så det ser ut.

Vi vet samtidigt att hälften av nybilsförsäljningen i dag blir tjänstebilar. Om vi vill se en kraftfull omställning till fossilfria bilar och få ned utsläppen i transportsektorn måste vi adressera och se till att det är hela

den stora tjänstebilsmarknaden med kapitalstarka kunder som nu i första hand väljer fossilfria bilar när de köper nya bilar.

Jag kommer att följa detta väldigt noga och är beredd att vidta vidare åtgärder. Vi befinner oss dock i inledningen av en omställning av bilsektorn.

Prot. 2018/19:54

15 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 5 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag är djupt oroad över utvecklingen. Jag har här med mig statistik från Trafikanalys. Av nya rena elbilar går 10 procent på export. Av laddhybridbilarna går 12 procent på export, och så mycket som 35 procent av biogasbilarna försvinner ut över Sveriges gränser.

Miljö- och klimatministern refererar nu till bonus-malus-systemet som vi har haft sedan den 1 juli i somras. Det låter, herr talman, på ministern som att hon vill vänta i tre år med att agera. Att vänta i tre år kommer att innebära tre förlorade år. I den preliminära statistiken för 2018, som Trafikanalys har ställt samman, pekar allt på att problemet bara växer. Ännu fler el- och gasbilar försvinner ut från Sverige. Vi behöver agera nu.

Precis som miljö- och klimatministern säger är det till största delen företag, juridiska personer, som har satt detta i system. De köper in en miljöbil med bonus, tar hela bonusen när den har betalats ut och avregistrerar sedan bilen och säljer den vidare. Den har kanske inte körts en mil på Sveriges gator och gör ingen nytta här. Framför allt utnyttjas ett statligt stödssystem för att de ska tjäna pengar. Det bidrar inte till att vi uppnår klimatmålen här i Sverige.

Jag ställde en konkret fråga huruvida regeringen har tagit kontakt med EU och prövat möjligheterna att lagreglera mot fusket med miljöbilsbonus. Jag fick inget svar på det.

Som miljö- och klimatministern var inne på är det en inre marknad i EU, och man ska konkurrera på samma villkor. Men å andra sidan har vi en mängd miljö- och klimatmål som EU har sagt att vi måste uppnå. Miljö och marknad står alltså mot varandra här. Jag tror att vi har ett bra "case" här, en bra sak att visa upp: Vi behöver se till att våra bonusbilar stannar kvar här i Sverige. Därför vill jag återigen fråga: Har regeringen tagit upp frågan om att förbjuda den här exporten eller till exempel lagreglera så att man blir återbetalningsskyldig ifall man avregistrerar bilen och säljer den vidare utomlands inom en stipulerad tid, låt oss säga någonstans mellan tre och fem år? Det vill jag ha svar på.

Jag tycker också att det är intressant att miljö- och klimatministern öppnar för en mer flexibel bonuspeng, det vill säga att man kan betala ut en extrabonus för dem som har kvar bilen här i Sverige. Jag skulle vilja veta: Är det ett konkret förslag, eller är det bara någonting som miljö- och klimatministern själv tycker verkar intressant?

Det är jätteviktigt med laddinfrastrukturen och utbyggnaden av biogas-pumpar. Laddinfrastrukturen för elbilar ser vi växer, vilket är väldigt bra. Vad gäller biogas-pumpar är jag mer orolig. Det behövs väldigt mycket mer. Jag är också orolig för den skattenedsättning som vi har i dag för biogas. Den är ju temporär och löper ut senast 2021. Där måste återigen regeringen ta strid inom EU, så att vi kan fortsätta främja biogas i Sverige.

Anf. 6 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Isabella Lövins svar oroar mig en del. Ja, det är bra att man kan betala ut bonusen i bonus–malus efter sex år. Men det löser inte problemet med att leasingföretag efter två, tre, fyra år exporterar vidare bilarna. Det gör ingen skillnad.

Detta problem har vi sett under lång tid på gasmarknaden. Det här är inte det som kommer att hjälpa. Det hjälper inte begagnatmarknaden. Det hjälper heller inte lönsamheten i att äga en elbil att vi bygger ut fler gasmackar, fler laddstationer och så vidare. Det är också bra och viktigt, men det avhjälper inte problemet. Det handlar om att det måste bli mer lönsamt att äga en sådan här bil.

Vi har fortfarande inte hört ett enda förslag. Isabella Lövin får jättegärna återkomma med några förslag på hur det ska bli mer lönsamt att äga en sådan här bil, för det är det som gör skillnaden. Det är här vi finner anledningen till att bilarna hamnar utomlands. Vi kan möjligtvis skjuta på det något, men de kommer fortfarande att hamna utomlands efter ett par år om vi inte gör ägandet mer lönsamt.

Ett förslag är att dela upp bonus–malus, som Jens Holm lyfter fram och som Centerpartiet länge har lyft fram. Andra förslag är gratis parkering och rabatterad trängselskatt. Ytterligare ett gäller möjligheten att ladda på arbetsplatsen förmånsfritt. Det får man inte i dag, utan det ska skattebetalas, men det är egentligen ingen större skillnad jämfört med till exempel fruktkorgen.

Det är sådant som skulle göra det mer lönsamt och enkelt att äga en elbil eller gasbil, och det är sådant som gör skillnad för den här exporten. Detta får jättegärna Isabella Lövin återkomma med. Vad tänker regeringen göra för att det ska bli mer lönsamt att äga den bra bilen, inte bara att köpa den?

Anf. 7 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Det var absolut en misstolkning av Jens Holm när han sa att jag svarade att vi kommer att vänta i tre år innan vi tittar på den här frågan. Nej, vi kommer att titta på den kontinuerligt.

Men jag måste också säga att vi precis har ändrat det supermiljöbonus-system som alliansregeringen införde, där man fick 40 000 redan första dagen. De siffror som Jens Holm och Rickard Nordin refererar till härrör från det systemet, som gjorde det möjligt att exportera redan dag ett med 40 000 kronors rabatt på fickan.

Nu har vi ändrat det systemet. Nu går det sex månader innan man får den första utbetalningen. I och med att den första utbetalningen rimligtvis skedde nu i januari, för några veckor sedan, går det inte att utvärdera hur det här systemet har ändrat incitamenten.

80 procent av den här exporten utförs av leasingföretagen, och leasingföretagen leasar i regel ut de nya bilarna i tre år. Vi vet inte vad som kommer att hända 2021. Elbilsbranschen själv förutspår att man kommer att ligga i samma prisklass som fossilbilarna på nybilsmarknaden.

Vi expanderar nu laddinfrastrukturen för elbilar och biogasbilar genom Klimatklivet, som har inneburit en fullständig explosion av nya laddpunkter över hela Sverige. Jämtland och Östergötland hör till de laddstolptätaste länen i Sverige.

Jag förutspår att andrahandsmarknaden i Sverige kommer att vara betydligt hetare 2021 än den är i dag. Det är på väg att ändras väldigt snabbt. I Norge är andrahandsmarknaden stekhet i dag, eftersom det redan i dag finns så väldigt starka subventioner i Norge.

Inom EU är vi i dag det land som har högst andel elbilar och laddhybrider. Det är fortfarande en väldigt låg nivå, ca 5 procent, men vi är på väg uppåt väldigt snabbt. Vi har i dag 7 162 laddstationer och 180 gas-tankstationer. Genom Klimatklivet fortsätter vi att expandera detta.

Till Rickard Nordin vill jag också säga att vi har en gemensam överenskommelse om att se över bonus–malus-systemet för att göra det effektivare och vässa det ytterligare. Det tar jag som utgångspunkt för att vi också kommer att se över det stora problem som vi i dag har med export av våra miljöbilar. Det är naturligtvis någonting som inte är önskvärt, men jag är ganska förtröstansfull. På sikt, om några år, när hela den europeiska bilmarknaden har ställt om, kommer det även i Sverige att finnas en andrahandsmarknad som jämnar ut detta.

Vad vill jag göra ytterligare för olika typer av incitament för miljöbilar? Ja, regeringen är öppen för att göra vad vi kan för att vi ska uppnå målet om att minska utsläppen i transportsektorn med 70 procent till 2030. Vi behöver göra väldigt mycket för det. Regeringen kommer under de här tre åren att genomföra ett väldigt ambitiöst 73-punktsprogram med mycket stora delar som handlar om miljö och klimat. Vi kommer att göra ytterligare genom att vi antar ett klimathandlingsprogram för regeringen i september i år.

Anf. 8 JENS HOLM (V):

Herr talman! Vi i Vänsterpartiet står bakom det nya bonus–malus-systemet. Vi tycker att det är ett stort steg framåt. Det innebär också att skattebetalarna inte finansierar nybilsinköp, utan det görs så att säga inom bilbranschen själv. Det är helt rätt.

Vi står också helt och fullt bakom Klimatklivet. Det är helt rätt att med statligt stöd bygga ut exempelvis laddinfrastruktur för elbilar.

Men de preliminära siffrorna för 2018 oroar mig. De visar en fortsatt ökning av dränaget av svenska elbilar och biogasbilar. De fortsätter att försvinna ut över våra gränser. Här behöver det göras någonting. Jag tror inte att det vore alltför svårt att justera lite till exempel i bonus–malus-systemet, som vi nämnde, så att man kan få en bonus även efter några år. Det skulle vara ett tydligt incitament för att ha kvar bilen.

Herr talman! Det som jag inte har fått svar på, trots att jag har frågat om det två gånger, är om regeringen har tagit strid inom EU för att vi ska kunna lagreglera mot dränaget av elbilar och biogasbilar från Sverige. Det skulle kunna göras genom ett regelrätt förbud mot avregistrering och försäljning utomlands, eftersom det är bilar som finansieras inom ett statligt stödssystem, eller genom att man helt enkelt tar tillbaka bonusen ifall bilen avregistreras och säljs utomlands. Det krävs någon form av lagreglering ifall vi ska göra det. Det tror jag vore ett väldigt enkelt sätt att komma åt de största fuskarna i det här systemet. Det är fråga om företag – uthyrnings- och leasingbolag. Har ni tagit strid inom EU? Om inte: Gör det, för det här måste stoppas! Miljöbilarna ska vara kvar i Sverige.

Anf. 9 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Tack, Jens Holm! Svaret på din fråga är att vi alldeles nyss har infört ett nytt system, bonus–malus-systemet. Vi utredde vad som var bästa sättet att ge incitament till miljöbilar men också att göra det dyrare att äga de dåliga bilarna som släpper ut mest. Det är ett självfinansierande system, precis som Jens Holm säger. Intäkterna från den högre skatten på de mest nedsmutsande bilarna finansierar bonusen.

Det finns också ett långsiktigt incitament att äga en miljöbil i och med att man har en mycket lägre fordonsskatt. Det är också ett svar på varför jag tror att efterfrågan på elbilar och miljöbilar kommer att öka ytterligare på andrahandsmarknaden. I samband med att vi beredde bonus–malus hade Miljödepartementet och regeringen en noggrann beredning och tittade på regler och lagar för hur man bäst kan göra detta på ett effektivt sätt. Under den beredningen konstaterade man att vi har en öppen inre marknad i EU och att bilar är en sådan vara som handlas fritt över gränserna inom EU.

Jag är beredd att fortsatt titta väldigt noga på frågan. Om det visar sig att exporten fortsätter så att våra bonuspengar försvinner någon annanstans och inte kommer till nytta på den svenska marknaden – och det gäller till 80 procent leasingföretagen – vill jag titta över hur man i så fall ska kunna differentiera en bonus så att inte dränaget fortsätter.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2018/19:19 om återfallsförbrytare som går fria

Anf. 10 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Ingemar Kihlström har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att vissa vanekriminella ska sättas i fängelse.

Olyckan i Dalarna, som Ingemar Kihlström tar upp i sin fråga, är en oerhörd tragedi. Samhället måste reagera kraftfullt och i tid för att förhindra att något liknande inträffar igen.

Regeringen ser allvarligt på återfall i brott. Det är viktigt att den som begår flera brott får ett straff som står i proportion till brottslighetens allvar. Regeringen genomförde därför under förra mandatperioden en reform som innebär att fler gärningar ska behandlas som återfall och därmed mötas av skärpta straff. Möjligheten att låta en tidigare påföljd omfatta ytterligare brott har begränsats. Numera måste domstolen döma ut en ny påföljd vid återfall.

När det gäller valet av påföljd är återfall i brott något som domstolen ska beakta som skäl för fängelse. Beroende på bland annat brottslighetens allvar kan dock andra påföljder, såsom skyddstillsyn, vara tillräckligt ingripande och även lämpligare än ett fängelsestraff för att förhindra fortsatt brottslighet. En lagstiftning som ger möjlighet att bestämma påföljd på ett nyanserat sätt är därför nödvändig.

När det särskilt gäller vanemässiga och upprepade trafikbrott innebär dessa ett uppenbart lagtrots och ofta en stor trafikfara. Regeringen ser det därför som mycket angeläget att förhindra återfall i trafikbrott. Det är en fråga både om brottsbekämpning och om att rädda liv i trafiken. I augusti 2018 gav jag därför en utredare i uppdrag att se över hur det straffrättsliga skyddet mot upprepad trafikbrottslighet kan förstärkas.

I utredarens uppdrag ingår att se över straffskalorna för vissa trafikbrott. Skärpta straffskalor skulle ge utrymme för högre straff vid till exempel återfall. För grov olovlig körning och rattfylleri ska det föreslås en skärpning av maximistraffet till ett års fängelse. Då kommer den som gör sig skyldig till dessa brott att kunna frihetsberövas redan i samband med ett polisingripande.

Utredningen ska också se över om det bör införas ett nytt, samlat brott som träffar den som återkommande gör sig skyldig till trafikbrott. En sådan straffbestämmelse skulle med större kraft än dagens reglering kunna träffa och motverka gärningar som på ett upprepat och systematiskt sätt innebär allvarlig fara för trafiksäkerheten. För ett sådant brott kan även övervägas en straffskala som bättre motsvarar brottslighetens allvar och som innebär mer kännbara straff än i dag.

Uppdraget ska redovisas i slutet av sommaren 2019. Efter sedvanlig beredning kommer jag att återkomma till riksdagen i dessa frågor.

Utöver ett stärkt straffrättsligt skydd är det också viktigt att arbeta återfallsförebyggande när en förbrytare väl har dömts. Regeringen arbetar för närvarande med ett lagförslag som innebär att Kriminalvården får fler verktyg än i dag att arbeta återfallsförebyggande. Tanken är att förslaget ska leda till en minskning av återfallen i brott i stort.

Slutligen vill jag även framhålla vikten av ett effektivt brottsförebyggande polisarbete. En av regeringens prioriterade frågor är att stärka det polisiära arbetet och att fler poliser ska kunna bekämpa brottsligheten och öka tryggheten för alla. Den stora satsning som görs på Polismyndigheten är central för detta arbete.

Anf. 11 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Herr talman! Först av allt vill jag tacka justitie- och migrationsministern för svaret på interpellationen. Jag delar också beskrivningen i svaret. Olyckan i Dalarna är en oerhörd tragedi. En 14-årig flicka på väg hem blir påkörd och avlider av skadorna. Bilföraren lämnar platsen utan att se efter hur det gick för den som körts på. Beskrivningar från olyckan visar att påkörningen var mycket våldsamt. Man frågar sig: Hur kunde en sådan olycka ske? När det händer måste man också fråga sig: Varför ingrep inte rättsväsendet hårdare och tidigare?

Polisutredningen visar att den förare som var inblandad var en känd återfallsförbrytare, dömd flera gånger. I det här fallet medger han att han körde olycksbilen och sedan lämnade olycksplatsen. I den senaste domen före den här händelsen slapp han fängelse och kriminalvård eftersom han ville komma till rätta med sina problem. Han dömdes till skyddstillsyn med alkoholavvänjande behandling trots att hans belastningsregister innehåller en lång rad brott under flera år. I det här fallet dömdes förövaren till fängelse i två år och sex månader för bland annat vållande till annans död.

Herr talman! Utifrån gällande praxis bör straffvärdet vara i nivå av tre års fängelse i fall som dessa. Det här aktuella fallet belyser frågan om inte det faktiska straffvärdet borde vara högre. I mina ögon borde ett brott som i detta aktuella fall ligga i ett högre spann av straffskalan. Man kan också konstatera att dagens system med automatisk villkorlig frigivning efter två tredjedelar av strafftiden innebär att återfallsförbrytaren från Dalarna kommer att vara en fri man i november nästa år.

Jag anser att brott och påföljd rimmar illa med det allmänna rättsmedvetandet. Är det rimligt att en förare som i stor hastighet med sin bil dödar en oskyldig människa, avviker från platsen och sedan håller sig undan i flera dagar får ett frihetsberövande straff på två år och sex månader? Han kommer också att bli frigiven efter två tredjedelar av den strafftiden.

Jag anser att straffskalan bör ändras så att straffet blir högre för att visa att samhället ser allvarligt på brott där grov oaktsamhet i trafiken leder till andra människors död.

Jag anser också att vi i Sveriges riksdag bör ta steg för att återfallsförbrytare ska få högre straff. Den rabattmodell för brott nummer två, tre och fyra som är ett faktum i dagens domar behöver förändras. Man bör överväga att i högre grad addera straffvärdet vid situationer där flera brott utförs vid samma tillfälle. Återfallsförbrytare bör avtjäna en tid i fängelse som helt och hållet motsvarar straffvärdet för det eller de nya brott som hon eller han dömts för.

Justitieministern anger i interpellationssvaret att en utredning pågår för att se över hur det straffrättsliga skyddet mot upprepad trafikbrottslighet kan förstärkas. I uppdraget ingår också enligt svaret en översyn av straffskalorna för vissa trafikbrott. Jag undrar: Ingår det även en översyn av straffen för de grova trafikbrotten? Jag vore också tacksam för ytterligare information om uppdraget och tidsplanen för den utredning om trafikbrott som nämns.

Jag vill fråga justitie- och migrationsminister Morgan Johansson: Är justitieministern beredd att öka straffnivån för grova trafikbrott? Vad anser justitieministern om förslaget att återfallsförbrytare bör avtjäna en tid i fängelset som helt och hållet motsvarar det eller de brott som hon eller han har dömts för? Min fråga är också: Vad ingår i uppdraget för den utredning som påbörjades i augusti?

Anf. 12 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Utgångspunkten för interpellationen är en fruktansvärd tragisk olycka. Den 14-åriga flicka som råkade ut för denna olycka får aldrig tillbaka livet. Det är oåterkalleligt.

Vi lagstiftare kan inte ge någon livet tillbaka. Men vi kan göra allt vi kan för att försöka se till att detta inte upprepas, och vi kan vidta åtgärder som gör att vi i bästa fall kan avbryta ett sådant här beteende hos en individ när vi ser att det är på väg att få sådana här tragiska konsekvenser.

I just det här fallet är domen överklagad. Den överklagades i går. Åklagaren vill gå fram med ett hårdare straff än i ursprungsdomen. Den åtalade vill bli friad. Jag kan och ska inte gå in närmare på det enskilda fallet.

Däremot kan jag förstås på ett allmänt plan ha en reflektion över den ordning som vi har. Jag är, säkert i likhet med Ingemar Kihlström, förbaskat trött på en ordning som gör att människor kan fortsätta att bete sig på

det här sättet år efter år. De kör fulla, de kör utan körkort och de begår brott efter brott utan att någon ingriper i slutändan och utan att vi har tillräckliga straffrättsliga möjligheter att ingripa. Det är helt oacceptabelt, för vi vet att i fel händer blir en bil helt enkelt ett mordvapen.

Denna brottslighet måste avbrytas i tid, innan den får sådana tragiska konsekvenser. Det är bakgrunden till att jag initierade översynen av lagstiftningen förra året. Inriktningen på denna är att vi ska ha högre straffskalor för trafikbrott. Då ser man över hela linjen, oavsett vad det är för brott vi talar om. I dag är straffskalorna så pass låga att man inte ens kan gripa och frihetsberöva en person som ägnar sig åt olovlig körning, alltså kör utan körkort eller misstänks för rattfylleri. Maxstraffet måste då vara ett års fängelse, och det är det inte i dag.

Vi måste alltså ha en högre straffskala för den här typen av brott så att vi kan göra tidiga ingripanden. Som vi skriver i direktivet måste vi också ha särskilt höga straffskalor för den som gång på gång återfaller i trafikbrott. Vi får se vad utredaren landar i, men man tänker sig någon form av lösning där det handlar om att döma enligt en särskild straffskala, som ligger väsentligt högre än den gör i dag, när det gäller människor som vid upprepade tillfällen begår de här brotten.

Detta ska vi göra. Vi får betänkandet i slutet av sommaren. Därefter blir det en vanlig remisstid, och jag tänker mig sedan en lagskärpning under nästa år. Jag är angelägen om att ha ett bra samarbete i riksdagen så att vi landar rätt i frågan, och jag kommer säkert också att vilja hålla Ingemar Kihlström informerad om hur processen går till.

Vi delar nog grunduppfattning i det här läget: Vi kan inte lägga fingrarna emellan när det gäller de här fallen, och vi är därför beredda att skärpa lagstiftningen.

Anf. 13 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Herr talman! Tack så mycket för utvecklande svar från justitie- och migrationsminister Morgan Johansson!

Polisutredningen visade att den förare vi talar om var dömd för våldsbrott och rattfylleri. Han dömdes då till skyddstillsyn. I det här fallet hade socialtjänsten en modell där man gav honom en mobiltelefon med blåsinstrument för att logga hans nykterhet. Det visade sig att polisen under polisutredningen inte hade möjlighet att få ut loggen. Man har alltså ingen möjlighet att följa upp detta i polisutredningen, där det borde vara motiverat, utifrån det faktum att socialtjänsten vägrade att lämna ut loggen. Jag tycker att man borde se över dagens system så att polisen, när det är motiverat i samband med polisutredningar, skulle kunna ta del av socialtjänstens logg.

Vi kan konstatera att det i det här fallet gäller en person som saknar körkort och som har en missbruksproblematik. Trots det står han som ägare till över ett trettiotal bilar. Jag vet att det har tagits steg i riktning mot att komma till rätta med problematiken med bilmålvakter, men jag tror ändå att vi behöver skärpa aktiviteterna.

Jag vill följa upp det hela lite grann. Det sägs i svaret att det under förra mandatperioden infördes en reform som innebar att fler gärningar skulle behandlas som återfall och mötas av skärpta straff.

Jag har därför några frågor till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson: Delar justitieministern min bedömning att lagarna bör justeras

så att polisen kan få ut loggar från till exempel nykterhetstester? Anser justitieministern att lagstiftningen mot bilmålvakter är tillräcklig i ljuset av att man som missbrukare utan körkort kan äga 32 bilar? Och anser ministern att den reform under förra mandatperioden som nämns i interpellationssvaret om ökade straff vid återfall har nått sitt mål och är enligt den nivå som regeringen satte upp?

Anf. 14 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är faktiskt första gången jag stöter på frågan om polisen och uppgifterna i socialtjänstens logg. Men jag tar gärna med mig den tillbaka för att se hur regelverket ser ut. Det handlar förstas om sekretessregler mellan socialtjänsten och polisen. Jag får lov att säga att det förefaller väldigt egendomligt om ordningen är på detta sätt, men det kan man helt enkelt åtgärda.

När det gäller bilmålvakter gjorde vi en förändring under förra mandatperioden som gjorde det lättare att beslagta bilar som står skrivna på bilmålvakter. Det handlar då till exempel om stora mängder upplupna parkeringsböter för bilar som står på gatorna. Förändringen innebär att man i storstäderna har kunnat bogsera bort tusentals målvaktsbilar från gatorna och fått dem skrotade. Denna lagstiftning finns nu på plats.

På Näringsdepartementet görs också en särskild översyn av regleringen av registrering av bilar. Inriktningen är att det måste finnas en ordning där vi kan sätta ett tak för hur många bilar som får stå skrivna på en person. I det här fallet hade personen inte ens körkort, vilket ger en särskild dimension till det hela. Processen när det gäller registrering av bilar sker alltså på Näringsdepartementet, och där ansvarar Tomas Eneroth. Vi kommer att kunna leverera förslag om detta under perioden.

När det gäller den bredare frågan om återfall i brott – och nu talar vi inte bara om trafikbrott utan om återfall i brott totalt sett – sker det också en översyn. Det handlar just om hur man ska se på det som populärt kallas för straffrabatt i de här fallen. Där vill vi också gå i skärpande riktning. Det görs en särskild översyn av frågan, men då handlar det inte bara om trafikbrott.

Ingemar Kihlström var också inne på detta med villkorlig frigivning, det vill säga att när man väl sitter i fängelse får man möjlighet till villkorlig frigivning under den sista tredjedelen av tiden för att kunna återanpassa sig i samhället. Det tycker jag i grunden är en ganska bra modell, som de allra flesta länder har. Det finns många länder som har halvtidsfrigivning, men vi har sedan ganska många år tillbaka tvåtredjedelsfrigivning.

Jag vill dock skärpa reglerna och villkoren för dem som frigives villkorligt. Jag vill göra det möjligt att utföra fler drogtest under den tid man är villkorligt frigiven. Jag vill göra det möjligt att övervaka dessa individer med fotboja om det skulle behövas i särskilda fall. Jag vill också utöka möjligheterna att förverka den villkorliga frigivningen om personerna skulle begå brott under den tid som de är villkorligt frigivna. Det finns en särskild utredning som har sett över detta, och vi kommer att först gå till Lagrådet och därefter till riksdagen under våren med detta för att skärpa kraven på dem som är villkorligt frigivna.

Slutligen: När det gäller trafikbrotten ser jag fram emot att få betänkandet under slutet av sommaren. Det är Anne Rapp, som är hovrättsråd i

Västra Sverige, som gör utredningen, och jag är säker på att hon kommer att landa på ett sätt som gör att vi väsentligt skärper synen på den här typen av brott.

Anf. 15 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Herr talman! Tack för svaren från justitie- och migrationsministern! Jag finner också att vi har en stor samsyn i grundfrågan: Vi ska hitta fram till en modell där vi både förbättrar uppföljningen av brott och förhindrar att nya brott sker.

Händelsen i Dalarna påminner oss i mina ögon om att det finns skäl för förbättringar och att det finns saker som kan förstärkas. Jag är glad att vi har en samsyn på detta. Jag vill gärna hitta en gemensam väg framåt där vi har kraftfulla åtgärder för att motverka återfallsförbrytare och kraftfulla insatser som lämplig straffnivå för att stävja både vanliga och grövre trafikbrott. Det handlar också om att finna aktiva och verkningsfulla insatser för att motverka bilmålvakter. Visserligen ser jag ett behov av att också skärpa straffnivån, och jag vill även se över hur vi hanterar principerna för återfallsförbrytare och den tid som de ska ha i fängelse, men jag tackar ändå för svaret och ser fram emot att utredningarna presenteras. Det är en stor mängd utredningar som är på gång, och det blir intressant att se innehållet.

Anf. 16 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Tack, Ingemar Kihleström, för debatten! Jag tror att det framgår att vi har en gemensam syn på i vilken riktning vi ska gå. Det finns ett antal processer som nu är på gång. Som jag sa tidigare kommer redan om några veckor lagrådsremissen om skärpt tillsyn av dem som är villkorligt frigivna, med bland annat utökade möjligheter till drogtester, förverkande av den villkorliga frigivningen och övervakning med fotboja. Den kommer alltså om några veckor. I slutet av sommaren kommer resultatet av översynen när det gäller trafikbrotten, och den kommer också att gå i skärpande riktning.

Sedan har vi bilmålvaktsfrågeställningen, där vi har gjort en hel del för att få undan målvaktsbilarna som är en del i en organiserad kriminalitet som är djupt besvärlig på många sätt. Det handlar om att vi tar ytterligare steg för att få undan den här typen av verksamhet.

Sedan vill jag också lägga till att för att det här i grunden ska fungera krävs också en stark polisiär närvaro och starka resurser i polisväsendet så att man klarar av att göra tillsynen och själva brottsutredningen. Vi bygger ut polisverksamheten med 10 000 fler anställda fram till 2024. Bara under det här året kommer ungefär 1 500 nya poliser ut från polisutbildningen. Då gäller det att se till att denna förstärkning kommer hela landet till del och att man kan förstärka sin verksamhet just när det gäller att bekämpa trafikbrott.

Det här är en fråga som jag tror att vi kan jobba tillsammans med, och jag är angelägen om att hålla riksdagen informerad om hur det går i den här processen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2018/19:54
15 februari

Svar på
interpellationer

§ 9 Svar på interpellation 2018/19:53 om Lantmäteriets verksamhet

Anf. 17 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Lars Beckman har frågat mig vad jag och regeringen avser att göra under kommande tid för att handläggningstiderna på Lantmäteriet ska minska väsentligt. Lars Beckman har också frågat mig om jag är beredd att vidta några åtgärder för att ge kommunerna möjligheter att lösa dagens problem själva med kommunal lantmäteriförrättning.

Som Lars Beckman konstaterar visar Lantmäteriets rapport *Den samlade fastighetsbildningsverksamheten* att det finns en stor variation mellan handläggningstiderna för landets lantmäterimyndigheter. Lantmäteriet påtalar även att detta innebär att servicen för medborgare, företag och myndigheter är olika i olika delar av landet. Både jag och regeringen anser att detta, tillsammans med de långa handläggningstider som vissa lantmäterimyndigheter har, är ett allvarligt problem för bostadsbyggandet och för många andra delar av samhället.

Regeringen har därför gett Lantmäteriet ett flertal uppdrag för att komma till rätta med problemen. Regeringen har stärkt Lantmäteriets ledning genom att utse fyra nya styrelseledamöter, däribland en ny styrelseordförande. Dessutom utsågs en ny generaldirektör för drygt ett år sedan. Lantmäteriet har bland annat fått i uppdrag att redovisa hur myndigheten arbetar för att attrahera, anställa och utveckla personal som är nödvändig för verksamheten, inklusive en analys av hur myndigheten utvecklar verksamheten för att uppnå detta.

Regeringen har även gett Lantmäteriet i uppdrag att redovisa vilka åtgärder myndigheten avser att vidta för att minska handläggningstiderna och hur ärenden kan prioriteras utifrån samhällets varierande behov. Vidare har Lantmäteriet fått i uppdrag att ta fram och införa en ny uppföljningsmodell samt redovisa, analysera och utvärdera nyckeltal. Nyckeltalen är en utgångspunkt för att kunna mäta effekten av olika åtgärder samt vid behov kunna prioritera och vidta ytterligare åtgärder. Det skapar förutsättningar för ett nytt sätt att planera och styra fastighetsbildningsverksamheten. Arbetet med införandet av den nya uppföljningsmodellen och dess resultat ska delredovisas i april 2019 och därefter löpande i myndighetens årsredovisning. Ytterligare åtgärder bör invänta resultaten från detta arbete.

När det gäller Lars Beckmans andra fråga har motsvarande frågor från Beckman besvarats i riksdagen vid ett flertal tillfällen. Det har då bland annat redogjorts för hur en ansökan om kommunal lantmäterimyndighet hanteras och att prövningen av en sådan sker på rättsliga grunder.

Under 2017 gav regeringen Statskontoret i uppdrag att utvärdera hur organiseringen av fastighetsbildningen i en statlig och ett antal kommunala lantmäterimyndigheter fungerar utifrån kraven på en enhetlig, rättssäker och effektiv fastighetsbildning. Statskontoret konstaterar i sin rapport *Delat ansvar för fastighetsbildning* att det delade huvudmannskapet bland annat bidrar till inlåsnings av resurser och konkurrens om personal, samt att bristen på lantmätare har gjort problemet mer påtagligt. Statskontoret drar slutsatsen att detta är en av orsakerna till problemet med lantmäterimyndigheternas långa handläggningstider. Jag delar Statskontorets bedömning.

I den rapport från Lantmäteriet som Lars Beckman hänvisar till framgår det att långa handläggningstider inte är ett problem som enbart är begränsat till den statliga lantmäterimyndigheten utan att detta problem även förekommer hos ett antal kommunala lantmäterimyndigheter. Mot denna bakgrund framstår det som högst tveksamt att handläggningstiderna skulle gå att minska genom att underlätta för enskilda kommuner att inrätta egna kommunala lantmäterimyndigheter. Jag är därför inte beredd att vidta några sådana strukturåtgärder.

Anf. 18 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag är inte säker på att alla de som nu väntar på att få hjälp av staten kommer att tycka att svaret hjälper dem på vägen, men vad vet jag.

Herr talman! Det finns ett viktigt samhällskontrakt mellan staten och samhället och medborgarna. Man ska förvänta sig att brott klaras upp om de sker. Man ska förvänta sig en så enkel sak som att E4:an är körbar när det snöar. Man ska förvänta sig att få sjukvård om man är sjuk. Man ska förvänta sig att ens föräldrar tas om hand i äldreomsorgen. Och, herr talman, man ska förvänta sig att staten kan leverera en så enkel sak som en fastighetsbildning om man vill bygga. Det är det som den här interpellationen handlar om.

De genomsnittliga tiderna är i dag väldigt höga. I genomsnitt tog det 63 veckor från ansökan till myndighetsbeslut om fastighetsbildning under det första halvåret 2018. Det är över ett år, herr talman. Det är klart att det då krävs konkreta åtgärder. Det krävs konkret, resolut handling från regeringen för att bryta det här mönstret.

Jag har varit på besök hos många kommuner som upplever en stark frustration över att staten inte levererar enligt sitt samhällskontrakt. Man har företagare som vill expandera. Man har företagare som vill bygga ut sin verksamhet. Man har företagare som vill skapa jobb i Ljusdal, men de kan inte göra det på grund av att staten inte levererar enligt sitt samhällskontrakt.

Människor vill bygga hus. Staten levererar inte. Det är över ett års väntetid på en så enkel sak som fastighetsbildning. Att byta styrelseordförande kan säkert hjälpa. Att förstärka styrelsen kan säkert hjälpa. Men det jag önskar att statsrådet skulle ha talat om, och det kanske kommer i nästa anförande, är vad man kan göra med dagens nya teknik. Hur kan öppna geodata hjälpa till i de här processerna? Hur kan digitala processer i it-nationen Sverige 2019 vara snabbare och mer behjälpliga?

Jag har noterat att regeringen skriver att det ska komma besked om öppna geodata. Det skrev man i budgeten 2017 och i budgeten 2018, men det är väl lämpligt nu att statsrådet berättar om vart man är på väg.

Det finns andra konkreta regelförenklingar man kan göra. Jag har ställt en skriftlig fråga som statsrådet säkert håller på att besvara och som handlar om andelstal i vägsamfällighetsföreningar. Det är en relativt enkel sak som regeringen skulle kunna göra och som skulle underlätta dramatiskt även för Lantmäteriet.

Herr talman! Det handlar om samhällskontraktet. Det handlar om statens roll i bostadsbyggandet. Jag noterade att statsrådet i en interpellationsdebatt tidigare i veckan tyckte att bostadskrisen är överdriven. Jag är inte

säker på att alla de runt om i Sverige som försöker få en bostad delar statsrådets uppfattning att bostadskrisen är överdriven. Här handlar det om *en* viktig del i att få fart på bostadsbyggandet i Sverige. Det är *en* viktig del att företag även i mitt hemlän Gävleborg ska kunna expandera sin verksamhet utan att behöva vänta ett år på en sådan relativt enkel sak som en fastighetsbildning.

Anf. 19 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Till att börja med är det viktigt att vi håller oss till rätt fakta. 63 veckor stämmer inte. Den tid det handlar om är 53 veckor. Därmed inte sagt att det skulle vara något slutgiltigt mål eller att det är bra. Vi tycker fortfarande att det är för lång tid. Men rätt ska vara rätt.

Det finns också en fara i att försöka förenkla viktiga myndighetsbeslut. När man säger att fastighetsbildning är en enkel sak låter det som att det går att riva av på en kafferast eller liknande. Det är att ge en felaktig bild av en viktig ärendehantering. Det kan handla om väldigt stora summor pengar och viktiga verksamheter. Vi måste ha respekt för att det är en viktig myndighetshandläggning och se till att den fungerar och är rättsäker, funktionell och effektiv.

Som jag sa i mitt svar tycker vi att det behöver göras mer för att korta handläggningstiderna. Med den struktur vi har i Sverige är det framför allt myndigheterna som ansvarar för sina verksamheter. Vi har självstyrande myndigheter som har stort ansvar för att organisera sina egna verksamheter. Det vi gör är att ge tydliga direktiv till myndigheterna om att arbeta ännu mer intensivt med att försöka korta handläggningstiderna.

Vi har redan vidtagit ett antal olika åtgärder och kommer att fortsätta arbeta med frågan. Vi har i ett regleringsbrev gett myndigheten i uppdrag att redovisa arbetet med kompetensförsörjningen, som såklart är viktig. Om man inte har rätt handläggare med rätt kompetens är det svårt att bedriva bra lantmäteriverksamhet. Redan i januari 2017 gav vi också myndigheten i uppdrag att redovisa åtgärder för att korta handläggningstiderna. Då hade vi som målsättning att handläggningstiden skulle minska från 47 till högst 40 veckor.

Vi har som sagt sett till att Lantmäteriet får en förnyad styrelse. Det är viktigt att ha en ledning som klarar av att prioritera och styra verksamheten på ett bra sätt. I det har styrelsen och ordföranden självklart en viktig roll. Dessutom har vi utsett en ny generaldirektör. Det krävs också en ledning som klarar av att organisera verksamheten på ett bra sätt.

Nu har vi gett Statskontoret i uppdrag att utvärdera organiseringen av fastighetsbildningen. Vi har nu fått ett underlag som vi kan använda för att utvärdera hur man kan gå vidare med det arbetet.

I december 2017 gav vi också i ett regleringsbrev i uppdrag att redovisa uppgifter för den samlade fastighetsbildningsverksamheten, just för att få ännu bättre underlag framöver.

Nu har vi gett Lantmäteriet i uppdrag att ta fram en målsättning för nyckeltal och att arbeta med att ta fram bättre möjligheter för att mäta verksamheten, så att vi får möjlighet att prioritera och se till att man effektiviserar så mycket som möjligt. I regleringsbrevet för 2018 fick Lantmäteriet också i uppdrag att fortlöpande ta fram nyckeltal och redovisa aktuella nyckeltal. En delredovisning kommer redan nu i april 2019. Där får vi

bättre underlag för att gå vidare och se vilka åtgärder som kan vidtas framöver för att få en ännu bättre verksamhet.

Jag tycker att Lars Beckman ibland söker efter väldigt enkla svar. Det är ändå en komplicerad verksamhet. Därför behöver vi hitta långsiktiga svar. Lars Beckman duckar kanske för frågan om utbildning och när det gäller att se till att vi har tillräckligt många kompetenta handläggare. Jag är bekymrad över hur Moderaterna, tillsammans med Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna, har hanterat den frågan.

I budgeten för 2018 aviserade regeringen en stor utbildningssatsning för just samhällsbyggnad som skulle trappas upp successivt. 14 miljoner redan i första budgeten skulle trappas upp stegvis till 112 miljoner kronor. Men i den budget som Moderaterna lade fram på riksdagens bord och som klubbades igenom med stöd av Sverigedemokraterna finns det ingen sådan upptrappning. Det leder till att vi inte får den utökning av kompetensen som behövs för att långsiktigt kunna hantera handläggningstiderna. Jag tycker att Lars Beckman ska ge besked om varför man har prioriterat på det sättet.

Anf. 20 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! Statsrådet talar i fyra minuter om uppdrag och om att man har bytt styrelse och styrelseordförande. Men jag noterar att statsrådet inte talar om öppna geodata. Jag noterar att statsrådet inte talar om vikten av digitala processer. Och jag noterar att statsrådet inte talar om till exempel den konkreta regelförändring som skulle innebära att man kunde ändra andelstal för enskilda vägar. Det handlar om konkreta saker som gör skillnad.

Om statsrådet är kvar om fyra år – det vet vi ju inte; det är en ganska osäker liten regering – kommer vi sannolikt att stå här och tala om samma saker igen. Det är det vi har gjort de senaste fyra åren, herr talman. Det har pratats och pratats. Och tiderna har blivit längre och längre.

Nej, herr talman, jag tar inte lätt på fastighetsbildningar – tvärtom. Jag inledde mitt första inlägg med att säga att staten har ett viktigt samhällskontrakt. Samhällets grundläggande funktioner måste fungera. När jag säger enkel fastighetsbildning menar jag att en fastighetsbildning sannolikt är enklare för staten att genomföra än till exempel en polisutredning om ett mord.

Herr talman! Det grundläggande samhällskontraktet måste fungera. Jag tror att medborgarna, som betalar en av världens högsta skatter, förväntar sig att staten inte tar år på sig med fastighetsbildningar.

Om jag fick prioritera skulle jag exempelvis prioritera resurser till de här åtgärderna i stället för att prioritera att miljarder ska gå till att vuxna, friska människor ska vara lediga genom att få ett friår. Samhällets grundläggande funktioner måste fungera innan man som regering är beredd att lägga miljarder på att ge vuxna människor ledigt i form av ett friår. Samhällskontraktet måste hållas om Sverige ska hålla ihop.

Jag har varit ute i kommunerna och träffat upprörda kommunalråd som säger: ”Här i min kommun hindras expansionen av att staten inte levererar sin del av verksamheten.” I många kommuner säger man att man skulle vilja ha egen möjlighet till lantmäteriförrättning.

Statskontoret säger att det skulle leda till konkurrens om personal. Och statsrådet håller uppenbarligen med. Det kan såklart konkret betyda att lönerna blir högre, därför att det är en attraktiv yrkesgrupp. I en marknads-ekonomi kan det i sin tur leda till att fler söker sig till yrket.

Jag ser inte konkurrens om personal som det viktigaste argumentet mot att ge kommunerna möjlighet att förändra och påverka sin egen och näringslivets situation. Löner som stiger kanske till och med skulle vara det mest effektiva medlet för att få fler att söka sig till ett viktigt yrke. Ja, det kanske skulle innebära att avgifterna blir högre. Men det kanske också skulle innebära att år av väntan i stället blir till någon månad, vilket vore rimligt.

Jag skulle gärna vilja få statsrådets syn på öppna geodata. Kan de hjälpa till här? Har regeringen och statsrådet en plan för digitala processer? Det har varit passiva svar fram till nu. Eller är det på det sättet att köerna kommer att fortsätta öka och att staten inte heller de närmaste åren kommer att leverera sin del av samhällskontraktet? Och vad, rent konkret, är det som statsrådet förväntar sig kommer att leda till att väntetiderna för fastighetsbildningar kortas dramatiskt?

Anf. 21 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Det är lätt att lyfta fram en siffra i budgeten och säga att om man bara gjorde det i stället skulle det lösa problemet. Då tycker jag att Lars Beckman ska förklara varför Moderaterna i den budget som de lade fram, och som röstades igenom med hjälp av Sverigedemokraterna, prioriterade att sänka skatten framför allt för dem som har höga inkomster i stället för att, som jag nämnde, prioritera att satsa på utbildningen av just lantmätare och samhällsbyggnadsexperter. Det skulle kunna vara ett sätt att tillgodose den kompetensefterfrågan som finns.

Vi har uppenbarligen en utmaning när det gäller att se till att det finns tillräckligt många som klarar av att handlägga, oavsett om det är i kommunala lantmäterimyndigheter eller i den statliga lantmäterimyndigheten. En utbildningssatsning, som den förra regeringen föreslog men som Moderaterna valde att inte gå vidare med, skulle vara en del av en lösning på en sådan utmaning. Där prioriterade Moderaterna uppenbarligen på ett annat sätt. Lars Beckman får gärna förklara varför man tyckte att det var en felprioritering att utbilda dem som kan få den kompetens som behövs i stor utsträckning.

Nu ska Uppsala universitet glädjande nog i alla fall sätta igång med en ny utbildning för lantmätare: Lantmåteriprogrammet, juridisk inriktning. Vi rör oss alltså i rätt riktning. Men jag skulle gärna se att det gick i en snabbare takt.

När det gäller digitalisering av processerna är det ett arbete som pågår med hög intensitet. Där kommer vi alltså att fortsätta leverera. Att använda de nya digitala verktygen så effektivt som möjligt tror jag kommer att vara en del av lösningen. Även arbetet med öppna geodata pågår med full fart. Där har vi även EU-regelverk att följa. Det kommer regeringen alltså att leverera utifrån.

Jag tycker att Lars Beckman ibland har en tendens att förenkla debatten. Man kan till exempel jämföra den kommunala lantmåteriverksamheten med den statliga. På Lars Beckman låter det som att detta skulle vara lösningen på problemen. Men det är lätt att konstatera att det inte är så att

den kommunala verksamheten generellt sett alltid har kortare handläggningstider än vad den statliga lantmäterimyndigheten har.

Man kan lätt i en lista se att Stockholm, Helsingborg, Uddevalla, Motala, Hässleholm, Landskrona, Haninge, Varberg, Sandviken, Örnsköldsvik och Västerås har längre genomsnittliga handläggningstider än vad den statliga lantmäterimyndigheten har.

Då ska man också komma ihåg att det är en väldigt stor skillnad mellan dessa myndigheter. Statliga Lantmäteriet handlägger 3 200 ärenden under den tid som till exempel Sandviken handlägger 8. Det är alltså en väldigt stor skillnad i volym i fråga om dessa ärenden.

Jag tycker att Lars Beckman duckar lite grann i en viktig fråga som handlar just om kompetens. Där har vi en utmaning. Det visar också Statskontorets utredning väldigt tydligt. När verksamheten är uppdelad på många olika myndigheter blir det konkurrens om personal. Det blir svårt att hitta den kompetens som behövs. Exempel på effekterna är att Lantmäteriet har 56 procent av alla handläggare, men de hanterar 76 procent av alla ärenden. Skulle man kunna se till att de får större möjligheter att rekrytera den kompetens de behöver tror jag att det skulle kunna bidra till att handläggningstiderna kortas.

Nu tycker jag att man ska ha respekt för processer. Jag tycker att det är bra att man, innan man går till beslut, har ett bra underlag. Jag tycker att Lars Beckman också borde ha respekt för den processen. Vi har gett Lantmäteriet i uppdrag att komma med förslag och komma med en redovisning. I april, när vi har ett bättre underlag, har vi möjlighet att utifrån det fatta beslut om vilka som är de bästa vägarna för att korta handläggningstiderna.

En sak är vi överens om, och det är att handläggningstiderna är för långa. Vi har också en gemensam målsättning: att försöka få ned dem. Jag hoppas att vi kan arbeta tillsammans när vi har ett bättre beslutsunderlag med att ta konkreta steg för att effektivisera och därmed också få en effektiv samhällsbyggnadsprocess framöver.

Anf. 22 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! Det är intressant att statsrådet pratar om skatter. Det är nämligen denna regering, MP-S-regeringen, som tänker ta bort värnskatten från den 1 januari, enligt den januariöverenskommelse ni har. Ni ska alltså ta bort skatten för dem som tjänar mest och finansiera det med en grön skatteväxling, som enligt din statsrådskollega i SVT:s *Agenda* ska finansieras med chockhöjda bensin- och drivmedelsskatter för alla som bor på landsorten.

De som bor i storstäderna ska få borttagen värnskatt, och de som bor på landsorten ska betala. Det är en intressant fördelningspolitik.

Herr talman! I regeringsförklaringen står det att bostadsbyggandet ska göras snabbare, billigare och mer hållbart. Den statliga fastighetsbildningen är naturligtvis avgörande för att det ska fungera.

Jag tycker att statsrådet visar en nonchalans för de kommuner som känner att de inte har rådighet över sin egen situation i kommunen. Staten levererar inte enligt sitt samhällskontrakt. Staten skapar långa väntetider, som gör att utvecklingen i enskilda kommuner hindras.

Det finns någonting som skiljer mig och statsrådet åt. Man talar till exempel om konkurrens om personal och tycker att det är ett problem. Det kanske är det som till och med är lösningen när det gäller att få fler att gå

en utbildning med en väldigt viktig inriktning – samhällsplanering. Om man ger kommunerna möjlighet kommer kanske lönerna att stiga. Det kanske i sin tur gör att fler väljer denna viktiga utbildning som gör att de är med och bygger Sverige.

Verkligheten slår alltid retorik, herr talman. Verkligheten är att Lantmäteriet har längre handläggningstider än staten i genomsnitt, och då ska man veta att staten inte är särskilt snabb.

Jag tycker att det är bra att statsrådet nu har sagt att han vill prioritera denna fråga. Det finns säkert all anledning att under året återkomma till den här debatten om inte tiderna kortas.

Anf. 23 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Herr talman! Det är väl ett säkert tecken på att argumenten börjar tryta när man som interpellant rör sig till områden som ligger väldigt långt från själva kärnfrågan.

Att börja prata om skattepolitik generellt kanske inte bidrar till att vi kommer fram till en lösning när det gäller Lantmäteriets verksamhet och handläggningstider. Men jag kan konstatera att Lars Beckmans beskrivning av den skattepolitik som denna regering bedriver är fullständigt felaktig.

Vi ska sänka värnskatten. Det ska vi göra på grund av att vi har tagit stort ansvar i en svår politisk situation, och det var ett krav från de samarbetspartier som nu ingår i regeringsunderlaget – Centerpartiet och Liberalerna. Men vi har också sagt att vi ska göra en skatteöversyn där det vägledande ska vara att vi ska minska de ekonomiska klyftorna. Till skillnad från hur det var under den tidigare borgerliga regeringens tid, då klyftorna ökade väldigt mycket, kommer vi att se till att försöka minska de ekonomiska klyftorna.

Jag konstaterar att ordet samhällskontrakt har använts flitigt i denna debatt av Lars Beckman. Jag tycker att det är viktigt att se att det i samhällskontraktet också ingår att se till att skapa förutsättningar för en väl fungerande verksamhet – långsiktigt.

Det är lätt att konstatera att det inte går att utbilda sig om det inte finns tillräckligt många utbildningsplatser. Man kan höja lönen hur mycket som helst, men finns det inte utbildningsplatser går det inte att välja utbildningen och därmed ta den karriärvägen.

Moderaterna prioriterade i sin budget ned den ambition som den rödgröna regeringen hade: att se till att vi kontinuerligt skulle bygga ut antalet utbildningsplatser. Jag tycker att det var ett exempel på att man inte tog ett ansvar för samhällskontraktet. Man gav inte förutsättningar för de individer som skulle vilja söka sig till den här karriären eller för de myndigheter som har utmaningen att hitta kompetent personal. Det tycker jag var en felprioritering. Jag hoppas att vi ska kunna komma tillbaka till en bättre prioritering.

Men vi kommer också att använda många andra verktyg. Digitalisering och öppna geodata är ett par av dem. Vi kommer att få bättre underlag när vi låter myndigheten leverera förslag. Jag hoppas att Lars Beckman kan ha tålamod nog att åtminstone invänta det underlaget innan han kräver handling.

Anf. 24 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Kerstin Lundgren har frågat mig vilka initiativ jag har tagit i FN, EU och bilateralt med Limagruppen för att öka pressen på Maduroregimen att sluta fängsla demokratin, om jag i likhet med till exempel Limagruppen anser att Maduro inte är Venezuelas legitima president samt om jag stöder kravet på att ICC driver på undersökningar för att kunna nå rättvisa i fråga om eventuella brott mot mänskligheten.

Ludvig Aspling har frågat mig om jag anser att valet i Venezuela, som hölls i maj 2018, genomfördes på ett fritt och rättvist sätt, om Sveriges regering kommer att besluta att erkänna Juan Guaidó som Venezuelas legitima, tillförordnade president och om jag kommer att agera för att EU beslutar att erkänna Juan Guaidó som Venezuelas legitima, tillförordnade president.

Jag väljer att besvara interpellationerna i ett sammanhang.

De senaste veckorna har varit mycket spända i Venezuela, och regeringen följer förstås utvecklingen nära. Krisen följer på en lång period av instabilitet. Oppositionen har kvästs genom gripanden och hård repression. Nationalförsamlingen, som är demokratiskt vald, har underminerats genom etablerandet av en alternativ konstituerande församling. Ekonomin är i fritt fall efter många år av misskötsel. Inflationen överstiger obegripliga 1 miljon procent. Oljeproduktionen har rasat. Vid sidan av den politiska och ekonomiska krisen råder en tragisk humanitär kris med utbredd brist på basvaror och mediciner. Undernäring och barnadödlighet rakar i höjden. Sjukvården har kollapsat. Och upp till 3 miljoner människor har lämnat landet.

Det är hög tid att venezuelanerna fritt och fredligt får bestämma sin framtid.

Sverige har ingen ambassad i Caracas utan följer händelseutvecklingen nära genom bland annat FN, EU och andra samarbetspartner i landet.

Sverige agerar främst genom EU för att verka för en fredlig lösning i Venezuela. I maj 2018 antog EU rådsslutsatser om Venezuela där man konstaterar att presidentvalet i maj saknade all trovärdighet och nödvändiga garantier för inkluderande och demokratiska val. Därtill upprepade EU behovet av att erkänna och respektera samtliga demokratiskt valda institutioner, i synnerhet nationalförsamlingen. Man krävde även frisläppande av alla politiska fångar, upprätthållande av de mänskliga rättigheterna samt stöd för att tillgodose befolkningens mest brådskande behov.

Den 4 februari gav EU-medlemsstater, däribland Sverige, en deklARATION. Den slog fast att de undertecknande länderna stöder och betraktar nationalförsamlingens ordförande Juan Guaidó som legitim interimspresident, som enligt den venezuelanska konstitutionen nu har till uppgift att utlysa nyval. Sveriges hållning, som bygger på långvarig praxis, är att vi inte erkänner regeringar utan stater, med tillämpning av folkrättens principer.

I november 2017 antog EU sanktioner mot Venezuela. Det rörde sig om vapenembargo, ett embargo mot viss utrustning som kan användas för internt förtryck, ett embargo rörande viss utrustning som kan användas av den venezuelanska regimen för övervakning, avlyssning etcetera, förbud

mot att tillhandahålla vissa till embargo anslutande tjänster samt riktade åtgärder i form av reserestriktioner och frysning. Ett antal personer har också listats för riktade åtgärder.

EU har även meddelat att det finns beredskap att införa ytterligare sanktioner om vi inte ser steg i rätt riktning samt att öka den humanitära hjälpen till det venezuelanska folket.

EU har skapat en internationell kontaktgrupp med syfte att bidra till en fredlig och demokratisk lösning. Gruppen ska arbeta med förtroendeskapande åtgärder och titta på frågor såsom politiska fångar och humanitär hjälp. Sverige ingår tillsammans med Frankrike, Italien, Nederländerna, Portugal, Spanien, Storbritannien och Tyskland i gruppen. Därtill ingår Bolivia, Costa Rica, Ecuador och Uruguay från regionen.

Medordförändena i kontaktgruppen reser nästa vecka till Caracas för att förankra kontaktgruppens arbete med relevanta nationella aktörer. De har även med sig experter med uppdrag att undersöka förutsättningar och möjligheter för kontaktgruppen att bidra på både det politiska och det humanitära området. Resultatet från detta besök kommer att lägga till grund för fortsatta diskussioner inklusive konkreta förslag på åtgärder inom kontaktgruppen. Ett nytt ministermöte planeras till början av mars.

Det är centralt att EU agerar gemensamt för en fredlig lösning på krisen i Venezuela.

Herr talman! Sverige har tillsammans med övriga EU-länder även verkat i olika FN-forum för att situationen i Venezuela, i enlighet med folk-rätten och rättsstatens principer, ska få en politisk och fredlig lösning. I samband med det extrainsatta mötet i FN:s säkerhetsråd den 26 januari gjorde EU8-gruppen – bestående av nuvarande och tidigare rådsmedlemmar från EU – på svenskt initiativ ett gemensamt uttalande om EU:s hållning till den nuvarande situationen.

Sverige har också vid flera tillfällen lyft frågan och uttryckt sin oro i samtal med generalsekreterarens kontor och FN:s avdelning för politiska frågor. Vi står i ständig kontakt med länderna i Limagruppen och verkar för ett utbyte mellan gruppen och EU.

Vi ser med stor oro på den politiska och ekonomiska situationen och särskilt situationen för mänskliga rättigheter. Hur ICC väljer att gå vidare i sin utredning är ett beslut som ICC:s åklagare fattar självständigt. Regeringen värnar om domstolens oberoende och integritet. Sverige kommer att med kraft fortsätta att verka genom EU och den internationella kontaktgruppen för en politisk och fredlig lösning på krisen i Venezuela.

Anf. 25 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Tack för svaret på min fråga, utrikesministern! Venezuela, ett land med stora möjligheter, bär på en lång, tragisk historia.

Efter valet 2015 var det tydligt att venezuelanerna hade bestämt sig för en annan riktning. Oppositionen mot Maduro vann, och det var naturligtvis en signal till Maduro om att klockan tickade. Protester har följt därefter, och vi har sett hur det har utvecklats under de två år som gått sedan Maduro kuppade bort nationalförsamlingen. Vi har fått rapporter från Human Rights Watch och från OHCHR om brott mot mänskligheten av tidigare inte skådat slag i Venezuela. Det handlar om tortyr och så vidare.

Det är bra att regeringen är tydlig med att inte erkänna det så kallade valet 2018 när Maduro förlängde sin så kallade presidentperiod. Men under rätt många år nu har det pågått försök till samtal med Maduro i olika konstellationer. Vatikanen fanns med men gav upp eftersom det inte var möjligt att komma vidare. Intresset för samtal verkar ha varit väldigt litet, och varningsklockan har ringt väldigt länge.

Herr talman! Kanada har agerat tydligt tillsammans med Limagruppen för att markera stöd för andra länder som drabbas i Sydamerika. Vi fick höra från UNHCR att 5 500 venezuelaner lämnar Venezuela varje dag för omgivande länder.

Men Maduro ser dem inte. Han blundar. Han lyssnar inte utan talar sitt eget språk. Vi ser de facto en ny diktator som med sin militärs hjälp håller landet som gisslan, tyvärr med stöd av Nicaragua, Kuba, Bolivia, Kina och Ryssland. Demokratien som har funnits i Venezuela, så gott man nu kan säga, har faktiskt fängslats. Oppositionen sitter i fängelse. Vi har rapporter från Human Rights Defenders om allvarliga övergrepp och hur man jagas.

Då är det viktigt för en regering som vill ha en offensiv för demokrati att vara tydlig. Det är viktigt att kontaktgruppen inte blir en livlina för Maduro för att på något sätt säkra samtal. Det är viktigt att vara tydlig med detta.

Vi har under året krävt tydlighet från regeringen. Det var dock svajande under förra året när det gäller Maduro och kravet på legitima företrädare, nationalförsamlingen som enda legitima organ, frisläppande av politiska fångar och så vidare.

Vi har också haft diskussion om ICC. Kanada har kunnat ge ICC stöd tillsammans med Limagruppen, och Sverige borde kunna göra detsamma. Det vi riskerar nu, utrikesministern, är spridning. Vi hör nu om Nicaragua och protester som kommer, och om vi inte agerar tydligt är risken stor att vi får se en spridningseffekt och ett ytterligare förvärrande av förhållandena i regionen.

Anf. 26 LUDVIG ASPLING (SD):

Herr talman! Enligt Amnesty International har Venezuelas regering orsakat den värsta humanitära krisen i landets historia, vilket inte är en liten prestation mot bakgrund av Venezuelas historia av slaveri, krig, fattigdom och så vidare.

De ekonomiska och humanitära konsekvenserna av Maduros regim är varken mer eller mindre än vad man kan förvänta sig av tillämpad socialism. Mellan 2015 och 2017 utförde regimen 8 300 utomrättsliga avrättningar, och 22 procent av alla mord i Venezuela under 2016 begicks av regimens säkerhetsstyrkor.

De sociala effekterna är inte mindre allvarliga. Mödradödligheten har ökat med 65 procent, spädbarnsdödligheten med 30 procent. 87 procent av landets befolkning lever i fattigdom. Sedan 2014 har 2,2 miljoner människor valt att lämna landet.

I maj förra året genomfördes ett val som vanns av den sittande presidenten men som har beskrivits som en fars av den inhemska oppositionen och inte heller accepterats av omvärlden, däribland EU och Sverige. Den 23 januari utropade oppositionsledaren Juan Guaidó sig själv till landets tillförordnade president. Kort därefter valde USA:s regering att erkänna

Guaidós utropande, och ett antal nord- och sydamerikanska stater följde snart efter USA:s exempel.

Kort därefter lämnade vi in denna interpellation för att övertyga utrikesministern om att även Sverige borde ansluta sig till USA:s linje. Den 4 februari valde EU-länderna, däribland Sverige, att klargöra att man ser Guaidó som landets rättmätige president. Jag är med andra ord helt nöjd med utvecklingen i den delen och har inga ytterligare frågor att ställa.

Det finns dock en annan sak som gör mig lite fundersam i den här historien, och det är hur Socialdemokraterna som parti ställt sig till den resolution som röstades igenom i Europaparlamentet torsdagen den 31 januari, en resolution som också erkänner Guaidó som Venezuelas interimspresident och som kräver att nyval ska hållas.

Socialdemokraterna valde nämligen att rösta emot resolutionen, med följande motivering enligt Europaparlamentariker Jytte Guteland: ”Enligt folkrätten framgår det tydligt att varken Sverige, eller EU, bör erkänna enskilda presidenter, utan endast nationer.”

Det finns andra partier i den här kammaren som har tagit denna nejöst som intäkt för att Socialdemokraterna på något sätt i hemlighet skulle stötta Maduro. Det är absolut inte det jag säger. Jag skulle inte argumentera på det sättet, och jag tycker att det är fel att medvetet missförstå politiska motståndare för att vinna något slags poäng. Det som gör mig lite fundersam är inte heller Jytte Gutelands argumentation. Även om en stor majoritet av Europaparlamentet ställer sig bakom resolutionen är det som Socialdemokraterna framför här inte fel i sak.

(TALMANNEN: Ursäkta mig, men interpellationer ska handla om statsrådets ämbetsutövning. Ludvig Asplings argumentation är helt inriktad på en debatt i Europaparlamentet och hur ett visst parti har ställt sig där, och detta är inte riktigt rätt forum att väcka den typen av frågor till statsrådet i.

Eftersom yttranden har gjorts om detta får statsrådet förstås kommentera det i sitt svar, men jag vill ändå påpeka att interpellationer ska handla om statsrådets ämbetsutövning som företrädare för Sveriges regering och inte om hur statsrådets parti ställer sig i andra politiska församlingar. Jag skulle därför vilja be interpellanten att hålla sig till ämnet, nämligen statsrådets tjänsteutövning.)

Jag ber att få avsluta mitt resonemang om det går bra, herr talman.

(TALMANNEN: Helt kort, då.)

Europaparlamentet har inte behörighet att fatta beslut om diplomatiska erkännanden. Därför tycker vi att det var lite snålt av Socialdemokraterna att inte ställa sig bakom denna resolution, men vi förstår resonemanget.

Anf. 27 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Regeringen stöder Juan Guaidó. Vi betraktar honom som nationalförsamlingens ordförande och stöder hans strävan att utöva rollen som interimspresident, som enligt den venezuelanska konstitutionen har till uppgift att utlysa nyval.

Sveriges hållning, som bygger på långvarig praxis och som jag skulle vilja säga delas av de flesta länder, är att vi inte erkänner regeringar utan stater med tillämpning av folkrättens principer. Hur Europaparlamentet ser på saken får de förklara.

Vi är överens om verklighetsbeskrivningen. Vi har samma uppfattning om vad som både har pågått och pågår i Venezuela och hur detta land och framför allt dess medborgare drabbas.

Det råder också stor enighet bland EU:s medlemsstater om situationen i Venezuela och det akuta behovet av en politisk och fredlig lösning på krisen. Den följer ju på en lång period av instabilitet. Oppositionen har kvästs genom gripanden och hård repression, och ett stort antal har satts i fängelse. Det råder en utbredd humanitär kris med brist på mat och mediciner. Undernäringen och barnadödligheten har jag redan nämnt.

Vi hjälper förstås grannländerna, bland annat Colombia. Vi har nu också avdelat mer stöd för humanitära insatser. Vi har framför allt verkat genom EU eftersom vi vet att vi är starkare om vi kan hålla ihop i EU-kretsen och att vi kan göra mer för att driva på utvecklingen mot en fredlig och politisk lösning på detta.

Vi uttalade tydligt den 22 maj förra året att vi inte godtog valresultatet som förde Maduro till makten, och vi menar att det nu är hög tid att det venezuelanska folket fritt och fredligt får bestämma om framtiden. Vi uppmanar därför till fria, transparenta och trovärdiga val i enlighet med internationella demokratiska standarder och Venezuelas konstitution.

Vi ingår också som ett av tolv länder i den internationella gruppen. Den gemensamma deklARATION som den antog hade fokus på ökat samarbete kring det humanitära stödet för att faktiskt få fram det, på att inte politisera det humanitära stödet och på samarbete för demokratiska val. Denna kontaktgrupp har en balans av olika länder, både från Europa och från regionen, och vi menar att det är en fördel att ha det så. Det kan bli konstruktiva samtal med en bredd av relevanta aktörer.

Vi för dialog, och vi kan verka som en balanserande brobyggare i kontaktgruppen. Men innan detta agerade vi proaktivt i säkerhetsrådet vid ett par tillfällen och sedan tillsammans med EU-kretsen, så vi har varit aktiva i frågan under en längre tid.

De resultat som nu kommer från kontaktgruppens fortsatta arbete blir grund för fortsatta diskussioner i EU-kretsen. Vi har vid fyra tillfällen beslutat om sanktioner mot Venezuela, och vi är beredda att fortsätta detta.

Jag menar alltså att det inte alls har varit svajigt. Men det har förts en diskussion om folkrättsliga begrepp och hur man ska betrakta detta. Vem är demokratiskt vald och vem är inte demokratiskt vald, och hur tar man processen framåt? Jag menar att vi har tagit det klivet nu, och nu måste vi investera i kontaktgruppen och hjälpa den att fortsätta sitt arbete.

Anf. 28 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Ja, det är bra att det står klart att Guaidó är den som har det demokratiska uppdraget att säkerställa att Venezuela i enlighet med sin konstitution får en demokratiskt vald president.

Vi går mot val i Venezuela 2020 också till nationalförsamlingen, och man behöver inte vara alltför konspiratoriskt lagd för att misstänka att Maduro ser framför sig ännu ett val till nationalförsamlingen av den sort

som han själv genomförde förra året. Därför är det viktigt att kontaktgruppen inte blir ännu en långvarig diskussionsklubb som inte leder längre än att Maduro kan behålla makten och sitta kvar. Det är den typen av diskussioner som har pågått rätt länge.

Därför tycker jag och vi att det är viktigt att vi talar tydligt till den venezuelanska ledningen och det venezuelanska folket om vad vi ser framför oss. Det får inte bli så att det finns ett budskap från till exempel Limagruppen eller OAS, och så finns det en kontaktgrupp som kortsluter den typen av signaler. Även från Limagruppen finns det ju tydliga uttalanden, och där ingår Kanada men också många av grannstaterna – de stater som berörs av att 5 500 människor om dagen flyr från Venezuela. Det är viktigt att det blir en tydlig signal och att det inte blir ett skyddshölje för Maduro så att han kan behålla makten. Det senare är en modell som har prövats av andra. Nu är Ryssland inte med i kontaktgruppen, men jag förmodar att det är den typen av försök som Maduro inspireras av. Sådana försök har gjorts på andra ställen, och vi kan måhända se en al-Asad-effekt också i Venezuela.

Vi vet också att EU är delat. Det råder inte riktigt samsyn inom EU. Men det är viktigt att EU inte blir en good excuse för Maduro att sitta kvar. Därför måste man vara tydlig från EU:s sida och från svensk sida med en offensiv för demokratin och inte släppa kravet att Maduro måste avgå. Man måste säkra fria val, för det är den politiska krisen som skapar den humanitära krisen – och den humanitära krisen kan inte lösas utan att man löser den politiska krisen.

Vi har redan i dag sett att humanitär hjälp har brukats av regimen för att säkra regimen egen position. Det är regimen och militären som tar hand om den humanitära hjälp som man släpper in, och man delar ut den till de sina. Den humanitära hjälpen är alltså redan politiserad, och det är ett bekymmer att UNHCR och andra som agerar för att stötta alla som lider av förtrycket i Venezuela blir en del av problemet.

Därför är det viktigt att fokusera på det politiska uppdraget och på den politiska lösningen, som måste innebära fria och rättvisa val arrangerade av den ende legitime företrädaren för nationalförsamlingen, nämligen Guaidó.

Anf. 29 LUDVIG ASPLING (SD):

Herr talman! Det är uppenbart att utrikesministern har ett starkt engagemang i denna fråga och att regeringen gör vad den kan. Jag tror inte att vi är oense på någon punkt.

Jag har dock en fundering kring det starkaste verktyget som omvärlden har. Det är sanktionerna riktade mot individer. Jag har inte det exakta antalet i huvudet, men om jag inte minns helt fel rör det sig om ett tjugo- eller trettiotal personer. Jag kan tycka att detta låter som ett väldigt litet antal. Venezuela har ju ett ganska stort oljebolag. Även om oljeproduktionen just nu inte når maxkapacitet finns det ett antal höga chefer i PDVSA som antagligen fortfarande får sina löner i dollar och tjänar en hel del pengar. Det finns antagligen ett antal högt uppsatta militärer och även andra regeringsföreträdare.

Det jag funderar på är vad utrikesministern ser för möjlighet att utöka sanktionerna till att gälla ett betydligt större antal personer.

Prot. 2018/19:54
15 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 30 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Till Kerstin Lundgren vill jag säga att vi gör samma analys av läget. Jag känner mig i dagsläget inte så orolig för att man inte ska förstå vad det politiska uppdraget just nu är, nämligen att garantera att det blir fria och rättvisa val. Detta är verkligen huvudinriktningen, som EU-länderna också är överens om. Det är huvudinriktningen även för kontaktgruppen, i alla kontakter man har med grannländer och andra aktörer.

Jag talade med Guaidó på telefon och försäkrade mig om att det var så han också såg sin uppgift. Han betonade flera gånger att detta nu är den viktigaste uppgiften.

Kontaktgruppen gav nu Venezuela 90 dagar, så det är absolut inte så att man bara för något slags flummiga resonemang. På mötet beslutade kontaktgruppen att ge Guaidó och Venezuela 90 dagar på sig att förklara hur man ska sköta valproceduren. Detta är väldigt viktigt.

EU har vid fyra tillfällen beslutat om sanktioner. Det handlar inte alltid om ett stort antal personer, men det gäller att man hittar rätt individer och riktar sanktionerna på rätt sätt så att de verkligen får effekt. När vi senast träffades i utrikesministerkretsen var vi allihop öppna för att besluta om nya sanktioner om vi ser att detta inte går i rätt riktning. Om vi inte får de effekter vi vill ha av de införda sanktionerna kommer vi snart att besluta om nya. Då kan det hända att man utökar antalet individer eller hittar nya områden där sanktioner bör införas.

När det gäller den humanitära hjälpen finns det, precis som Kerstin Lundgren sa, alltid en risk för att den politiseras. Vi har försökt betona att man den här gången måste undvika detta. Det är uppskattningsvis 1 miljon barn som inte går i skolan. Bristen på lärare, vatten, el och mat gör att antalet ökar enormt.

De civilsamhällesorganisationer som brukar rapportera om humanitärt tillträde säger att Venezuela är ett av totalt fyra länder i deras sämsta kategori. Landet är inaccessible – tillträde finns inte. Detta gör både att behovsbilden är svår att exakt etablera och att det finns små möjligheter till storskaligt humanitärt stöd. Det största hindret är dock, precis som Kerstin sa, regeringens ovilja att ta emot stöd och släppa in humanitära organisationer i landet. Det är detta vi måste fortsätta att arbeta med.

Vi bidrog förra året med 73 miljoner kronor i humanitärt bistånd. Initialt är planen att ge 45 miljoner till humanitära behov detta år. De fördelas på samma sätt som 2018 till insatser i Colombia, Venezuela och övriga regionen, där Sida kan ge stöd. Därutöver ges ett humanitärt stöd på ytterligare 20 miljoner till Colombia. Det gäller skyddsfrågor, juridisk rådgivning och annat. I Venezuela handlar det framför allt om basnödvändigheter: hälsovård, mat och näring för barn samt vatten och sanitet.

Så ser det alltså ut, men den politiska inriktningen nu är som jag upplever det att se till att fria och rättvisa val kommer till stånd i Venezuela.

Anf. 31 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Tack, utrikesministern! Det är viktigt med ett tydligt fokus på den politiska lösningen. Hur vi från EU:s sida ser på utvecklingen är en viktig signal, inte minst därför att Venezuela är värst, men det finns

andra länder i regionen som tar skydd bakom den venezuelanska ledningen. Detta är naturligtvis en risk vi ser.

Historiskt har det varit många samtal. På vilket sätt säkrar EU att kontaktgruppen inte blir ännu en i raden av samtalsgrupper som bara leder in i hörnet? Man fick först åtta dagar på sig att säkra att val genomfördes. Detta effektuerades inte. Maduro är inte intresserad; det har tydligt framgått under hela hans resa. Nu har man fått 90 dagar på sig, men vad händer sedan? Vilket blir nästa budskap från EU för att öka pressen på Maduro?

Det är viktigt att EU samlar sig. Jag noterar att utrikesministern i svaret på min interpellation säger att vi står i ständig kontakt med länderna i Limagruppen. Det är naturligtvis en viktig grupp att ha nära kontakter med. Jag hoppas och utgår från att Sverige också aktivt vill delta i Lima-gruppens arbete. Det är en möjlighet att tydligt öka trycket tillsammans med länder i Sydamerika. Det är naturligtvis bra att ha med regionens röst i detta sammanhang.

Anf. 32 LUDVIG ASPLING (SD):

Herr talman! Som jag sa tidigare är vi i stort sett nöjda med hur regeringen hanterar denna fråga. Jag har inget ytterligare att tillägga förutom att önska utrikesministern lycka till.

Anf. 33 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Tack så mycket!

Den internationella kontaktgruppen är ett första steg för att nå en politisk och fredlig lösning på konflikten i Venezuela. Det finns förstås företrädare för en annan linje som menar att man ska intervensera. Det är ändå en framgång för EU att denna grupp kunnat tillsättas. Nu ingår vi där som medlem och ska fullfölja det uppdraget. Vi ska vara engagerade, ha breda kontakter och se till att vi verkligen arbetar aktivt.

Avrapporteringen från gruppen tror jag kommer att garantera att vi undviker att den bara blir en samtalsgrupp. Jag tycker att det var starkt att man redan från början kunde enas om tidsgränser. Sedan kommer man att mötas igen, och vi kommer att se till att vi följer arbetet och mycket aktivt bidrar till det.

Som vi redan sagt är det hög tid att man får en process som leder till fria och rättvisa val, att politiska fångar kan frigges, att oppositionen tillåts att verka och, framför allt, att den humanitära hjälpen kan komma fram. Det är nu många miljoner människor som lider i Venezuela och bland alla dem som har lämnat landet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2018/19:65 om förföljelse av kristna i världen

Anf. 34 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Désirée Pethrus har frågat mig hur jag ser på Open Doors rapport *World Watch List* och arbetet framåt för att garantera religionsfri-

heten i världen. Hon har också frågat mig vilka åtgärder jag anser är viktigast för att skydda förföljda kristna i världen och på vilket sätt jag anser att UD kan arbeta vidare med frågan. Avslutningsvis frågar Pethrus vilka åtgärder jag avser att vidta för att i EU lyfta frågan om religionsfrihet.

Vi har ju sett att diskriminering, trakasserier och våld kopplat till människors religiösa och icke-religiösa identiteter har ökat kraftigt i takt med de senaste årens globala tillbakagång för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Detta är mycket oroande, och låt mig därför kort beskriva vad Sverige gör för att vända utvecklingen.

I de landrapporter om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer som UD kontinuerligt publicerar är religions- och övertygelsefrihet en stående rubrik. Det går att se ett mönster: I stater där begränsningar av religions- och övertygelsefriheten görs finns också en tendens att hot, våld och trakasserier mot personer på grund av religiös tillhörighet är vanligare. Denna dystra bild liknar de rön som Open Doors presenterar i sin årliga rapport *World Watch List*, vilken interpellanten refererar till.

Varje år granskas ett antal av FN:s medlemsländer i den så kallade allmänna ländergranskningen, eller UPR som den förkortas, under vilken medlemsländerna ger varandra rekommendationer avseende mänskliga rättigheter. Sverige deltar aktivt i dessa granskningar och har inkluderat – och kommer att fortsätta att inkludera – religions- och övertygelsefrihet i de rekommendationer vi ger.

Vi tar kontinuerligt upp religionsfrihet bilateralt i våra politiska dialoger i Stockholm och genom våra utlandsmyndigheter samt i olika multilaterala forum.

Sverige står i löpande kontakt med ledarna för trossamfund, inklusive representanter för kristna grupper, om deras situation.

Sveriges ambassadör för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer driver löpande religions- och övertygelsefrihet tillsammans med våra diplomater världen över. Man kan följa hennes arbete på nätet.

Sveriges ambassadör till Heliga stolen för en dialog med Vatikanen om frågan, och det svenska dialoginstitutet arbetar med interreligiös dialog med målet att minska interreligiösa konflikter.

Vårt sändebud för interkulturell och interreligiös dialog driver frågan om kristnas åtnjutande av de mänskliga rättigheterna och vad mer vi kan göra för att motverka förföljelsen av kristna och andra utsatta religiösa minoriteter. Den senare har nu även ett särskilt uppdrag för kampen mot antisemitism och islamofobi samt för att värna kristna och andra religiösa minoriteter i Mellanöstern och Nordafrika.

Som en del i Sveriges övergripande religionsdiplomatiska arbete ger regeringen stöd till interreligiösa initiativ inom ramen för United Nations Alliance of Civilizations, Unionen för Medelhavet och Anna Lindh Foundation.

Det svenska religiösa spåret i Cypernkonflikten har utvecklats en modell där kristna och muslimska ledare arbetar tillsammans för att stärka religionsfriheten och förebygga konflikt. Detta har varit väldigt intressant att följa.

Sverige trycker också på för att EU ska ha en stark och enad röst till skydd för religions- och övertygelsefrihet. Detta sker bland annat genom

EU:s särskilda representant för mänskliga rättigheter, Stavros Lambrinidis, och kommissionens särskilda sändebud för religions- och övertygelsefrihet, Ján Figel, samt genom unionens stöd till civilsamhället.

Vi är en aktiv och stark röst i unionens arbete med dessa frågor, och vi har bland annat framhållit att EU i ökande grad bör inkludera religions- och övertygelsefrihet i sina landrapporter om mänskliga rättigheter.

I FN:s generalförsamlings tredje utskott liksom i FN:s råd för mänskliga rättigheter arbetar Sverige aktivt tillsammans med EU med den resolution om religions- och övertygelsefrihet som EU årligen lägger fram. Det är en viktig princip att också rätten att byta religion och trosuppfattning, friheten att inte bekänna sig till någon religion eller övertygelse samt rätten att kritisera andras religions- eller trosuppfattningar respekteras.

På detta breda sätt avser vi att arbeta även i fortsättningen med denna fråga. Så bidrar vi på bästa sätt för att stärka religions- och övertygelsefriheten och skydda minoriteter, inklusive kristna minoriteter.

Anf. 35 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Tack till utrikesministern för svaret!

Det var en bra genomgång av vilka olika funktioner som arbetar med frågor som rör religionsförföljelse i Sverige, i EU och i FN. Det låter mycket bra.

Det jag ändå funderar över efter att ha hört svaret är hur ofta detta lyfts upp i det internationella samfundet. Det är ju en sak att ha olika funktioner som har en inriktning och som ska jobba med frågorna. Jag har dock följt utrikespolitiken ganska länge här i riksdagen, och det är väldigt sällan som frågan finns med inför internationella konferenser som en viktig fråga att ta upp.

Där skulle jag vilja se lite mer av ett engagemang. Kanske skulle Sverige och utrikesministern kunna bidra på det området.

Påverkar vi verkligen religionsfriheten där det på många olika områden inte ens finns någon sådan? Den är obefintlig i vissa länder. Kan ministern se några konkreta exempel? Finns det någon som mäter effekterna av insatserna från alla de olika funktioner som finns?

I min interpellation utgick jag från Open Doors årliga rapport *World Watch List* över de 50 länder där förföljelsen av kristna är som värst. Utvecklingen är väldigt entydig. Tyvärr är det så att förföljelsen av kristna ökar runt om i världen. Vi vet att det finns andra religioner, men jag har utgått från förföljelsen av kristna eftersom det är det denna rapport tar upp.

I 73 av de 150 länderna är det en hög eller extremt hög nivå av förföljelse. Antalet var 58 länder föregående år. Det har alltså ökat markant, från 58 till 73 länder.

Över 4 000 personer rapporteras ha dödats utifrån sin kristna tro, och var nionde kristen världen över anser sig vara förföljd på grund av sin tro. Denna andel har också ökat från tidigare år. Det är alltså en ganska skrämmande utveckling när det gäller religionsfrihet.

Att Nordkorea toppar listan avseende förföljelse är ju ingen nyhet, och det är kanske heller inte så förvånande. Men flera länder går i helt fel riktning. Till exempel har Kina, med 100 miljoner kristna, infört nya lagar som innebär att barn och unga inte får lyssna på någon religiös undervisning. Man får alltså inte ha någon typ av söndagsskola eller konfirmationsundervisning.

Den teknologiska utvecklingen gör att vi i dag kan få in fler rapporter från olika personer, men den leder också till annat. Till exempel vill man i Kina videoövervaka församlingsmedlemmarna under gudstjänsterna. De som inte gör detta får sina kyrkor nedstängda.

Vi från Kristdemokraterna har vid olika tillfällen försökt att lyfta fram vikten av religionsfrihet. Intresset från regeringen har väl varit så där. Utrikesdeklarationerna har inte satt detta på dagordningen. I den senaste deklARATIONEN stod det en rad om att förföljelser av religiösa minoriteter är oacceptabelt.

Jag tycker att vi borde göra mer. Ute på ambassaderna måste Sverige kunna arbeta mer konkret för mänskliga rättigheter och stöd till enskilda som är förföljda.

Jag får inget riktigt svar på om UD kan bli bättre på dessa frågor så att man har mer kunskap ute på ambassaderna och kan ge stöd och påverka i det dagliga arbetet.

Anf. 36 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Kära Désirée Pethrus: Jag tror alltid att vi kan bli bättre. Annars skulle jag inte vara politiker.

Det måste vara så att religions- och övertygelsefrihet som en mänsklig rättighet ska gälla för alla överallt. Det måste vara en integrerad del i det vi gör. Det är heller ingen tillfällighet att hela min utrikesdeklaration, som du märkte, var inriktad på att vi nu måste försvara väldigt grundläggande värderingar om demokrati och respekten för mänskliga rättigheter. Där ingår detta.

Jag tror alltid att vi kan bli bättre. Jag tycker faktiskt att våra ambassadörer och sändebud som jobbar med dessa frågor har gjort ett fantastiskt arbete med att också åka ut till våra ambassader och se till att hjälpa dem med deras olika aktiviteter.

Men säkert kan vi bli ännu bättre. När man ställer samman det – som jag gjorde här i början när jag redovisade det vi gör – är det en ganska imponerande lista. Men det vi har att kämpa mot är dessvärre att religion har politiserats i allt högre grad. Det är en utveckling vi ser över hela världen. Nationalism med religiösa inslag vinner ju mark på bred front i världen. Det är därför demokratin hotas, och det är därför de grundläggande mänskliga rättigheterna också hotas.

Vi kämpar mot en kraft som just nu tyvärr är väldigt mäktig och som gör allt större framsteg. Människor blir förföljda, fördrivna och dödade för sin tro.

Det vi kan göra är förstås – precis som du sa, Désirée Pethrus – att lyfta upp detta ännu oftare i internationella sammanhang. Ibland, kan jag säga, är vi den enda röst som talar om detta – den enda röst som vill tala om mänskliga rättigheter. Nu är det ett vinstintresse eller ett egenintresse som allt oftare tar över, också i internationella sammanhang.

Detta är en mycket allvarlig utveckling. Därför behöver vi hjälpas åt. Jag uppskattar att ni påminner om det. Jag uppskattar att ni håller tummen i ögat också på oss och ser till att vi alltid kan vässa våra insatser.

Vi behöver fler goda idéer om hur man gör detta, och som jag sa tror jag att vi behöver hjälpas åt med en demokratisk offensiv som inbegriper försvaret av mänskliga rättigheter.

Vi har dessutom sett att platser för religiösa ceremonier, till exempel kyrkor, rivs, precis som du beskrev, och på många håll i världen förstör man andakter med mera.

Vi ska fortsätta att agera på bred front för att motverka inskränkningar i religions- och övertygelsefriheten, och vi ska fortsätta att försvara individens rätt att välja religions- eller trosuppfattning. Vi ska göra detta genom att verka både internationellt och bilateralt i våra kontakter med andra länder och genom våra utlandsmyndigheter. Det finns säkert fler goda idéer om hur ambassaderna ska göra detta.

Vi ska inte glömma att framhålla sådana exempel som det vi har gjort på Cypern. Här har Sverige varit helt instrumentellt, och det har uppmärksammats runt om i världen att vi har bidragit till en interreligiös dialog. Jag tror att vi behöver mycket mer av just den sortens insatser i framtiden.

Anf. 37 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Det är positivt att utrikesministern visar att hon har ett engagemang och att det här är viktiga frågor som hon vill och avser att lyfta fram. Det ska vi ta fasta på.

Tidigare har svenska organisationer jobbat med utbildningar på UD, men jag vet inte om det finns något sådant inplanerat nu. Det har handlat om att utbilda personal i hur olika religioner funkar i olika länder och hur man identifierar arbetet och jobbar på bästa sätt i olika delar av världen. Det vore intressant att höra om det finns några planer på utbildning av UD-personal i dessa frågor.

I onsdags föredrog utrikesministern den utrikespolitiska deklARATIONEN i kammaren. Mycket i den kan Kristdemokraterna stödja, särskilt vad gäller mänskliga fri- och rättigheter och demokrati. Utrikesministern sa också att hon vill starta en offensiv för demokrati och få med sig såväl riksdagen som andra länder i detta arbete. Utrikesministern sa vidare att regeringen ska prioritera fred och säkerhet samt en aktiv diplomati.

Om denna aktiva diplomati ska bli ett stöd för personer som utsätts för religionsförföljelse krävs särskilda kunskaper om religionens roll och betydelse i det aktuella landet och om vilken påverkan det har på enskilda individer.

På vilket sätt kommer denna demokrati-offensiv att kunna påverka personer utsatta för förföljelse på grund av sin tro? Kommer UD-personal att utbildas, eller har utrikesministern någon annan fundering på hur detta skulle kunna kombineras i denna offensiv?

Sveriges regeringar brukar lyfta fram att EU är vår viktigaste utrikespolitiska arena, och Sverige och EU har många möjligheter att via diplomati påverka skeenden såsom förföljelse av såväl individer som grupper. I sitt svar anger utrikesministern att Sverige är en aktiv röst i unionen för dessa frågor och arbetar för att EU i ökad grad ska inkludera religions- och övertygelsefrihet i sina landrapporter om mänskliga rättigheter, vilket låter jättebra.

Hur går det med detta? Händer det något på EU-nivå?

Anf. 38 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Tack för bra frågor, Désirée Pethrus!

Vad gäller landrapporterna har vi aviserat att vi inom kort under våren kommer att publicera 29 rapporter som rör europeiska länder. Här ingår förstås också denna fråga.

Det finns dessutom svenska civilsamhällesorganisationer som jobbar med MR och demokrati och som har en trosbaserad grund och särskild kompetens vad gäller religions- och övertygelsefrihet. Dessa spelar en viktig roll också i utvecklingssamarbetet, ofta med pengar från Sida kombinerat med egna medel, och här kan vi göra ännu mer.

Jag tror att vi kan göra den typ av insats som vi redan har använt och bjuda in organisationerna till en dialog om just detta. Hur kan de bidra? Hur tycker de att vi kan förstärka vårt arbete?

Demokratioffensiven måste arbeta på exakt detta sätt genom att öppna dörrarna och genom att engagera sig med många olika partner för att föra denna dialog. Vi måste förstå utmaningarna i samexistensfrågor, kopplingar mellan religion och politik i världen och vad religions- och övertygelsefrihet betyder. Detta är centralt, och därför satsar vi mer på utbildning.

Kunskaphöjande insatser är en del av vårt arbete internationellt. Medverkan vid konferenser och insatser för medvetenhet är något som UD prioriterar, också i vår interna utbildning. Vi har också ordnat flera sammankomster för diplomater, specialister och civilsamhälle om relevanta teman. Inför resor, besök och stora förhandlingar brukar vi träffa företrädare för samfunden i Sverige, och vi fördjupar kunskapen och diskuterar olika situationer. Svenska missionsrådet har också bjudits in och genomfört utbildningar och seminarier om religionsfrihet, bland annat inom diplomatprogrammet.

Detta är säkert något vi kan intensifiera ytterligare, och jag ser detta som en uppmuntran och som ett exempel på vad vi behöver planera in i ännu högre grad än vad vi har gjort hittills.

Anf. 39 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret och en bra genomgång av allt som görs, och Kristdemokraterna uppmuntrar verkligen detta på alla sätt.

Det är viktigt att det inte blir olika symboliska funktioner utan att det blir konkret och hands on och att man verkligen försöker få till stånd en förändring.

Det jag lite far efter är hur vi kan mäta effekten av det vi gör. Vilket är det mest effektiva sättet att arbeta på? Eftersom religionsförföljelsen ökar trots alla insatser behövs det kanske ett mer globalt arbetssätt i dessa frågor. Open Doors rapport visar att utvecklingen går i fel riktning, och nu krävs det mer konkreta åtgärder där vi kan mäta effekten. Jag har inget emot det utrikesministern och UD gör – det är jättebra – men jag tror att vi måste hitta mer effektiva åtgärder.

Vi vill ju garantera religionsfriheten i världen, så jag vill se mer konkreta åtgärder. Jag hoppas att UD blir bättre på att hitta olika instrument och verktyg för våra olika beskickningar. Jag hoppas också att utrikesministern kommer att fortsätta att lyfta upp frågan om religionsfrihet i EU och även FN för att man ska hitta effektiva sätt att arbeta med detta.

Jag tackar för de svar jag har fått i dag.

Prot. 2018/19:54

15 februari

Svar på

interpellationer

Anf. 40 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Hur mäter man framgång, särskilt när man talar om demokrati och mänskliga rättigheter? Man kan förstås göra det på en rad områden. Man kan se på antalet politiska fångar och antalet människor som upplever sig vara förföljda. Men vi utmanar enormt starka krafter, och tyvärr går denna utveckling i fel riktning. Därför måste vi bli bättre på allt detta, och jag tar till mig allt det som Désirée Pethrus har sagt.

Jag menar att detta kommer att bli en del av hur vi arbetar framöver under begreppen demokrati och mänskliga rättigheter. Därför är det viktigt att lära av erfarenheterna, att ta del av rapporter såsom Open Doors och att fundera över hur vi ständigt kan förnya detta arbete.

Det handlar om religionsfrihet men också om att det behövs en interreligiös dialog. Vi måste respektera varandras åsikter. Annars blir det fanatism, och det är det farligaste av allt.

Jag ser fram emot ett samarbete, och ett första steg kan vara att UD bjuder in organisationer, partier och riksdagsledamöter till en diskussion om detta. Det tänker jag kan vara en bra början på detta arbete.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2018/19:47 om åtgärder mot frånvaro

Anf. 41 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Maria Stockhaus har frågat mig vilka ytterligare åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att elever med problematisk frånvaro kommer tillbaka till skolan och får den utbildning de har rätt till. Därutöver har hon frågat mig varför förslaget om nationell uppföljning inte finns med i propositionen.

Lång och problematisk frånvaro har stor negativ påverkan på lärande och kunskapsresultat. Det kan försvåra såväl fortsatta studier som ett framtida deltagande i arbets- och samhällsliv. På sikt kan också riskerna för ohälsa, kriminalitet och utanförskap öka. Att motverka frånvaro kräver en bredd av insatser. Regeringen har därför vidtagit en rad åtgärder för att förebygga frånvaro och främja närvaro.

I propositionen *Samling för skolan* (prop. 2017/18:182), som riksdagen har antagit, förtydligas bland annat rektorns ansvar att se till att upprepad eller längre frånvaro utreds. Rektorn ska också snarast se till att frånvaron anmäls till huvudmannen. Syftet är att snabbt fånga upp elever som riskerar att utveckla problematisk frånvaro och klargöra vad som ligger bakom denna frånvaro. På så sätt kan också adekvata åtgärder sättas in tidigt. I propositionen föreslogs även att hemkommunen alltid ska informeras när en utredning om frånvaro inleds.

Regeringen föreslog också i propositionen att hemkommunen vid behov ska samordna arbetet kring elever med upprepad eller längre frånvaro i de obligatoriska skolformerna, till exempel mellan skola, socialtjänst, polisen och barn- och ungdomspsykiatrin. Regeringen har därutöver gett Skolverket och Socialstyrelsen i uppdrag att tillsammans genomföra ett treårigt utvecklingsarbete som ska syfta till att förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten så att barn och unga får tidiga och samordnade insatser.

Vi vet också att elevhälsan spelar en viktig roll i arbetet med att främja närvaro. För att stärka elevhälsan har regeringen beslutat om statsbidrag för personalförstärkningar inom elevhälsan, och Skolverket har fått i uppdrag att genomföra insatser för att förbättra det förebyggande och främjande arbetet inom elevhälsan. Regeringen har dessutom gett en särskild utredare i uppdrag att bland annat kartlägga och analysera skolornas stöd- och elevhälsoarbete och lämna förslag i syfte att skapa bättre förutsättningar för elever att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

När det gäller Maria Stockhaus andra fråga lämnade utredningen inget lagförslag som behöver behandlas i en proposition utan en bedömning om att regeringen bör ge Skolverket i uppdrag att samla in och redovisa nationell statistik om frånvaro. Bedömningen är föremål för fortsatta överväganden inom Regeringskansliet men är alltså inget som behandlas i en proposition till Sveriges riksdag.

Som framgår har regeringen vidtagit en rad åtgärder för att främja närvaro och förebygga frånvaro. Om det visar sig att dessa åtgärder inte är tillräckliga är jag beredd att överväga ytterligare åtgärder.

Anf. 42 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Jag tror att vi båda är bekymrade över det stora antal barn och ungdomar som är frånvarande från skolan.

TV4:s *Kalla fakta* tog hjälp av SCB när de gjorde sitt program om hemmasittare. Enligt deras beräkningar handlar det om ungefär 5 500 elever som är så kallade hemmasittare – elever med långvarig frånvaro från skolan. Att ordet hemmasittare ens existerar som begrepp i skolan tycker jag är ett stort svek mot elever som borde vara i skolan och tillägna sig de kunskaper de behöver för resten av livet.

Moderaterna i socialutskottet gjorde nyligen ett besök på en Sis-institution och pratade bland annat med en ung kille som fastnat i den kriminella världen och nu satt inlåst. En av hans kommentarer var: ”Varför reagerade ingen när jag började skolka?” Det är ju ofta där det börjar, med några enstaka timmars skolk som sedan blir fler och fler. Orsakerna till att elever inte är i skolan är många, men det blir väldigt svårt att hjälpa dem om skolan inte följer upp vad som har hänt.

En förlorad skolgång är en tragedi för den enskilde men leder också till stora kostnader för samhället. Nationalekonomen Ingvar Nilsson har gått igenom *Kalla faktas* underlag och menar att de hemmasittande barnen i förlängningen kan kosta samhället mellan 20 och 30 miljarder, om man räknar med att de inte tar sig in på arbetsmarknaden som andra i samhället gör.

I sitt svar radar utbildningsministern upp regeringens åtgärder för att motverka frånvaro, men de är inte tillräckliga. Frågan är varför man inte genomför alla de utmärkta förslag som finns utredningen *Saknad!* och som överlag har tagits emot positivt av remissinstanserna. Av en väldigt fin vante återstår knappt en tummetott. Det är bra att rektorerna får större ansvar att följa upp längre och upprepad frånvaro och anmäla till huvudmännen, men det räcker inte.

I december skrev bland andra representanter för SKL och Friskolornas riksförbund en debattartikel som bland annat tog upp vikten av att följa upp frånvarostatistik på nationell nivå. Ett viktigt argument för detta är att

det går att identifiera huvudmän som lyckas bra med att få ned frånvaron och att dessa exempel sedan lättare kan få spridning.

Att nationell statistik är föremål för fortsatt övervägande på Regeringskansliet är faktiskt obegripligt för mig. Statsrådet säger i sitt svar att regeringen är beredd att vidta ytterligare åtgärder mot frånvaro om detta behövs, men hur ska regeringen veta om de åtgärder som satts in får någon effekt om det inte finns någon nationell statistik? Då blir det omöjligt att säga om insatserna är tillräckliga och därmed omöjligt att bedöma huruvida regeringen behöver vidta ytterligare åtgärder.

Jag undrar fortfarande: Varför kan man inte redan nu ge Skolverket i uppdrag att ta fram nationell statistik?

Anf. 43 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Fru talman! Jag delar min kollega Maria Stockhaus oro för de hemmasittande barnen. Det är tyvärr ett stort antal; man talar om 5 500, men antalet är nog mycket större. Vi hyser stor oro för de barn som inte är i skolan och som missar skolundervisningen och den sociala samvaron i skolan. Vi hyser också stor oro över att man inte gör tillräckligt. Ministern talade om många förslag som finns, men vi tycker inte att det är tillräckligt. Antalet ökar ju tyvärr.

Vi anser att det är viktigt att lärarna, även under lärarutbildningen, vet om de olika diagnoser som kan finnas, där neuropsykiatriska diagnoser kanske överväger. Men det finns många andra problematiska tillstånd, så man kan inte säga att det är bara därför barn inte är i skolan. Det är viktigt med undervisning om detta när lärarna går utbildningen men också att det finns specialpedagoger i skolan som tidigt kan se problemen. Redan efter första timmen med ogiltig frånvaro ska man börja titta på varför och ingripa snabbt. Precis som min kollega Maria Stockhaus sa undrar vissa ungdomar varför ingen såg det tidigare och varför det fick gå så långt. När lång tid har gått är det tyvärr svårt att återvända till skolan.

Jag vill betona att vi ser med oro på detta och att fler insatser måste göras. Det känns som att vi skjuter problemen på framtiden, men då ökar antalet barn.

Anf. 44 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Tack, båda ledamöterna, för att ni bidrar till att rikta uppmärksamhet mot detta viktiga problem!

Jag vill börja mitt första inlägg med en påminnelse. Ansvar för resultat och kvalitet i svensk skola och för att följa upp och åtgärda problem med frånvaro, oavsett om de dyker upp tidigt eller sent, vilar på det vi kallar för huvudmannen. Det är en kommun eller en fristående skola som har ansvar för att se till att resultat och kvalitet håller en hög nivå i den svenska skolan. Staten har en viktig uppgift. Staten ska bidra till att säkerställa att detta verkligen kan ske, men en påminnelse är på sin plats att huvudansvaret ligger på de så kallade huvudmännen.

Vi är helt överens om att huvudmännen behöver stöd i detta viktiga arbete. Vi är också helt överens om att lärare, rektorer och elevhälsan behöver stöd. I mitt svar räknade jag upp en lång rad stödåtgärder som har kommit från regeringen. Många av dessa, vill jag tillägga, har ett starkt stöd i Sveriges riksdag. Den proposition som jag hänvisade till, *Samling*

för skolan, har antagits av riksdagen och därmed fått stöd av bland andra de ledamöter som i dag ställer frågor.

Maria Stockhaus pekade på de enorma kostnader som kan uppstå i samhället om vi inte åtgärdar frånvaro från skolan och säkerställer att alla elever inte bara kommer till skolan utan också lär sig så mycket som de ska när de kommer dit. Jag kan verkligen skriva under på detta. Det är enorma samhällskostnader. Samtidigt tror jag att vi är överens om att vartenda barn som faller mellan stolarna och inte får det stöd han eller hon behöver för att kunna fullgöra sin skolgång är ett barn för mycket. Vi är också överens om att hur höga dessa kostnader än är kan inte allting mätas i pengar.

Vi talar också om väldigt många barn och elever som får en olycklig barndom och ett mycket ansträngt liv på grund av svårigheter att klara skolan. Det är svårt även för deras föräldrar. Allt detta sammantaget leder till att det är en viktig uppgift att främja närvaro och motverka frånvaro. Det är en viktig uppgift för hela samhället. Denna uppgift vill regeringen göra allt för att stödja. Därför föreslås en lång katalog av stödåtgärder.

Jag vill i detta sammanhang också problematisera en aning när det gäller Maria Stockhaus andra fråga, den som handlar om varför regeringen inte har gett ett uppdrag till Skolverket att samla in nationell statistik på detta område.

Jag är själv mycket förtjust i statistik. Rent allmänt tycker jag att vi i vår skoldebatt ibland tittar för lite på stora uppföljningar och för mycket på anekdoter och egna erfarenheter. God statistik är helt nödvändig för en klok skolutveckling. Men i varje läge måste man förstås väga behovet av statistik mot behovet av att man satsar de ibland ganska knappa resurserna på åtgärder som handlar om att säkerställa att den fina lagstiftningen kan bli verklighet. Jag kommer därför alltid att vara mycket noga med att pröva förslag om ny statistik. Jag vet nämligen att varje statistikinsamling kan ha mycket goda effekter och kan ge mycket bra underlag till kommande beslut. Men den har också en baksida i form av kostnader för huvudmännen, lärarna och rektorerna. Det går inte en dag utan att jag träffar en lärare som klagar över för mycket administration, och administration är ofta baksidan av höga statistiska ambitioner.

Anf. 45 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Huvudmannens ansvar för detta är naturligtvis mycket stort. Men det finns tyvärr inga krav ens på att huvudmännen systematiskt ska följa upp frånvaron som kommer från deras skolor.

En undersökning från rapporten *Skolans tomma stolar*, som genomförts av Sifo på uppdrag av den ideella föreningen Prestationsprinsen, visar att bara drygt 50 procent av kommunerna samlar in eller får löpande statistik från grundskolorna gällande elevfrånvaro. Det duger helt enkelt inte.

Innan jag kom in i riksdagen var jag kommunalråd i Sollentuna med ansvar för skolan. Jag skäms att säga att vi under mina tolv år ganska sent, ordentligt och övergripande, började följa upp frånvaron i skolan. När vi fick vår första rapport var det en chock för oss alla politiker hur det verkligen såg ut och hur många elever i Sollentuna som faktiskt inte var i skolan. Och jag tror att de flesta ändå har en bild av att Sollentuna är en ganska välfungerande skolkommun. Att vi fick detta svart på vitt ledde till att vi

Prot. 2018/19:54

15 februari

Svar på
interpellationer

sedan tog tag i denna fråga och gjorde omfattande insatser och krävde återrapportering om vad som hände. Detta arbete har återkommande följts upp varje år just för att det ska säkerställas att de åtgärder som vi sätter in i skolan faktiskt också får effekt.

Att följa upp insatser och se till att de får den effekt som man har önskat är en viktig del av ett systematiskt kvalitetsarbete. Och jag är rätt övertygad om att om Skolinspektionen granskade regeringens arbete för att främja närvaro och minska frånvaro skulle man få underkänt. Det är vällovligt att göra en massa insatser och att satsa en massa pengar. Men det är nästan på gränsen till oansvarigt om man sedan inte har möjlighet att följa upp om dessa åtgärder verkligen har gjort skillnad.

Jag kan förstå att man vill vara försiktig med att lägga på fler administrativa bördor på skolorna. Men här har vi skolor som redan i dag har en skyldighet att följa upp frånvaron. De allra flesta skolor har digitala system för det.

Det är rimligt att de huvudmän som i dag inte gör denna uppföljning på huvudmannanivå faktiskt gör det. Då innebär det att detta är en statistik som faktiskt redan finns tillgänglig. Det är ingenting som man behöver ha helt nya system för att samla in.

Jag undrar därför fortfarande: När tänker regeringen se till att vi får en nationell statistik, så att vi vet att de pengar som vi satsar från nationell nivå gör skillnad och så att vi faktiskt också kan se vilka kommuner och huvudmän som lyckas och hur vi kan lära oss av dessa exempel? Så länge det inte finns någon nationell statistik är det helt omöjligt att göra en sådan jämförelse.

Anf. 46 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Fru talman! Jag vill också tacka ministern för de svar som hon har gett här. Det är många åtgärder som har vidtagits, men jag tycker inte att de alltid fungerar eftersom problemen tyvärr fortfarande eskalerar.

Jag instämmer i att det är huvudmännen i skolan som har ansvaret. Men vi har också ett ansvar att se till att det fungerar, men det gör det bevisligen inte. Det fungerar förstås på olika sätt i olika skolor.

Jag delar också uppfattningen att elevhälsan har ett stort ansvar. Det ser också väldigt olika ut när det gäller hur elevhälsan runt om i landet fungerar. I till exempel Göteborg ska det vara maximalt 500 elever per sjuksköterska och 5 000 per läkare. Så är det egentligen inte i någon stadsdel i Göteborg. Det är förstås någonting som man måste se till att det fungerar. Det är kommunerna som har ansvar för detta. Men staten måste ge sådana förutsättningar att man har en tillräcklig budget så att det fungerar.

Utbildningen för lärare är förstås också någonting som jag tycker att vi ska se över. Det kommer vi att följa vidare, så att lärarna är förberedda när de kommer ut i skolan. Många studenter vittnar om att när de kommer ut på sin VFU blir de tyvärr ganska skrämda av hur det ser ut i skolan. Här tror jag att vi har en viktig roll att se till att undervisningen för lärare blir bättre.

Anf. 47 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag vill vända mig emot en del av det som sägs här från riksdagens talarstol. Vi vet en del om hur frånvaron ser ut i Sverige. Det finns andra sätt att följa upp det vid sidan av en stor och heltäckande nationell statistik.

Jag vill också betona att regeringen inte har fattat beslut om huruvida vi ska ge Skolverket i uppdrag att ta fram en sådan statistik eller inte. I mitt inlägg ville jag problematisera och visa att det inte alltid är så att pengarna gör bäst nytta genom att man lägger dem på att ta in mer statistik. Ibland kan det faktiskt vara så att pengarna gör mer nytta om de läggs på att utveckla metoder och arbeta praktiskt med de barn och elever som behöver stöd för att ha en högre närvaro i skolan.

Jag vill också peka på det viktiga ansvar som huvudmannen har, och som finns uttryckt i skollag och förordningar. Det handlar om att via ett systematiskt kvalitetsarbete säkra att de bestämmelser som finns i våra olika styrdokument verkligen blir till kött i skolans vardag. Detta ansvar ligger på huvudmannen. Huvudmannen ska se till att det finns ett systematiskt kvalitetsarbete. Detta ansvar kan huvudmannen inte bortse från.

Även rektorn har ett tydligt ansvar. Regeringen har med riksdagens stöd förtydligt rektorns ansvar för att inte bara rapportera utan faktiskt också ta tag i problematisk frånvaro från ett tidigt stadium. Vi har gjort det på grundskolans område, men vi har också gjort det på gymnasieskolans område. Vi har gjort det eftersom vi vet att tidiga insatser är så avgörande. Jag antar att det också är dessa insikter som ligger bakom riksdagens resonemang när riksdagen klokt har ställt sig bakom regeringens förslag om en läsa-skriva-räkna-garanti. Också här vet vi att tidiga insatser är helt avgörande.

Vårdnadshavare har också ett ansvar. Vi har skolplikt i Sverige. Jag får, precis som säkert många ledamöter av riksdagen, ofta vittnesbörd från vårdnadshavare om hur svårt det är att uppfylla detta ansvar när skolgången inte fungerar.

Med stigande ålder har också barn och elever dessutom ett ansvar för att bidra till att skolgången blir så bra som möjligt både för dem själva och för deras kamrater. Att tillsammans säkerställa att skolan fungerar på ett sådant sätt att närvaron främjas är ett ansvar för oss alla.

Fru talman! Det har flera gånger nämnts här hur viktigt det är att det finns resurser avsatta för denna typ av verksamhet. Jag vill i detta sammanhang peka på de stora resurstillskott som har gjorts och fortsatt görs när det gäller vår viktiga elevhälsa. Elevhälsan har en mycket viktig roll i detta sammanhang. Där finns ofta en mycket professionell kompetens. Det är kompetens som vi hoppas ska kunna tas till vara ännu mer i skolan genom de stora satsningar som görs på speciallärare och specialpedagoger inom det stora lyft som pågår.

Men till syvende och sist sitter varje rektor i en ganska tuff prioriteringssituation. Här vill jag peka på det likvärdighetsbidrag som regeringen har arbetat med efter rekommendation från Skolkommissionen för att säkerställa att det finns resurser för rektorerna på våra skolor och att dessa resurser faktiskt, med stöd i skollagen, ges på ett sådant sätt att det blir mer resurser där behoven är som allra störst.

Fru talman! Jag är glad över att vi är eniga om behovet av insatser på detta område, och jag välkomnar de frågor som jag har fått. Jag hoppas att vi tillsammans ska kunna säkerställa att Sveriges elever får en riktigt bra skolgång, vilket de förtjänar.

Anf. 48 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Svensk skola får mycket pengar nu, och det har den fått även av tidigare regeringar. Jag tror att alla inser att det behövs mer resurser i skolan.

Samtidigt är det oerhört viktigt att man följer upp hur pengarna används, så att vi får utväxling från de satsningar som faktiskt görs. Det finns nämligen utvärderingar som visar att det inte nödvändigtvis är pengarna som leder till bättre resultat utan att det som krävs är att man funderar över hur man använder pengarna. I dagsläget har vi alltså en regering som inte är intresserad av att följa upp frånvarostatistiken, och 50 procent av huvudmännen följer inte heller upp hur det står till med frånvaron. Det gör det svårt att på riksnivå eller lokal nivå veta om de insatser som görs för att minska frånvaron faktiskt får effekt.

Långvarig problematisk frånvaro kan ha många orsaker. Ofta handlar det om elever som inte får det stöd de behöver, och det kan även handla om mobbning. Det är väldigt viktigt att skolan nu får ett tydligare ansvar att utreda orsakerna. Det är en viktig start. Vi moderater har dock länge krävt att det ska in mer specialpedagogik och mer kunskap om elever med särskilda behov i den ordinarie lärarutbildningen. Detta saknas nämligen i ganska stor utsträckning, vilket de som går lärarutbildningen och de som är nyexaminerade vittnar om. De är helt enkelt inte förberedda för att ta emot dessa elever i klassrummen.

Tyvärr har regeringen inte tagit tag i frågan, trots att vi har tagit upp den ett antal gånger och ställt frågor om detta. Min fråga till statsrådet är därför: Varför vill inte regeringen se till att lärarna i sin grundutbildning får rätt kompetens att möta de här eleverna? Det är nämligen de som till slut blir hemmasittare när de inte får det stöd de behöver. Lärarna måste ha rätt kompetens.

Anf. 49 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag tackar än en gång Maria Stockhaus för frågan.

Den avslutande frågan i Maria Stockhaus inlägg behandlar ett område som min kollega Matilda Ernkrans ansvarar för, men jag hänvisar gärna återigen till den stora satsning som regeringen gör på ett specialpedagoglyft för lärare i den svenska skolan. Vi är helt överens om att vi behöver den kompetens som speciallärare och specialpedagoger besitter.

Fru talman! När jag lyssnar på den här debatten drar jag mig till minnes första gången jag besökte en finsk skola. Vi gjorde en noggrann genomgång av det framgångsrika finska systemet, där man säkerställer att barn och elever i behov av tidiga insatser också får dem. Vi började, som man alltid gör, med att jämföra de olika lagstiftningarna, och jag kunde snabbt konstatera att de stora skillnaderna inte låg i vilka lagstiftade krav som ställdes på lärare och rektorer i systemet. Den stora skillnaden låg i stället i hur arbetet bedrevs i vardagen.

Den svenska skolans resultat är beroende av det arbete som görs av lärare och rektorer, och vi som politiker har ett ansvar för att kratta manegen och se till att de får så goda förutsättningar som möjligt. Jag vill lägga min kraft på att säkerställa att lärare och rektorer faktiskt har de verktyg de behöver och att de har förutsättningar att använda dem snarare än på att ständigt vässa verktygen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2018/19:48 om mobiltelefonförbud i klassrum

Anf. 50 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Maria Stockhaus har frågat mig på vilket sätt ett mobiltelefonförbud på nationell nivå bidrar till att öka tilliten till lärarnas professionella förmåga.

I januariavtalet, som regeringen står bakom, ingår flera olika åtgärder för att skapa studiero. En positiv skolmiljö präglad av trygghet, studiero och tillitsfulla relationer utgör en nödvändig förutsättning för att eleverna ska kunna uppnå bra skolresultat. Upplevelser av motsatsen påverkar negativt elevers likvärdiga möjligheter att lära och utvecklas i skolan. En arbetsmiljö präglad av trygghet och studiero främjar också attraktionskraften i läraryrket.

När det gäller mobiltelefoner i klassrummet vill regeringen underlätta för lärarna genom att vända på perspektivet. Utgångspunkten bör vara att elevernas mobiltelefoner inte ska vara med i klassrummet, i stället för tvärtom. Lärare ska dock kunna vara fria att bestämma om mobiltelefoner ska användas vid olika tillfällen, med bestämda syften, när det passar i undervisningen.

Jag har stor tillit till lärarnas professionella förmåga. Med en ändrad ordning för mobiltelefoner avser regeringen att främja studiero och en bra arbetsmiljö för lärarna samt visa respekt för yrkeskårens viktiga uppdrag med alla barns och elevers lärande och utveckling. Utformningen av en sådan ordning måste givetvis analyseras närmare.

Anf. 51 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Den lagstiftning vi har i dag ger lärare och rektorer viktiga verktyg för att skapa trygghet och studiero i skolan. I dag finns det möjlighet att ta om hand mobiltelefoner som stör, och det finns möjlighet för skolor att samla in mobiler i början av en lektion och lämna tillbaka dem när lektionen är slut. Internationella Engelska Skolan har mobilförbud under skoltid; där får eleverna låsa in sina mobiler under skoltid. Allt detta är redan möjligt i dag.

Att läraryrket behöver bli mer attraktivt är vi alla överens om, och det behövs många fler åtgärder för att detta ska lyckas. Lön är en viktig fråga, men även arbetsmiljö är en faktor som många lärare uppger som en anledning att lämna yrket. Det är även en anledning till att studenter lämnar lärarutbildningen eller över huvud taget inte väljer att gå den.

Det finns även många lärare som tar upp bristen på tillit till professionen som en del av arbetsmiljön. Det handlar om att uppdrag, projekt och detaljstyrning på olika nivåer fullkomligt haglar över skolan. Det finns inget problem som skolan inte ska ta hand om eller lösa. All denna detaljstyrning signalerar väldigt tydligt att vi inte litar på professionen. Vi litar inte på rektorer och lärare och deras förmåga att skapa en bra skolmiljö som ger elever den utbildning de har rätt till.

Nu tar jag återigen upp min kommunala erfarenhet, men den är faktiskt ganska värdefull när man kommer in i riksdagen och ska hålla på med skolfrågor. Jag var med om en ganska fantastisk resa där vi förändrade hela styrningen av skolan. Vi rensade bort alla mål och projekt, satte tre tydliga mål för skolan och gav rektorer och lärare full kontroll över hur de jobbar för att uppnå målen. Vi följde naturligtvis upp hur det gick – det säger sig självt, för annars vet vi inte om de lyckas i sitt uppdrag. Detta ledde till att sjukskrivningstalen gick ned, till att lärare stannade i kommunen och faktiskt också till att lärare återvände trots att de fått jobb i en annan kommun, kanske med högre lön. Inte minst förbättrades elevernas resultat.

Frågan om det ska finnas ett mobiltelefonförbud på nationell nivå eller inte kan man se som en liten petitesse, men det är det inte. Det är en tydlig signal till lärarna att man inte tror att de har tillräcklig kompetens att klara detta, trots att de har verktygen i lagstiftningen. Eftersom det tyvärr inte är den enda detaljregleringen på statlig nivå finns risken att lärarna helt slutar ta sitt ansvar – det är ju alltid någon annan som lägger sig i eller löser problemet.

Att lagstifta om att eleverna inte ska få ha med sig mobiltelefoner i klassrummet är helt fel väg att gå om man vill arbeta för mer tillit till de professionella i skolan. Varför väljer regeringen att lägga sig i en sådan detalj?

Anf. 52 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret.

Precis som tidigare nämnades är studiero en stor och viktig fråga när vi kommer ut och träffar pedagoger och rektorer på skolorna. Man säger att man ibland känner att man inte har elevernas förtroende. Man har inte föräldrarnas förtroende, och man har inte politikernas förtroende. Man talar tyvärr ofta om klåfingriga politiker, som man känner nedvärderar professionen. Det tar mycket tid både för pedagoger och för rektorer att se hur de kan arbeta så att det ska fungera i skolan.

Jag vet att alla pedagoger vill ha en fungerande arbetsmiljö både för eleverna och för pedagogerna. Där säger man just att klåfingriga politiker gör att man lite grann tappar sin status som lärare – man tappar det förtroende för professionen som finns. Det är därför vi vänder oss mot detta förbud och även mot andra detaljförbud som införs. Man nämner till exempel att ingen skulle tala om för en läkare hur arbetet på sjukhuset ska gå till men att man som pedagog får pekpinnar gällande hur man ska arbeta. Alla har nämligen gått i skolan, så alla vet hur det ska gå till i skolan, säger många lärare.

Klåfingriga politiker är alltså inte bra för skolan, utan vi ska tvärtom höja trovärdigheten i professionen så att människor har förtroende för lärare. Det är förstås viktigt såväl hos politiker som hos elever och föräldrar.

Anf. 53 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag tackar för frågorna.

Jag vill ta min utgångspunkt inte i anekdotiska minnen och inte i enskilda berättelser från skolans värld som elever eller föräldrar kan dra sig till minnes – eller för den delen jag själv. Jag väljer i stället att gå på den statistik som finns tillgänglig. Vi diskuterade ju detta i den förra interpellationsdebatten också.

Då är det bara att titta i statistiken. Ta till exempel Skolverkets stora uppföljning av it-användningen i skolan, som kom för några år sedan. Den visade på en massa intressanta saker som har stor bäring på yrkets attraktionskraft. Bland annat efterfrågade lärarna mer kompetensutveckling när det gäller hur man använder it i undervisningen. Men det framkom också att en mycket stor andel av Sveriges lärare störs av mobiltelefonanvändning i skolan. Till exempel sa två tredjedelar av lärarna att de varje dag stördes i undervisningen av sms:ande, chattande eller spelande.

Som Maria Stockhaus så riktigt påpekar innehåller lagstiftningen i dag bestämmelser. Man kan säga att lagstiftningen inte är neutral. Utgångspunkten för lagstiftningen är att elever får ha med sig det de vill till klassrummet, men i lagstiftningen finns också uttryckliga bestämmelser som säger att om något som en elev har med sig, till exempel en mobiltelefon, stör undervisningen får läraren omhänderta det föremålet. I lagstiftningen står också beskrivet att rektor ska utarbeta ordningsregler för skolan. Vi vet alla att ett förbud mot att ha mobiltelefoner i klassrummet kan finnas med i ordningsreglerna.

Lagstiftningen är alltså inte neutral. Nu vill vi från regeringens sida ändra i lagstiftningen, så att utgångspunkten i stället är att man inte har med mobiltelefoner. Skälet till det är att vi har sett att många lärare och elever får sin undervisning störd av mobilanvändning.

Lärare, föräldrar och alla andra vet också att den lärare som ska lägga tid och kraft på lektionen till att argumentera om detta och rent av omhänderta mobiltelefoner riskerar att förlora värdefulla minuter av den viktigaste resurs vi har i skolan, nämligen undervisningstid. Där borde lärare och elever ägna sig åt det som ökar elevernas kunskaper och för lärandet framåt.

Vi vill helt enkelt vända på steken och säga att utgångspunkten är att man inte har med mobiltelefoner. Vi vill stärka lärarnas yrkesutövning och deras möjligheter att utföra sitt arbete genom att tydligt och klart säga att den lärare som vill tillåta mobiltelefoner ska kunna göra det. Det blir i så fall ett positivt beslut i stället för ett negativt. På intet sätt minskar vi därmed lärarnas handlingsutrymme eller lärarnas möjligheter att göra professionella bedömningar. Vi ökar tvärtom lärarnas möjligheter att utföra sitt viktiga yrke på ett sådant sätt att lektionerna kan fortgå utan onödiga störningar.

Anf. 54 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Ministern hänvisar till statistik där lärarna uppger att de har problem med störningar från mobiltelefoner. Jag tycker att den rimliga

fråga man då bör ställa sig är: Varför använder de inte de verktyg som de redan har, i stället för att vi ska lägga oss i och detaljstyra ännu mer? Det är ju just detta som är problemet: Vi detaljstyr, och lärarna förväntar sig att någon annan ska lösa problemen. De blir passiva och tar inte det ansvar som de faktiskt har.

Det är i klassrummet det händer. Det är det som händer där som gör skillnad. En bra lärare som känner att man har tillit i ryggen, en frihet att utforma sin undervisning och känner stöd av rektor har alla möjligheter att nå bra resultat. Så är det inte om man känner att det hela tiden är någon som tittar över axeln eller talar om hur man ska göra och detaljstyr och detaljreglerar, och för den delen även lägger sig i när saker och ting blir föremål för allmän debatt, som detta med mobiltelefoner har blivit. Då går politiken in, för det är lättköpta poänger i medierna.

Jag tycker att ett sådant här beslut inte är något annat än ren och skär populism. Det är knappast en seriös politik.

Naturligtvis har det gjorts opinionsundersökningar där väljare säger att de tycker att det är klart att mobiltelefoner ska förbjudas, som svar på en enkel fråga, men då har de inte tittat på vad detta innebär för tilliten i hela skolsystemet.

Det finns en annan stor fråga som handlar om detaljstyrning, och den gäller alla riktade statsbidrag. De är också ett stort problem för svensk skola, vilket leder till mycket administration. Nu får vi ytterligare detaljstyrning via en specifik lagstiftning om just mobiltelefoner.

När OECD lämnade sin rapport efter att ha specialgranskat svensk skola var en av de allvarligaste punkter som togs upp detta att alla skyller på varandra i skolsystemet. Det var ingen som tog ansvar för det som händer på den egna nivån, utan man skyllde på någon annan nivå i systemet.

Vi har under lång tid hållit på att lägga oss i detaljer – detta är vi alla skyldiga till, även på kommunal nivå. Då har skolan inte fått arbetsro och inte kunnat ta det ansvar som den faktiskt borde ta. Vi behöver ge skolan stöd och inte lägga oss i detaljer.

Jag tycker nog att de erfarenheter som finns från andra skolor ska tas på allvar, även om man kan ta det som anekdotisk bevisföring. Det är ju inte bara i en enskilda kommun eller på en enskild skola som det har fungerat när man rensar bland målen och låter professionen få frihet. Det finns många studier som pekar på att det är en framgångsmodell.

Frågan om mobiltelefoner kan man tycka är liten. Men symbolvärdet i den blir väldigt stort. Vi talar tydligt om att vi har gett verktyg i skollagen, men eftersom lärarna inte klarar av detta måste politiken gå in och lägga sig i detaljerna igen. För det är ju detta vi gör. Vi säger att vi måste skruva ytterligare i lagstiftningen.

Jag tycker att detta är sorgligt. Tyvärr har jag också sett väldigt många exempel på lärare som tycker precis som jag, nämligen att detta är en tydlig signal om att vi inte litar på Sveriges lärare. Det lärarkåren i Sverige behöver är verkligen inget sådant!

Anf. 55 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Fru talman! Jag vill också tacka utbildningsministern för svaren. Men att kalla det för anekdotiska bevis passar nog inte i den här diskussionen. På vartenda studiebesök jag gör på skolor talar man om studiero som inte finns. Det finns ingen studiero för pedagogerna när de inte kan utföra sitt

arbete, och det finns ingen studiero för eleverna när de inte kan delta i arbetet som de önskar. Alla pedagoger säger att man måste höja respekten för deras profession och att de vill ta bort klåfingriga politiker.

Det låter som en liten detalj när man diskuterar det, men just respekt för lärare känner man tyvärr att det inte heller finns hos föräldrar i alla sammanhang. Vi måste betona att läraryrket är en väldigt viktig profession, en av de viktigaste i Sverige kan vi väl säga, och att vi måste stödja lärarna. Men då gör vi det på annat sätt än genom att vi lägger oss i deras arbete. Vi ska ge dem möjlighet att utföra sitt arbete på ett så bra sätt som möjligt.

Anf. 56 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Både Maria Stockhaus och Marie-Louise Hänel Sandström återkommer i anförandena till påståendet att detta skulle innebära en mistro mot lärarkåren. Det är precis tvärtom.

Den lagstiftning som regeringen tillsammans med Centern och Liberalerna kommer att ta fram inom ramen för januariavtalet har till syfte att säkerställa att det blir trygghet och studiero i våra skolor och att lärarna, som vill upprätthålla en god ordning i klassrummet, känner samhällets stöd.

Den lärare som i dag vill ha en undervisning där eleverna har mobiltelefonerna framme – det kan finnas skäl till det – kommer att kunna fortsätta med det precis på samma sätt som i dag. Den lärare som i dag lägger värdefulla minuter av varje lektion på att tjata och tjafsa om mobiltelefoner kommer att ha samhällets stöd för att säga: Nej, mobiltelefonerna ska inte vara framme. Det är jag som bestämmer om de ska vara framme.

Jag träffar många lärare i mitt uppdrag. Jag träffar också lärare som tycker att det här är klåfingrigt. Men jag träffar många fler lärare som tycker att det skulle vara skönt att slippa den eviga diskussionen om mobiltelefoner med eleverna under undervisningstid.

Därför är jag övertygad om att ett mobilförbud i skolan skulle vara bra för att stärka tryggheten och studieron men också faktiskt för att stärka lärarens profession. Jag ser inte att det på något sätt skulle inskränka lärarens möjligheter att bestämma över det sätt som han eller hon vill utöva sitt yrke på. Tvärtom! Jag ser det som ett sätt att ge den lärare som vill ha trygghet och studiero i sitt klassrum samhällets stöd.

Frågan om mobiltelefoner i klassrummet kan te sig liten, men när vi tänker på hur mycket tid av undervisningen som störs i svensk skola är det ingen liten fråga. Titta på Talis-undersökningen, den stora undersökning som görs av lärarnas och rektorernas arbetsvillkor i OECD-länderna! Den undersökningen visar tydligt hur svensk skola, jämfört med skolan i andra länder, ofta präglas av det vi inte vill se. Det kan vara olika former av försenad ankomst, oordning eller ibland till och med hot och glåpord, i större utsträckning i Sverige än i många andra länder.

Vi kan titta på PISA-undersökningen och se hur elever men också lärare och rektorer beskriver den svenska skolan, och vi kan titta på den stora OECD-granskning som gjordes. Då ser vi att vi har ett problem med trygghet och studiero, och det problemet måste vi hantera.

Mobiltelefoner som stör undervisningen ingår, enligt mitt sätt att se det, som en del av det stora problemkomplexet med trygghet och studiero.

Jag tycker att det blir en positiv åtgärd både för eleverna och för lärarna att vi säkerställer att det blir lättare att tillämpa reglerna. Det regelverk som Maria Stockhaus pekar på i dag och säger är enkelt att tillämpa var jag själv med och formulerade när jag arbetade på Skolverket, och det är ganska många sidor av krånglig juridisk text.

Tänk hur mycket enklare det blir om regeln är den motsatta, om utgångspunkten är att läraren bestämmer. Det tycker jag är en mycket, mycket enklare regel att tillämpa och också en regel som faktiskt ger lärarna stöd i sin professionella frihet, inte inskränkningar.

Anf. 57 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Att vi har disciplinproblem i svensk skola är ingenting nytt. Det har tyvärr pågått under lång tid. Det handlar väldigt mycket om ledarskapet i klassrummet. Att vara en bra ledare i klassrummet handlar om pondus och auktoritet. Men i grunden måste personen som står där i klassrummet känna samhällets tillit.

Nu väljer regeringen att ge sig in i en detaljreglering som handlar om mobiltelefoner. Det finns ju många lärare som också säger att det är ett stort problem att elever har på sig kepsar eller luvtröjor. Då kan man undra om det är nästa steg för regeringen att förbjuda luvtröjor och kepsar i klassrummet.

Vi behöver ha duktiga lärare i klassrummet. Vi behöver ha skickliga ledare i klassrummet. Nu vet jag att det inte är utbildningsministerns område, men ledarskap saknas i lärarutbildningen.

Om vi vill ha de duktiga ledarna i klassrummet måste vi sluta att lägga oss i detaljer. Om regelverket uppfattas som krångligt och lärarna inte har kunskap om vilka möjligheter de har att skapa ordning i sitt klassrum är det där vi ska sätta in stöten och se till att ledarskap ingår i lärarutbildningen och att det är tydligt vilka befogenheter man faktiskt har. Precis som utbildningsministern säger är det ju läraren som till sist bestämmer.

Signalen att vi nu ska besluta ännu mer kring mobiltelefoner i klassrummet är fel väg att gå om man vill skapa tillit. Vi kan inte hålla på med den typen av detaljreglering i Sveriges riksdag. Det är helt oresonligt och skapar fler problem än det löser.

När det här förslaget dyker upp här i kammaren kommer vi naturligtvis att motsätta oss och försöka motarbeta det så gott vi kan. Vi hoppas att vi kan få en majoritet i den här riksdagen som visar den tillit till lärarna som de förtjänar. Vi tror att de kan klara av detta utan mer detaljreglering.

Anf. 58 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! På tre möjligheter har Maria Stockhaus inte lyckats förklara hur en tänkt lagstiftning som syftar till att ge lärarna större möjligheter att bestämma i klassrummet skulle underminera lärarens auktoritet.

Maria Stockhaus har heller inte lyckats förklara hur dagens lagstiftning, som faktiskt utgår från att elever har rätt att ha med sig mobiltelefoner till klassrummet om inget annat sägs, på något vis skulle vara bättre för att stärka attraktiviteten i läraryrket jämfört med den regel som nu diskuteras.

Maria Stockhaus har heller inte lyckats förklara hur en lagstiftning som utgår från att eleverna har med sig det de vill till klassrummet skulle vara en neutral lagstiftning, jämfört med en tänkt lagstiftning som utgår från att det är läraren som bestämmer vad som ska vara med i klassrummet när det gäller just mobiltelefoner.

Jag är övertygad om att det här blir en bra lagstiftning. Jag är också övertygad om att lagstiftningen kommer att leda till att det blir lite lättare för lärarna att upprätthålla ordning och trygghet i klassrummet. Det kommer därmed att leda till större möjligheter för många elever, också de elever som i dag blir störda av klasskamraternas mobilanvändande i klassrummet, att lära sig mer i skolan och känna att tryggheten och studieron finns där också för dem.

Jag ser fram emot att lägga fram en lagstiftning som säkrar elevernas trygghet och studiero på ett bättre sätt än dagens lagstiftning och som också kommer att kunna ge lärarna lite mer råg i ryggen och större möjligheter att utföra det viktigaste arbete som finns i svensk skola, nämligen undervisning.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2018/19:49 om avgiftsfria nationellt godkända idrottsutbildningar

Anf. 59 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Maria Stockhaus har frågat mig om jag och regeringen kommer att se över regelverket kring NIU (Nationellt godkända idrottsutbildningar) och RIG (Riksidrottsgymnasier) vad gäller kravet på avgiftsfri utbildning. Maria Stockhaus har också frågat om jag och regeringen kommer att vidta andra åtgärder så som Skolverket skrivit i sin hemställan från den 3 mars 2018. I hemställan beskriver Skolverket att det kan finnas behov av att se över enhetligheten när det gäller bedömningsgrunderna för de olika specialidrottsförbundens tillstyrkan för att en huvudman ska få starta en idrottsutbildning på elitnivå.

Jag vill börja med att framhålla att en avgiftsfri skolgång är en mycket viktig grundprincip för svensk gymnasieskola, så viktig att det finns reglerat i skollagen. Det är således beslutat av riksdagen. En annan viktig grundprincip, reglerad i skollagen, är att alla, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ska ha lika tillgång till utbildning inom skolväsendet.

Jag och regeringen är medvetna om de problem som Maria Stockhaus påtalar. Skolverket framhåller dessutom att det behövs en översyn av dimensioneringen och organiseringen av nuvarande system när det gäller riksidrottsgymnasierna och de nationellt godkända idrottsutbildningarna. Vidare påtalar Skolverket att de nationellt godkända idrottsutbildningarna har ökat i omfattning, vilket lett till höga kostnader för kommunerna samt att fördelningen av platser mellan kvinnor och män på idrottsutbildningarna kan behöva ses över.

Det finns således risk att det finns ett flertal problem, och det räcker därmed inte med enstaka ändringar i regelverket för att lösa dessa.

Idrottsutbildningarna omfattar i dag sammanlagt cirka 9 000 elever, varav cirka 1 000 studerar vid riksidsrottsgymnasium och cirka 8 000 elever vid de nationellt godkända idrottsutbildningarna. Min och regeringens ambition är att det även framöver ska vara möjligt för elitidrottande ungdomar att kombinera elitsatsning med gymnasieutbildning. Det krävs då att dessa fungerar tillfredställande. Jag och regeringen kommer därför att fortsätta att följa frågan om idrottsutbildningarna.

Anf. 60 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Sedan 2011 finns det helt unika möjligheter för unga idrottstalanger att kombinera sin gymnasieutbildning med sin idrott. Riksidsrottsgymnasier och nationellt godkända idrottsutbildningar har inneburit att elitsatsande ungdomar har kunnat kombinera en vanlig gymnasieutbildning med en satsning på sin idrott.

Nu riskerar det beslut som Skolinspektionen har fattat när det gäller Berga naturbruksgymnasium att sätta stopp för den här möjligheten. I Berga har man beslutat att lägga ned sin hästupbildning efter Skolinspektionens beslut.

Att elitsatsa i en idrott, oavsett vilken den är, innebär bland annat att man måste ha egen utrustning. Det gäller skidåkning, hockey och golf men även ridning. Att elitsatsa på hoppning eller dressyr innebär att man måste ha en egen häst – det finns ingen annan utväg. I tävlingsmomenten är samspelet mellan häst och ryttare helt avgörande, och ett samspel behöver man ju bygga upp över tid. Man kan inte bara hoppa upp på första bästa häst och förvänta sig att det ska fungera.

Att en skola som Berga, som erbjuder en nationellt godkänd idrottsutbildning i ridning, kräver att man har egen häst är helt naturligt. Utbildningen riktar sig ju till ungdomar som vill elitsatsa, och utan egen häst går ju inte det. Det säger sig självt.

Alternativet för en elitsatsande ungdom är att helt avstå från gymnasieutbildningen. Med tanke på att det finns en viss osäkerhet kring huruvida man kan försörja sig som elitidrottare finns det en poäng i att man har en plan B.

Alternativet är också att man får sin gymnasieutbildning på distans, det vill säga helt utan de normala sociala kontakter som man får om man går en vanlig gymnasieutbildning.

Skolinspektionens beslut innebär inte bara att den nationella idrottsutbildningen i Berga läggs ned. I förlängningen innebär det att det inte kommer att finnas möjlighet för någon att finnas kvar, utom möjligen där det inte krävs någon utrustning. Jag har hört att för dem som går en internationellt godkänd idrottsutbildning i till exempel skidåkning krävs att de har tio egna par skidor. Det går kanske inte att jämföra med egen häst, men det är inte direkt en avgiftsfri gymnasieskola.

Skolverket har, som sagt, uppmärksammat Utbildningsdepartementet på det här problemet för ungefär ett år sedan, men det har inte hänt någonting. Det verkar som att regeringen inte för avsikt att göra något.

I svaret på min interpellation står det att regeringen ska fortsätta att följa utvecklingen. Det innebär att det inte finns några som helst planer på att göra någonting konkret i närtid. Skolverket har varit tydligt med att en särskild reglering behöver utredas för att möta olika idrotters behov, om

man som statsrådet säger att man fortfarande vill ge möjlighet för elitsatsande ungdomar att gå på gymnasiet. Om man har den ambitionen kan man inte bara sitta still och följa utvecklingen. Då måste man faktiskt göra något.

Vad krävs för att regeringen ska ta tag i frågan? Om en skrivelse från Skolverket inte räcker, vad krävs ytterligare för att regeringen ska ta tag i den här frågan?

Anf. 61 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Intentionen när man skapade idrottsutbildningarna på gymnasienivå var att det skulle gå att kombinera en elitsatsning med en fungerande skolgång. Den möjligheten finns ju nu och den borde uppmuntras.

Rörelse är något som är fundamentalt för oss människor, och det är därför som det har så otroliga effekter på oss. Det påverkar vår hjärna positivt och gör oss hjärnstarka. Det behövs inte minst för att få en bra skolgång.

Tack vare NIU, nationella idrottsutbildningen, kan tusentals ungdomar i dag elitsatsa inom sin idrott och samtidigt rustas med lika goda kunskaper som alla andra gymnasieelever. Men nu, fru talman, är alla idrottsgymnasier i fara efter det här beslutet som blir prejudicerande.

Berga Naturbruksgymnasium i Haninge i Stockholms län har sedan 2016 bedrivit NIU inom ridning för både dressyr- och hoppryttare. Att kunna bo på skolan, träna på skoltid och ha hästen uppstallad där ger elever i hela Stockholmsregionen en unik möjlighet att satsa på sin skola och sin idrott samtidigt. En elev sa till mig: Jag skulle aldrig haft den här möjligheten annars.

Men efter Skolinspektionens tillsyn tvingas nu Berga stänga ned sin NIU-intagning till hösten eftersom Skolinspektionen konstaterar att huvudmannen inte uppfyller författningskraven avseende att utbildningen i gymnasieskolan ska vara avgiftsfri. Man menar att skolan borde erbjuda ett kostnadsfritt alternativ för de elever som väljer att inte ha med sig en häst till skolan.

Det är tydligt i ämnet specialidrott att en elev ska kunna nå elitnivå inom sin sport. Då blir, fru talman, det här ett moment 22 för skolorna. Man måste ha en avgiftsfri skola och man ska se till att eleverna når elitnivå. All idrott kostar. Bara ett par stavar till skidåkning kostar flera tusen. Skolinspektionens beslut blir också prejudicerande för alla idrottsgymnasier, eftersom ingen idrottsutbildning på elitnivå egentligen är gratis. Skolinspektionens beslut innebär att praktiskt taget alla måste tillhandahålla idrottsutrustning för samtliga elever, och då spelar det ingen roll vad det är för idrott.

Är det då rätt att ingen ska få elitsatsa om inte alla får göra det? Vi moderater säger nej till det. Vi vill skapa möjligheter för dessa ungdomar. Jag tycker att här behöver ministern ta ledartröjan och skapa möjligheter för eleverna att kunna fortsätta sin elitsatsning samtidigt som man får en bra skola.

Utbildningsministern menar att hon och regeringen har som ambition att det ska vara möjligt att kombinera skola med elitsatsning inom idrott. Men hur? Det räcker inte med att bara följa frågan.

Hur kan det möjliggöras för dessa elever att elitsatsa samtidigt som de går i skolan för att få de kunskaper som de har rätt till? Hur avser ministern att lösa moment 22-frågan?

Anf. 62 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Som har framgått av frågorna från Maria Stockhaus och inlägget från Alexandra Anstrell är detta inte helt enkelt. Precis som Alexandra Anstrell sa är regeringens ambition högt ställd. Det ska vara möjligt för elitidrottande ungdomar att kombinera elitsatsning med gymnasieutbildning. Jag kommer verkligen att följa den här frågan noga. Det är inte en helt enkel fråga, och därför går det inte att leverera ett kort, enkelt och snabbt svar från riksdagens talarstol här och nu.

Detta är en viktig fråga. En gymnasieutbildning är i dagens läge nödvändig för att man ska klara sig bra här i livet. Det är nödvändigt för att man ska kunna få ett jobb och delta i samhällslivet som en aktiv samhällsmedborgare. Det är också nödvändigt för att man ska kunna läsa vidare. Vi vill att den möjligheten ska finnas för alla elever, också för dem som vill satsa på en elitidrott. Dessutom vill vi att det ska vara möjligt att kombinera studier och elitidrottande.

Jag kan, som både Alexandra Anstrell och Maria Stockhaus är väl medvetna om, inte uttala mig om enskilda fall eller om enskilda myndigheters beslut. Det är jag förbjuden att göra enligt regeringsformen. Men jag kan följa frågan, och jag kommer att göra det. Jag kommer också att ta upp en diskussion med de gymnasieskolor där den här typen av utbildningar bedrivs.

Svårigheten med den här frågan är inte att vi tycker olika, utan svårigheten är att vi befinner oss i en situation som är en aning komplicerad.

Fru talman! Mitt svar kommer säkert att leda till att både Maria Stockhaus och Alexandra Anstrell från talarstolen kommer att säga att det här inte duger. Nu får ministern sätta på sig ledartröjan.

Jag utgår ifrån att ni kommer att göra det. Men jag vill verkligen betona att sätta på sig ledartröjan innebär också att man lyssnar på dem som det berör och att man för en dialog med dem som arbetar med den här frågan i vardagen. Man ska också säkerställa att de åtgärder som vidtas löser problemen.

Jag hävdar att det som regeringen nu gör, nämligen att man följer den här frågan och ser vad som behöver göras, är det som behövs för alla oss som tycker att principen om en avgiftsfri skola är en princip som ligger fast i den svenska skollagen och som vi alla ställer upp på.

Anf. 63 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Under den förra mandatperioden fördes det många och långa diskussioner i den här kammaren om huruvida ridning skulle omfattas av friskvårdsbidraget eller inte. Nu är inte det en utbildningspolitisk fråga, men till slut kom det efterlängtade beslutet att så blir fallet. Till sist beslutades att ridning skulle inkluderas. Jag kan inte låta bli att undra om den här regeringen har en särskilt negativ inställning till just ridning.

Vad hade hänt om Skolinspektionen hade fattat beslut om till exempel ett skidgymnasium eller ett hockeygymnasium? Hade regeringen varit lika obenägen att göra någonting om dessa sporter hade drabbats?

Ridsporten är stor i Sverige. Vi har många duktiga ryttare på elitnivå och naturligtvis vill vi ha fler. Att kunna kombinera en gymnasieutbildning med elitsatsning är något som vi borde värna i Sverige.

Det är bra att regeringen säger att man har ambitionen att det även i fortsättningen ska vara möjligt att ha den kombinationen för elever, men om man inte gör något försvinner ju den möjligheten.

Det är inte så att frågan är ny, att den inte har lyfts upp och att de problem som finns inte redan ligger på bordet. Att föra en dialog är ju knappast meningsfullt. Det finns specialidrottsförbund som har försökt att kontakta Utbildningsdepartementet i den här frågan, men man har mötts av ointresse för dessa utbildningar. Nu har det gått så långt att Skolverket för ett år sedan tog fram en skrivelse tillsammans med Riksidrottsförbundet. Om man hårdrar det finns i skrivelsen egentligen ett färdigt direktiv till en utredning.

Jag kan inte tolka det hela på något annat sätt än att man egentligen inte vill att möjligheten till dessa utbildningar ska finnas kvar, trots att man säger att man har en sådan ambition.

Alla kan inte elitsatsa. Det är ett bistert faktum, oavsett om det handlar om pengar eller talang. Det är inte möjligt. Eftersom inte alla kan verkar man inte vilja att möjligheten ska finnas för dem som har särskilda talanger i vissa sporter.

Det är väldigt enkelt för regeringen att i detta fall bara sitta på händerna och inte göra någonting. Utbildningarna kommer då att försvinna. Det finns ingen möjlighet att bedriva utbildning på denna nivå och låta ungdomar som vill elitsatsa gå på sådana gymnasieutbildningar. De kommer att försvinna precis som den på Berga har gjort.

Om ambitionen om att kombinationen ska finnas kvar ska ha någon som helst trovärdighet måste regeringen i detta läge vara beredd att agera och inte bara följa utvecklingen.

Berga råkar ligga i min valkrets. Jag har varit på besök där. De har nu fattat beslut om att lägga ned och var väldigt bekymrade vid mitt besök. Många ungdomar kommer att bli väldigt besvikna eftersom de inte kommer att kunna söka till utbildningen på Berga i höst.

Hur många fler ungdomar ska berövas denna möjlighet innan regeringen agerar och försöker göra något åt en problematik som Skolverket tillsammans med Riksidrottsförbundet tydligt har pekat på? De har i princip gett regeringen ett färdigt utredningsdirektiv på bordet. Ändå har regeringen inte gjort någonting. Detta drabbar ungdomar, och jag tycker att det är sorgligt att regeringen inte vill lägga någon handling bakom den ambition som utbildningsministern säger sig ha.

Anf. 64 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, utbildningsministern, för ditt anförande!

Att NIU-utbildningen avvecklas blir ett hårt slag för svensk ridsport. Det är också en tragedi för alla ungdomar som berörs och som siktat in sig på att söka till gymnasieutbildningen i höst. Det ger dessutom helt fel signaler till de elever som går på skolan i dag och till alla andra på NIU-utbildningar som både vill elitsatsa och satsa på sin skolgång. Jag undrar vad utbildningsministern säger till alla dem.

Fru talman! Det är slående att just ridsporten återkommande fastnar i krångliga regelverk. Till bara för något år sedan gick det exempelvis inte

att göra avdrag för ridning som friskvård. Nu leder myndighetsbeslut till att ett gymnasium med inriktning på hästsport väljer att avveckla sin verksamhet. Varför tar den feministiska regeringen inte strid för detta?

Självklart ska huvudprincipen i den svenska skolan vara att all utbildning ska vara avgiftsfri. Men samtidigt måste det också gå att hitta lösningar för att dessa idrottstalanger ska kunna både elitsatsa och skaffa sig en gymnasieutbildning som de kan falla tillbaka på senare i livet.

Jag väntar på svar från utbildningsministern. Hur ska detta lösas? Ministern talar å ena sidan om dialog, å andra sidan om att följa frågan. Kommer ministern att ha en dialog? Hur ska hon följa detta? Är det från tv-soffan, eller hur har hon tänkt sig det hela?

Detta är bara en ledarskapsfråga – ingenting annat.

Anf. 65 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Både Alexandra Anstrell och Maria Stockhaus för fram frågor som nästan antyder en konspirationsteori som går ut på att regeringen har något emot ridsport. Jag kan försäkra ledamöterna att ridsporten har en viktig funktion i det svenska idrottslivet. Den har också en viktig funktion i den svenska landsbygdspolitiken och, som Alexandra Anstrell säger, ur en feministisk utgångspunkt.

Alltför länge har de sporter som många flickor ägnar sig åt fått en lite styvmoderlig behandling i det svenska samhället. Jag vill inte bidra till att sådana missförstånd lever kvar. Konspirationsteorin om att detta på något sätt har med rididrott eller ridsport att göra tycker jag att vi kan lämna därhän.

Frågan handlar i stället om ett regelverk i vilket Skolverket har identifierat ett stort antal problem. Bland dessa problem lyfter frågeställarna fram det särskilda problem som handlar om var gränsen går mellan å ena sidan avgiftsfrihet och å andra sidan möjligheten att bedriva elitidrott med delvis egna verktyg eller hästar.

Jag vill betona att jag inte ser någon konflikt oss emellan i denna fråga. Vi är överens om att det är viktigt att kunna kombinera elitidrott med gymnasiestudier. Det finns ingen skiljelinje mellan oss. Vi är också överens, antar jag, om grundprincipen att den svenska skolan ska vara avgiftsfri och att den principen är viktig.

Den aktuella problembild som frågeställarna lyfter fram har jag i mina svar försökt visa att jag delar. Vi bör se till att denna fråga kan lösas på ett sådant sätt att barn och elever har tillgång till elitidrottssatsningar samtidigt som de går på gymnasiet. Det är, vill jag vidhålla, en komplicerad fråga. Min avsikt är att följa den – därmed inte sagt att jag kommer att sitta på händerna, för att citera en av frågeställarna. Jag kommer att göra det genom att lyssna på dem som finns ute i verksamheterna och som arbetar med detta. Jag kommer att se till att frågan hanteras på ett sådant sätt att vi kan uppnå det vi är överens om.

Barn och elever som vill gå i gymnasieskolan och som vill elitsatsa samtidigt som de får en gymnasieutbildning ska ha möjlighet att göra det. Och den svenska skolan ska även i fortsättningen vara avgiftsfri.

Anf. 66 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Jag vet att många av dem som går på dessa utbildningar och som bedriver dem med stort intresse följer denna debatt. Jag är ledsen

att behöva säga det, men jag tror inte att de känner sig ett dugg lugnade av det som utbildningsministern har sagt här i talarstolen. Det är väldigt tydligt att den grupp elever som vill kombinera en elitsatsning i idrott med gymnasieutbildning är en grupp som regeringen inte prioriterar särskilt högt.

Förutom att Skolverket genom en skrivelse har uppmärksammat regeringen på frågan har, som jag sa tidigare, också flera specialidrottsförbund kontaktat regeringen. Ministern säger att hon ska starta en dialog nu, men förbunden har redan tidigare gjort sådana försök.

Att starta dessa utbildningar är inget som är gjort i en handvändning. Det behövs framförhållning. Vilken garanti finns för att utbildningarna kan återuppstå om de som i Bergas fall tvingas lägga ned? En sådan utbildning kanske är borta för evigt. Då har man berövat dem som vill elitsatsa på ridning en möjlighet att göra det i Stockholms län.

Man kan fråga sig om regeringen verkligen är intresserad av att behålla dessa utbildningar. Om man inte gör något kommer de som sagt, en efter en, att försvinna till slut när Skolinspektionen framhåller avgiftsfriheten. De kommer att lägga ned.

Skolverket har tillsammans med många andra tydligt påvisat att en utvärdering och utredning behövs. Det gäller inte bara avgiftsfriheten, som utbildningsministern påpekar, utan det gäller även andra aspekter av NIU och RIG. Men utredningen måste tillsättas, annars kommer problemet inte att lösas utan bara finnas kvar.

Det räcker inte att utbildningsministern säger att vi är överens i frågan, om ministern, som har makten, gör något åt den. Att följa frågan är inte att göra något åt den. Det har redan gjorts försök att ta upp en dialog. Man har gått så långt att man redan för ett år sedan lade fram en gemensam skrivelse till Utbildningsdepartementet för att påtala detta och för att försöka se till att fler av dessa utbildningar inte läggs ned. Trots detta har utbildningsminister inte gjort någonting åt detta.

Anf. 67 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Maria Stockhaus gör tappra försök att visa på något slags ovilja mot att ta i frågan eller till och med, som tidigare framfördes, en ovilja mot ridsporten. Jag kan försäkra henne att jag verkligen kommer att följa denna fråga. Det betyder inte att jag kommer att sitta på händerna, utan det betyder att jag kommer att följa frågan i mina kontakter med berörda idrottsförbund och skolanordnare.

Jag kan också försäkra Maria Stockhaus om att jag har goda och rika erfarenheter av samarbete med både naturbruksgymnasierna och de skolor som anordnar naturbruksprogram av olika slag. Det här är skolor som är viktiga i både vår landsbygds politik och vårt skolväsen. Dessa skolor behöver dessutom goda förutsättningar för att kunna bedriva sin verksamhet.

Jag tackar Maria Stockhaus för att hon lyfter upp frågan. Jag tackar även Alexandra Anstrell för att hon hjälper till att hålla liv i frågan. Den är viktig för många ungdomar i Sverige och för många skolor. Jag tackar för debatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2018/19:35 om kritik mot lärare som följer skollagen

Anf. 68 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Roger Haddad har frågat mig om det är rimligt att Barn- och elevombudet utdömer skadestånd till eleven i fall där Skolinspektionen gjort bedömningen att lärarens agerande följt skollagen. Han frågar också vilka omedelbara initiativ jag och regeringen kommer att ta för att se över uppdraget till Barn- och elevombudet samt vilka planerade åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att öka lärarnas och rektorernas befogenheter i skolan.

Statens skolinspektion och Barn- och elevombudet, BEO, övervakar den del av skollagen (2010:800) som handlar om åtgärder mot kränkande behandling (6 kap.). Skolinspektionen har tillsyn över att skolhuvudmän och deras personal bedriver verksamheten enligt de bestämmelser som gäller. BEO:s roll är att utreda kränkande behandling som riktats mot barn eller elever. Om BEO:s utredning visar att ett barn eller en elev utsatts för kränkande behandling och det finns förutsättningar att kräva skadestånd från den som driver skolan företräder BEO barnet eller eleven i domstol om barnet eller eleven medger det. Jag som minister är förhindrad att bestämma hur en myndighet ska besluta i ett ärende om hur den ska tillämpa lag.

Internationell forskning visar på ett starkt samband mellan lärmiljöer präglade av ordningsproblem och skolprestationer, både på individ- och skolnivå. Rektorn leder arbetet i skolan och läraren leder arbetet i klassrummet. Det framgår av läroplanerna att lärarna i det arbetet ska uppmärksamma och tillsammans med övrig personal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling. Arbetet mot kränkande behandling är grundläggande för att tillgodose barns och elevers rätt till god utbildning i en trygg miljö. Det är själva syftet med Skolinspektionens och BEO:s uppdrag i denna del, och regeringen avser inte för närvarande att ändra deras uppdrag.

Regeringen beslutade i augusti 2018, efter förslag från 2015 års skolkommission, att förtydliga rektorns ansvar när det gäller trygghet och studiero i de läroplaner som gäller för skolorna. Det markeras också i läroplanerna att elever ska visa respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever. De beslutade ändringarna i läroplanerna för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, för sameskolan samt för gymnasieskolan träder i kraft den 1 juli 2019.

Det är dags för ett ökat fokus på att säkerställa att lärare och rektorer har möjlighet att bedriva sitt viktiga arbete i skolan. En del i det är den överenskommelse som slutits mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna, januariavtalet, som bland annat syftar till att skapa studiero i skolan. Tillsammans har vi kommit överens om att en nationell plan för studiero och trygghet i skolan ska tas fram och genomföras. Nu påbörjas arbetet för att genomföra avtalet i denna del, något jag ser fram emot.

Anf. 69 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Jag vill tacka utbildningsminister Anna Ekström för svaret.

Varför inlämnar Liberalerna en interpellation om lärarnas befogenheter och skolledarnas befogenheter? Varför är det här en viktig fråga för oss att lyfta fram på högsta politiska nivå, i Sveriges riksdag? Jo, det beror på något vi återkommande har sett i Lärarförbundets rankningar och rapporter, i Lärarnas Riksförbunds rankningar och rapporter och i SCB:s granskning, som man senast gjorde 2017. Då gjorde man en stor undersökning där man tittade på lärare utanför yrket. Det har visat sig att 60–65 procent av dem som lämnat yrket gjort det på grund av stress, arbetsbelastning och arbetsmiljöproblem. För 10 procent av dem som lämnat läraryrket är det en direkt konsekvens av hot, våld och trakasserier från elever eller deras vårdnadshavare. 40 procent av dem säger också att de inte fått något stöd av rektorer, skolpolitiker eller nationella regler för att hantera situationer gentemot elever och vårdnadshavare. Det är därför vi lyfter fram den här problematiken.

Det kan antydast att vi exemplifierar med något enskilt fall, men det är fråga om något som vi återkommande kan se i medier, i skolinspektionsbeslut och i Barn- och elevombudets beslut. Det handlar om situationer där det kommer kritik – visserligen mot huvudmannen – för ingripanden man gjort till exempel mot en stökig elev i klassrummet för att bringa arbetsro och studiero i enlighet med skollagen. När ärendet granskas i efterhand visar det sig att läraren inte har gjort några formella fel. Då väljer Barn- och elevombudet att driva frågan om skadestånd. I extrema fall har det handlat om att betala 50 000 kronor till den elev som enligt Barn- och elevombudet blivit kränkt, men det är vanligare med 10 000 eller 15 000 kronor.

Även om Barn- och elevombudet riktar sitt beslut mot huvudmannen har det i återkommande fall visat sig att det är den enskilde läraren som har utlöst processen, granskningen och skadeståndsanspråket. Och det är oftast läraren som får sparken, blir uppköpt eller på grund av den väldigt stökiga situationen säger: Jag klarar inte av att stanna kvar i det här yrket. Konsekvensen blir att man lämnar skolan. Det är det vi menar, fru talman, med interpellationsrubriken *Kritik mot lärare som följer skollagen*, och det är därför jag har frågat regeringen om ni tycker att det är rimligt att det är på det här viset. Det är därför vi har frågat regeringen om ni har några planer på att se över uppdraget till Skolinspektionen och i synnerhet Barn- och elevombudet. Det är en märklig lösning, tycker jag personligen, att detta i dag är en avdelning inom Skolinspektionen. Så har det varit sedan Socialdemokraterna hade makten våren 2006, då man inrättade den här institutionen och utsåg ett särskilt barn- och elevombud.

Jag vill också betona från Liberalerna att det här inte handlar om att vi skulle säga ja till mobbning i skolan. Vi väcker varje år motioner mot mobbning. Jag har till och med som ledamot motionerat i kammaren om att det ska vara kriminaliserat i skollagen att mobba andra elever. Lärare som begår brott och gör tokiga saker ska naturligtvis polisanmälas och som en sista åtgärd bli av med sin lärarlegitimation. Men nu handlar det inte om detta, utan om lärarnas befogenheter och om att vi har statliga verk som underminerar lärarnas befogenheter.

Prot. 2018/19:54

15 februari

Svar på

interpellationer

Anf. 70 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag håller med Roger Haddad om att det är oerhört viktigt att säkerställa att lärarnas arbetsmiljö är trygg och säker. Den ska vara sådan att lärarna vill stanna kvar i yrket, men också sådan att lärarna kan lägga sin kraft och sitt krut på det som är det allra viktigaste i skolan, nämligen undervisningen. De ska inte behöva sitta och vara oroliga eller rätta över att normala åtgärder i yrkesutövningen skulle kritiseras.

Jag är också väl medveten om att lärarnas arbetsuppgifter är svåra. En lärare i ett klassrum har samtidigt en plikt att säkerställa att det är tryggt och säkert i klassrummet för de barn som finns där. Det kan medföra att läraren ibland till och med kan vara skyldig att till exempel åtskilja barn som slåss eller ingripa när barn riskerar att skada varandra eller skada sig själva. Här har läraren en aktiv plikt att agera – en vårdplikt eller en tillsynsplikt.

Samtidigt är vi alla helt överens om att vi inte vill ha en skola där barn och elever är rädda för att bli fysiskt illa behandlade av sina lärare. Den skolan har vi lämnat bakom oss för länge sedan. Jag, som träffar många lärare, har ofta hört om den oro man har; man känner att det finns en plikt att ingripa, samtidigt som det är svårt att veta precis var gränsen går för när man ska bli kritiserad. Men jag kan försäkra Roger Haddad om att jag aldrig har träffat på en enda lärare som önskar sig att i verktygslådan ha en möjlighet att fysiskt bestraffa barn eller fysiskt gå hårt åt barn. Jag tror att vi är överens om att det här är svåra arbetsuppgifter som är en nödvändig del av läraryrket och som ibland kan vara komplicerade att reglera. Då är det klokt att ha en reglering som säger att läraren har en rätt och en skyldighet att ingripa men att eleverna ska vara skyddade mot kränkningar som går för långt.

Nu kritiserar Roger Haddad med stor kraft den myndighet som är satt att bedöma de svåra situationer som lärare kan hamna i men också de komplicerade lägen som elever utsätts för. Det är för mig helt självklart att den kritiken inte bör riktas mot myndigheten. Den bör riktas mot den lagstiftning som togs fram under alliansregeringens tid. Det var faktiskt Jan Björklund som var föredragande statsråd när skollagen antogs. Det var Nyamko Sabuni som var föredragande statsråd när diskrimineringslagen med de kränkingsbegrepp som fanns antogs.

Roger Haddad och jag är överens om att den situation som råder i svenska skolor ska präglas mer av trygghet och studiero. Det är skälet, Roger Haddad, till att våra båda partier tillsammans har skrivit ett avtal, januariavtalet, där vi har åtagit oss att ta fram regelverk, en nationell plan för studiero och se över de möjligheter som finns för disciplinära befogenheter. Det är just därför att vi vill att lärarna ska kunna utföra sitt arbete med respekt för barnen men också med trygghet i sin yrkesutövning.

Tack för frågan, Roger Haddad, och tack för engagemanget! Låt oss jobba tillsammans i den här frågan, och låt oss gemensamt sluta att skjuta på pianisten.

Anf. 71 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Det är obegripligt att statsrådet inte besvarar mina frågor. Jag vill veta vad statsrådet tänker göra åt lagstiftningen eller Barn- och elevombudet. Du säger själv att det är en politisk fråga. Du är ytterst ansvarig. Du har suttit på departementet i två och ett halvt år. Du har varit

utbildningsminister fast med fokus på gymnasiet. Även där har man BEO-ärenden.

Ditt parti har haft ansvar för de här frågorna de senaste fyra och ett halvt åren. Det var ditt parti och din regering som inrättade funktionen våren 2006. Det är viktigt att bedöma situationen som den är i dag. Jag menar att regelverket måste ses över. Svaret som jag får i en kort mening är att regeringen för närvarande inte avser att ändra dess uppdrag.

Vi kan ta några exempel, fru talman. Lärare lyfter upp en elev som blockerar framkomligheten på en skola i Lidköping. Barn- och elevombudet anser att det var kränkande för eleven och driver frågan om skadestånd. I Mölndal sker det stenkastning på skolgården och även kastning av föremål. Läraren ingriper. Barn- och elevombudet anser att det var kränkande av läraren att ingripa i den situationen.

Vi har ett annat uppmärksammat fall med en mycket stökig elev i tidigare ålder i grundskolan i Mellansverige. Där tvingas en lärare ingripa för att visa ut eleven för att bringa klarhet. Det är precis det som statsrådet säger. Personalen ska vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga alla former av diskriminering och kränkande behandling.

Problemet är att när lärarna gör det blir de kritiserade. De blir det ibland av den egna rektorn, de lokala skolpolitikerna eller indirekt via Barn- och elevombudet. Jag hävdar bestämt att det i varje enskilt fall handlar om att en enskild lärare har agerat för att upprätthålla en viss situation utanför klassrummet, i korridoren eller absolut vanligast i klassrummet.

Då ska inte och kan inte regeringen hänvisa till ett kommande arbete enligt januariavtalet. Det är inte det jag frågar om. Jag är inte intresserad av den delen. Det handlar om beslut där en avdelning inom Skolinspektionen gör sin bedömning.

Det är uppenbart när jag lyssnar på statsrådets muntliga föredragning och svaren att ni inte har kontaktat Skolinspektionen, men det har jag gjort. Det finns de på Skolinspektionen på den andra juridiska avdelningen som ifrågasätter Barn- och elevombudets bedömningar och beslut. Den frågan har varit uppe i myndigheten i åtminstone ett år. Det går inte bara att säga: Allting som de gör är korrekt. Det tycker inte ens den egna myndigheten.

Fru talman! Det borde vara en signal till oss politiker: Se till informationen och situationerna, och gör någonting. Förändra uppdraget, lägg ned Barn- och elevombudet och bygg upp någonting nytt. Vill man anmäla en elev som har mobbat kan man i alla fall göra det till Skolinspektionen oberoende av Barn- och elevombudet. Det är bara att ändra uppdraget.

Skolinspektionen gör generella granskningar när det gäller stöd till elever, skolsituationen och arbetsmiljön. Den har ett gigantiskt och viktigt uppdrag. Den borde självklart kunna få ett samordnande uppdrag även när det gäller elever som kränks eller mobbas.

När det gäller lärarna finns det en struktur. De blir antingen polisanmälda eller föremål för Lärarnas ansvarsnämnd. Det är hög tid att se över det regelverket, statsrådet.

Anf. 72 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Roger Haddad hävdar med stor tydlighet och kraft från talarstolen att han förstår att jag inte kan uttala mig om enskilda fall. Han går vidare till att säga att han inte förväntar sig att jag ska uttala mig om

Prot. 2018/19:54

15 februari

Svar på
interpellationer

enskilda fall för att sedan gå igenom ett antal av honom själv utvalda enskilda fall som han förväntar sig att jag ska kommentera. Jag är fullkomligt övertygad om, Roger Haddad, att i samma stund som jag gör det skulle Roger Haddad inte tveka att ifrågasätta lämpligheten av att ett statsråd uttalar sig om just enskilda fall.

Min övertygelse är att vi har ett läge i den svenska skolan där lärare känner en oro för sin arbetsmiljö, precis som Roger Haddad nämnde. Lärare som har haft kontakt med mig lyfter i allt större utsträckning fram den besvärliga arbetsmiljö som finns. Det finns en medvetenhet om de beslut som lärare fattar inom bråkdelen av en sekund. De ska som vuxna blixtnsnabbt avgöra hur de ska förfara i en situation som kan vara både hotfull, otäck och skrämmande.

Jag har den allra största respekt för att lärarna bör ha stöd och känna samhällets stöd i ryggen när lärarna fattar de tuffa besluten. Men jag hävdar lika bestämt att vi som har fått ansvaret att förfoga över lagstiftning bör titta på bjälken i det egna ögat innan vi tittar på grandet i andras ögon.

Den lagstiftning som Roger Haddad går till storms emot är en viktig del av den skollag som alliansregeringen med Jan Björklund i spetsen knäsatte 2010. Den lagstiftning som Roger Haddad tar sådant avstånd från i riksdagens talarstol har sin grund i den diskrimineringslagstiftning som Nyamko Sabuni lade fram som statsråd.

Det är nu läge för att vi tillsammans säkerställer att det januariavtal som våra båda partier tillsammans har slutit kan användas till att stärka lärarnas möjligheter att utöva sitt viktiga yrke. Vi är överens om att tryggheten och studieron ska öka i skolan. Vi är överens om att vi ska se över vilka disciplinära befogenheter som lärare och rektorer behöver för att kunna upprätthålla ordning och studiero.

Detta är ett glädjebudskap till Roger Haddad. Vi kommer att jobba ihop med de här frågorna. Jag ser fram emot att göra det. Jag är besjälad av att kunna göra det på ett sådant sätt att elever inte ska behöva vara rädda för att bli kränkta i skolan och lärare inte ska behöva vara rädda för att ett sekundsnavt fel kan ödelägga en hel karriär.

Låt oss arbeta tillsammans. Min hand är utsträckt till Roger Haddad för ett gemensamt arbete i den här viktiga frågan. Jag är också tacksam att ledamoten lyfter fram frågan både i medierna och i talarstolen. Det är viktigt att vi säkerställer att lagstiftningen blir så bra att lärarna med frimodighet kan vara de vuxna i klassrummen, på skolgårdarna, i korridorerna och i matsalen i våra skolor.

Anf. 73 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Jag är väldigt besviken på regeringens och statsrådets hantering av den här frågan. Man kan inte när man har suttit i en regering i fem år hänvisa till gamla regelverk. Ni har haft fem år på er att förändra lagstiftningen. Sluta att hänvisa till gamla beslut som fattades 2009. Det är tio år sedan. Ni måste ha kunnat göra något åt situationen. Det är ni som är ansvariga på Utbildningsdepartementet.

Det är också en stor besvikelse att vi inte kan säga något till alla lärare och rektorer. Det gäller dem som har slutat, blivit uppsagda eller fått sparken. Jag har aldrig fått kontakt med så många rektorer och lärare som efter när jag lämnat in denna principiellt viktiga interpellation med frågorna till

statsrådet. Det beror på att detta är en fråga som många inte kan hantera lokalt.

Det finns en oro hos många lärare för att ingripa. Man är rädd – man är väldigt rädd för att bli anmäld. Och detta är inte något som jag har hittat på. Man kan gå in på vilken skola som helst eller prata med vilket lärarfack som helst; de kommer att föra fram det här. Det är därför vi är angelägna om att lagen ändras.

Det har ingenting att göra med den nationella plan som är aviserad. Jag vet i dag inte ens exakt vad den kommer att innehålla. Statsrådet säger: Kritisera inte myndigheten, för det handlar om regelverket! Men det är ju därför jag har den här debatten med regeringen. Vad i regleringen och regelverket tänker ni göra någonting åt och förändra? Svaret jag får i dag är återigen att regeringen inte avser att ändra uppdraget, det vill säga på ”politiska” betyder det att lagstiftningen kommer att fortsätta att gälla som det ser ut i dag.

Det är helt oacceptabelt. Vi kommer att bestrida detta, och vi kommer att jaga er i regeringen för att få till en förändring – det kan jag lova. För det här är inte acceptabelt.

Anf. 74 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Roger Haddad går återigen till storms. Och det han går till storms mot är en nidbild.

Jag har nu stått i den här talarstolen och bejakat att det problem som Roger Haddad lyfter upp är ett problem som vi bör arbeta med. Vi har ett ansvar för att säkerställa att Sveriges lärare kan ordna undervisning och utbildning i skolan på ett sådant sätt att elever aldrig blir kränkta men också på ett sådant sätt att lärare kan utöva sitt yrke med frimodighet. Vi är helt överens om detta.

Vi är också överens om att det här är frågor som vi vill jobba tillsammans med. Roger Haddad säger att han inte vet vad en nationell plan om studiero kommer att innefatta. Mitt svar till Roger Haddad är att det ligger i hans, mina och våra partivänners händer. Vi ska tillsammans arbeta med trygghet och studiero i skolan, och vi ska tillsammans arbeta med att stärka läraryrket. Det har våra partiledare skrivit under på i januariavtalet, och jag ser det som en stor och viktig arbetsuppgift att tillsammans med Roger Haddad säkra att det blir verklighet.

Jag inbillar mig inte att det är enkelt. Men jag tycker att frågan förtjänar att man tar den på så stort allvar att man diskuterar det som är innehållet i lagstiftningen om trygghet och studiero och lagstiftningen om vilka befogenheter som ska finnas snarare än att, som Roger Haddad gör i sin interpellation, fråga efter instruktionerna till en myndighet som lyder under regeringen.

Jag vill återigen tacka Roger Haddad för att han lyfter denna viktiga fråga och försäkra att jag kommer att ta detta på mycket stort allvar. Under den mandatperiod som ligger framför mig, när jag har ansvaret att vara utbildningsminister, kommer frågan att stå högt upp på dagordningen för Sveriges lärares skull men också för Sveriges elevers skull. Den svenska skolan ska vara en plats som är trygg både för lärare och för elever.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2018/19:54

15 februari

Svar på
interpellationer

§ 16 Svar på interpellation 2018/19:51 om rekryteringen till lärarutbildningen

Anf. 75 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Roger Haddad har frågat mig på vilket sätt regeringen kommer att skärpa antagningskraven till lärarutbildningen. Han har också frågat när ett beslut kommer om att införa krav på lämplighetstest för att bli antagen till samtliga lärarutbildningar. Vidare har han frågat vad jag menar konkret med att regeringen vill göra lärarutbildningen mer attraktiv.

Inledningsvis vill jag säga att jag delar Roger Haddads oro för lärarbristen. Det är en av det svenska skolväsendets största utmaningar. Attraktiva lärarutbildningar är en viktig del i lärarförsörjningen, och under föregående mandatperiod gjordes en rad insatser för att få fler att studera till lärare. De senaste åren har Sverige legat på historiskt höga nivåer både vad gäller antalet sökande till och nybörjare vid våra lärarutbildningar. Det är bra. Men jag håller med Roger Haddad om att vi måste göra mer.

Därför är det mycket bra att våra partier, tillsammans med Centerpartiet och Miljöpartiet, har kommit överens om att inleda en reformering av lärarutbildningen. I januariavtalet står att antagningskraven ska höjas och att fler lärarledda timmar ska införas. Dessutom framgår det tydligt att längden på den kompletterande pedagogiska utbildningen, KPU, ska kortas ned och studietakten höjas. Möjligheten att jobba på en skola och studera till lärare parallellt ska också förbättras.

Universitets- och högskolerådet, UHR, har haft i uppdrag att bedriva en försöksverksamhet med lämplighetsprov för förskolläraryrket och lärarutbildning. Myndighetens analyser visar dock inte på några generellt positiva effekter av lämplighetsbedömningen, och UHR rekommenderar inte att detta genomförs vid antagning till lärarutbildningarna.

Men det är samtidigt av vikt att de som börjar studera till lärare också läser klart utbildningarna. UHR fick därför ett förberedande uppdrag att utveckla ett särskilt antagningsprov för ämneslärarutbildningen, som rapporterades i december 2018. Syftet med ett sådant prov är att mäta de sökandes motivation och drivkraft att bli lärare i syfte att minska avhoppet från ämneslärarutbildningen och att få fler studenter att läsa klart ämneslärarutbildningen. I rapporten föreslår UHR en rad åtgärder för hur genomströmningen på ämneslärarutbildningen kan ökas och avhoppet minskas. Min ambition och vilja är att rådets rapport kommer att beaktas i det arbete med att reformera lärarutbildningen som ska göras i enlighet med januariavtalet.

I juli 2018 gav regeringen Universitets- och högskolerådet i uppdrag att utreda och föreslå hur en modell med högre krav för särskild behörighet skulle kunna utformas. Myndigheten ska redovisa uppdraget senast den 29 maj 2019. Resultatet av detta arbete ser jag som en viktig grund för att höja antagningskraven till lärarutbildningen.

Vi har ett stort och viktigt arbete framför oss. Jag ser fram emot givande och konstruktiva diskussioner och ett gott samarbete oss partier emellan för att uppnå det som är våra gemensamma mål.

Anf. 76 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Tack, statsrådet Matilda Ernkrans, för svaret! Lärarutbildningen är, om man slår ihop den nationellt, den största utbildningen på våra lärosäten. Den är helt avgörande för vår välfärd och utveckling som utbildningsnation. Kvaliteteten och genomströmningen och huruvida vi lyckas med detta får oerhörda konsekvenser för hela vår framtid med tanke på att det är de som kommer ut från lärarutbildningen som kommer att undervisa morgondagens läkare, lärare och även statsråd.

Fru talman! Men det finns också ett problem som vi vill uppmärksamma. Det handlar om att vi ser färre sökande samtidigt som antalet platser har utökats vid landets universitet. Vi ser också totalt sett att färre tar lärarexamen från lärarutbildningen. Universitetskanslersämbetet, före detta Högskoleverket, som granskar kvaliteten säger också detta och varnar för att det finns en risk för sjunkande behörighet bland lärare och förskollärare.

Parallellt med rekryteringen till lärarutbildningen har vi lärarbrist i Sverige. Vi behöver fram till 2031 ungefär 187 000 lärare och förskollärare, varav ungefär 80 000 i absolut närtid, alltså inom fem år. Samtidigt vet vi att 38 000 lärare är utanför skolan och gör någonting annat. Men dem kan vi inte prata om i dag, för nu pratar vi om lärarutbildningen.

Därför har jag ställt ett antal frågor när det gäller antagningskraven. Vilka konsekvenser får det, till exempel, när antalet platser har expanderat så mycket? Vi är kritiska till det. Jag vill fråga statsrådet om hon och regeringen avser att skärpa utbudet eller att bara fortsätta expandera. Ju fler platser och ju färre sökande per plats, desto sämre konkurrens. Det blir ingen konkurrens, och ungdomar, studenter och även äldre sökande, naturligtvis, som ibland har dåliga förkunskaper för gymnasiet kommer in i alla fall. Det gör att kvaliteten försämras och att vi ser rätt stora avhopp från lärarutbildningen.

Den andra frågan, som jag är särskilt intresserad av, är det här med lämplighetstest vid antagningen. Jag vet att Universitets- och högskolerådet har avrått regeringen från att gå vidare med det här, men jag har faktiskt besökt Högskolan i Jönköping, fru talman, som har bestämt sig för att permanenta lämplighetstestet. Det de berättade för mig är att det har haft väldigt positiva effekter både på vilka som söker sig till utbildningen och på genomströmningen. Jag vill veta vad statsrådet tycker i den frågan, för det fick jag inte riktigt veta i svaret som gavs här.

Anf. 77 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Först vill jag instämma med Roger Haddad om att lärarbristen är en stor utmaning. Jag vill också instämma i det som ledamoten för fram om att lärarna är en av de viktigaste yrkesgrupper som vi har att utbilda i vårt land. Vi behöver helt enkelt fler skickliga lärare i våra klassrum för att våra barn ska få med sig de kunskaper som de har rätt till men också för att vi ska fortsätta att vara en ledande kunskapsnation. Av den anledningen är jag väldigt glad över att vi gemensamt i det januariavtal som vi socialdemokrater, liberaler, centerpartister och miljöpartister har att vårda är tydliga med att vi vill reformera lärarutbildningen och att vi vill skärpa antagningskraven. Jag tycker, precis som Roger Haddad, att det ska vara de allra bästa som blir lärare i våra skolor.

Med det sagt skulle jag också vilja säga att det är viktigt att vi som politiker jobbar för att stärka bilden av hur det är att vara lärare och av läraryrket. Därför är det också viktigt att visa att lärarlönerna faktiskt ökar nu och att fler vill bli lärare. Som jag sa inledningsvis har vi de senaste åren faktiskt legat på historiskt höga nivåer vad gäller antalet sökande och antalet nybörjare till våra lärarutbildningar. Det visar att många vill studera till lärare i Sverige, och det ska vi vara rädda om. Vi behöver *alla* som vill bli lärare och fler därtill om vi ska kunna ta oss an den utmaning som lärarbristen innebär.

Det vi också kan ha med oss är att det till exempel var fler studenter med ett meritvärde på minst 20,0 som antogs till lärarutbildningarna än till läkarprogrammen. Men med det sagt ser jag verkligen fram emot det arbete som vi har att göra när det gäller att skärpa antagningskraven.

Som jag sa i min inledning vet jag att Liberalerna och Roger Haddad är mycket intresserade av det här med lämplighetstest, men jag tycker att vi i det samtal och i den diskussion som vi ska ha gemensamt när det gäller hur vi ska ta oss an en skärpning av antagningskraven måste vara noga. Jag tycker att vi ska använda oss av de rapporter som vi har fått från UHR, och jag tycker också att vi ska avvakta och vänta på den rapport som kommer om det som man nu utreder om särskilda antagningskrav. Vi vet också att det nu under våren kommer en utvärdering av kvaliteten på lärarutbildningarna på våra högskolor och universitet.

Allt detta menar jag är viktigt för att vi seriöst ska kunna ta oss an det fortsatta arbetet med att se till att fler vill och kan bli lärare i Sverige. Det är ett gemensamt engagemang vi har, och vi ska göra det här på allra bästa sätt.

Anf. 78 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Jag fick tyvärr inte svar på mina frågor av statsrådet. Jag hade frågor om kvaliteten och att det är stora avhopp på flera inriktningar. Det kan vara avhopp, eller egentligen kvarvaro, på upp till 50 procent. När man går in och tittar på hur många av lärarstudenterna som är kvar tre fyra terminer in i utbildningen ser man att hälften helt plötsligt är borta. Det är jätteallvarligt, och det är från en fortsatt låg nivå när det gäller rekryteringen.

Vi skulle enligt Universitetskanslersämbetet behöva ha 8 500 fler studenter per år som påbörjar lärarutbildningen för att över huvud taget ha en chans att komma i kapp när det gäller rekryteringsbehovet i landet och för att angripa lärarbristen – parallellt med alla andra saker som kommuner och staten kan göra för att höja yrkets attraktivitet. Men den här debatten handlar om kvaliteten och genomströmningen på lärarutbildningen.

Jag vill fortfarande veta: Tänker regeringen skärpa till antalet utbildningsplatser? Vi är kritiska till den inriktning som Socialdemokraterna har haft där man fortsätter att utöka antalet platser. Det leder till, återigen, att sökande med låga poäng eller bristande förkunskaper kommer in på grund av att det inte finns konkurrens om platserna på lärarutbildningen.

När det gäller lämplighetstest vet jag vad jag och Liberalerna tycker, men jag vill veta vad regeringen och statsrådet tycker. Vi anser nämligen att det ska införas ett krav på lämplighetstest på alla lärarutbildningar och på alla inriktningar så långt det går i hela landet. Vi menar att kraven skulle kunna skärpas genom att införa ett lämplighetstest. Det räcker inte att ha

väldigt höga betyg, utan man ska vara motiverad och lämplig för att kunna fungera i en klassrumssituation. Jag vidhåller min fråga och vill gärna veta vad regeringen och statsrådet tycker.

Prot. 2018/19:54
15 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 79 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Det får väl ligga i betraktarens öga – och öra – huruvida man tycker att statsrådet ger svar på ledamotens frågor eller inte. Jag tycker att jag ger rimliga och rätt genomtänkta svar på de frågor som jag får av ledamoten i den kontext där vi faktiskt vet att vi gemensamt kommer att göra ett jobb för att skärpa antagningskraven till lärarutbildningen.

Jag håller med Roger Haddad när jag säger att vi måste arbeta med att hitta rätt insatser för att fler ska läsa klart lärarutbildningarna. Sverige behöver fler kompetenta lärare. Det är rätt och riktigt att utbildningarna är krävande, men att vara lärare är ju ett av vårt samhälles viktigaste jobb. Det är viktigt att de som tas in på lärarutbildningen faktiskt har den kunskap och kompetens som krävs för att klara examen, och det var också därför som den tidigare regeringen inledde ett arbete med konkreta förslag för att höja kraven för att läsa till lärare. Det var dem jag redovisade i min inledning och som jag tycker ska ligga till grund när vi nu tar oss an det som är vår gemensamma uppgift inom januariavtalet, nämligen att höja antagningskraven på lärarutbildningen och reformera lärarutbildningen.

Vi dock ska också ha med oss att det finns en stor variation. Ledamoten har helt rätt i att när det gäller ämneslärarutbildningarna finns det problem med kvarvaron, som det heter. Men när det gäller förskollärarutbildningarna ligger de inom normalspannet för programutbildningar. Det ser alltså olika ut när det gäller lärarutbildningen.

Jag tror framför allt att det handlar om, som jag sa tidigare, att vi har ett ansvar som politiker när det gäller att understödja läraryrket, tala om det som ett av våra viktigaste yrken och försöka stärka både läraryrket och utbildningen. Av den anledningen inledde regeringen redan under förra mandatperioden den första kvalitetsutvärderingen av lärarutbildningarna, för det är viktigt att hålla koll på att kvaliteten upprätthålls på våra lärarutbildningar. Samtidigt är jag övertygad om att ska vi klara av att utbilda fler lärare är möjligheten att det faktiskt finns utbildningsplatser en ganska grundläggande del.

Jag tror också att vi behöver jobba mer med det som också finns med i januariavtalet och som vi redan har inlett arbetet med, nämligen fler vägar in till läraryrket. Vi arbetar mer med kompletterande pedagogisk utbildning. Vi har redan inlett det arbetet, och det har också gett goda resultat i det som vi har kunnat utvärdera. Det är faktiskt fler som klarar sin lärarexamen om de går via KPU, som det heter. Att höja studietakten och ha en lite kortare KPU är också sådant som vi gemensamt har sagt att vi ska jobba vidare med.

Jag menar att vi har ett gemensamt ansvar här. Det finns mycket arbete som är igång. Och med vårt engagemang i de här frågorna kan vi tillsammans göra det här ännu bättre, så att vi får fler riktigt skickliga lärare och som också examineras som lärare.

Anf. 80 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Det handlar delvis om läraryrkets attraktivitet. Men fokus är inte på högre lärarlöner. Jag har nämnt att 38 000 utbildade lärare av olika anledningar inte längre är kvar i yrket. Huvudanledningen till att man har lämnat yrket är, som jag nämnde i den tidigare debatten, bristande arbetsmiljö och dåliga villkor. Det är klart att det måste hanteras av inte minst huvudmännen. Men staten kan också stimulera genom karriärmöjligheter, utbildningsmöjligheter, kompetenssatsningar och så vidare.

Problemet är i grunden inte antalet platser på lärarutbildningen. Jag vidhåller det. Liberalerna anser inte att det brister när det gäller antalet platser vid landets lärosäten. Det är i dag för lätt att komma in på många inriktningar på lärarutbildningen. Ett ännu större problem är, säger Universitetskanslersämbetet, att många hoppar av efter två tre terminer på grund av dåliga förkunskaper. Det är alltså inte antalet platser som är problemet.

När det gäller lämplighetstest och antagningskrav har statsrådet nu en tredje chans att besvara Liberalernas fråga. Vi vill ha ett lämplighetstest till alla lärarutbildningar, så långt det går, i hela landet. Tänker Socialdemokraterna och Miljöpartiet, den sittande regeringen, komma med ett sådant förslag till riksdagen i närtid?

Anf. 81 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Jag vill understryka att om vi ska klara av att få fler att vilja bli lärare, att fler ska välja att söka sig till lärarutbildningarna, behöver vi dels tala väl om läraryrket, dels se till att ge goda förutsättningar för läraryrket.

Ledamoten har helt rätt i att inte allt handlar om utbildningen. Det handlar också om situationen i skolan. Därför är det viktigt och bra att vi kan jobba vidare med trygghet och studiero i skolan. Det är bra att vi är överens om att vi behöver satsa på exempelvis lärarassistenter för att de som är lärare i skolan ska kunna ägna mer av sin tid åt lärande.

Jag tycker att det är bra att vi under den tidigare mandatperioden kunde höja lärarlönerna. Det är bra att vi har klarat av att vända utvecklingen. Några år tillbaka i tiden förlorade vi 10 000 anställda i våra skolor, och var femte lärare lämnade yrket av andra skäl än pension. Nu har vi fått 28 000 fler anställda inom skolan, och vi har vänt det så att det är historiskt många som vill läsa till lärare.

Vi har hittat nya sätt in i läraryrket via kompletterande pedagogisk utbildning och genom att man har fått möjlighet att arbeta på en skola och läsa lärarutbildningen parallellt. Det är något som jag tror att vi behöver fortsätta utveckla.

Allt detta hör samman. Och vi måste få till det här på ett bra och klokt sätt inför framtiden, så att vi kan kombinera höjda antagningskrav till lärarutbildningar – det är nämligen de bästa som ska bli lärare – med att fler examineras som lärare. Det ser jag fram emot att jobba med tillsammans.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Följande dokument anmälades och bordlades:

Redogörelser

2018/19:ER1 Från Sveriges delegation vid Europarådets parlamentariska församling

2018/19:OSSE1 OSSE:s svenska delegations redogörelse om verksamheten 2018

2018/19:RS2 Redogörelse för verksamheten inom Parlamentariska församlingen för Unionen för Medelhavet (PA-UfM) och den svenska PA-UfM-delegationens arbete under 2018

2018/19:RS3 Redogörelse för verksamheten inom Interparlamentariska unionen (IPU) och den svenska delegationens arbete under 2018

§ 18 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 14 februari

2018/19:73 Sverige som innovationsland

av *David Josefsson* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2018/19:74 Avskaffande av flygets skattesubvention

av *Jens Holm* (V)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2018/19:75 Oberoende rättsväsende och fria medier

av *Hans Wallmark* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:76 Fastighetsägarnas ansvar för gaturenhållning

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 14 februari

2018/19:217 Stort behov av försvarsplatser hos Migrationsverket

av *Markus Wiechel* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:218 Elförsörjning som riksintresse

av *Cecilie Tenfjord Toftby* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2018/19:219 En ny energikommission

av *Cecilie Tenfjord Toftby* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2018/19:220 Rättegångar mot katalanska självständighetsförespråkare

av *Yasmine Posio* (V)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:221 Underhåll av järnvägsnätet

av *Margareta Cederfelt* (M)
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2018/19:222 Skatteverket och delningsekonomin

av *Cecilia Widegren* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:223 Skatteverkets arbete med att bekämpa skattefusk

av *Cecilia Widegren* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:224 Brist på kompetens i energisektorn

av *Lotta Olsson* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2018/19:225 Tågresor för alla

av *Lars Beckman* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2018/19:226 Svenska kraftnät

av *Åsa Coenraads* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2018/19:227 It-driftssäkerhet i Sveriges skärgårdsområden

av *Hampus Hagman* (KD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

§ 20 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 14 februari

2018/19:160 Skydd vid tjänsteutövning

av *Åsa Coenraads* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

§ 21 Kammaren åtskildes kl. 13.04.

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 11 anf. 36 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

§ 1	Avsägelse	1
§ 2	Anmälan om kompletteringsval	1
§ 3	Anmälan om ersättare	3
§ 4	Anmälan om ordförande i utskott	3
§ 5	Senaste dag för avlämnande av propositioner	3
§ 6	Ärende för hänvisning till utskott	3
§ 7	Svar på interpellation 2018/19:50 om el- och gasbilar	3
	Anf. 1 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	3
	Anf. 2 JENS HOLM (V)	4
	Anf. 3 RICKARD NORDIN (C)	5
	Anf. 4 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	6
	Anf. 5 JENS HOLM (V)	7
	Anf. 6 RICKARD NORDIN (C)	8
	Anf. 7 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	8
	Anf. 8 JENS HOLM (V)	9
	Anf. 9 Miljö- och klimatminister ISABELLA LÖVIN (MP)	10
§ 8	Svar på interpellation 2018/19:19 om återfallsförbrytare som går fria	10
	Anf. 10 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	10
	Anf. 11 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....	11
	Anf. 12 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	12
	Anf. 13 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....	13
	Anf. 14 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	14
	Anf. 15 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....	15
	Anf. 16 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	15
§ 9	Svar på interpellation 2018/19:53 om Lantmäteriets verksamhet	16
	Anf. 17 Statsrådet PER BOLUND (MP)	16
	Anf. 18 LARS BECKMAN (M).....	17
	Anf. 19 Statsrådet PER BOLUND (MP)	18
	Anf. 20 LARS BECKMAN (M).....	19
	Anf. 21 Statsrådet PER BOLUND (MP)	20
	Anf. 22 LARS BECKMAN (M).....	21
	Anf. 23 Statsrådet PER BOLUND (MP)	22
§ 10	Svar på interpellationerna 2018/19:4 och 21 om utvecklingen i Venezuela	23
	Anf. 24 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	23
	Anf. 25 KERSTIN LUNDGREN (C)	24
	Anf. 26 LUDVIG ASPLING (SD)	25

Anf. 27	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	26
Anf. 28	KERSTIN LUNDGREN (C)	27
Anf. 29	LUDVIG ASPLING (SD)	28
Anf. 30	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	29
Anf. 31	KERSTIN LUNDGREN (C)	29
Anf. 32	LUDVIG ASPLING (SD)	30
Anf. 33	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	30
§ 11	Svar på interpellation 2018/19:65 om förföljelse av kristna i världen	30
Anf. 34	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	30
Anf. 35	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	32
Anf. 36	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	33
Anf. 37	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	34
Anf. 38	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	35
Anf. 39	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	35
Anf. 40	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	36
§ 12	Svar på interpellation 2018/19:47 om åtgärder mot frånvaro	36
Anf. 41	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	36
Anf. 42	MARIA STOCKHAUS (M)	37
Anf. 43	MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	38
Anf. 44	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	38
Anf. 45	MARIA STOCKHAUS (M)	39
Anf. 46	MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	40
Anf. 47	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	41
Anf. 48	MARIA STOCKHAUS (M)	42
Anf. 49	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	42
§ 13	Svar på interpellation 2018/19:48 om mobiltelefonförbud i klassrum	43
Anf. 50	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	43
Anf. 51	MARIA STOCKHAUS (M)	43
Anf. 52	MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	44
Anf. 53	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	45
Anf. 54	MARIA STOCKHAUS (M)	45
Anf. 55	MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	46
Anf. 56	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	47
Anf. 57	MARIA STOCKHAUS (M)	48
Anf. 58	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	48
§ 14	Svar på interpellation 2018/19:49 om avgiftsfria nationellt godkända idrottsutbildningar	49
Anf. 59	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	49
Anf. 60	MARIA STOCKHAUS (M)	50
Anf. 61	ALEXANDRA ANSTRELL (M)	51
Anf. 62	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	52
Anf. 63	MARIA STOCKHAUS (M)	52
Anf. 64	ALEXANDRA ANSTRELL (M)	53
Anf. 65	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	54
Anf. 66	MARIA STOCKHAUS (M)	54
Anf. 67	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	55

§ 15 Svar på interpellation 2018/19:35 om kritik mot lärare som följer skollagen	56
Anf. 68 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	56
Anf. 69 ROGER HADDAD (L).....	57
Anf. 70 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	58
Anf. 71 ROGER HADDAD (L).....	58
Anf. 72 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	59
Anf. 73 ROGER HADDAD (L).....	60
Anf. 74 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	61
§ 16 Svar på interpellation 2018/19:51 om rekryteringen till lärarutbildningen	62
Anf. 75 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	62
Anf. 76 ROGER HADDAD (L).....	63
Anf. 77 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	63
Anf. 78 ROGER HADDAD (L).....	64
Anf. 79 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	65
Anf. 80 ROGER HADDAD (L).....	66
Anf. 81 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	66
§ 17 Bordläggning.....	67
§ 18 Anmälan om interpellationer.....	67
§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	67
§ 20 Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	68
§ 21 Kammaren åtskildes kl. 13.04.....	68

Prot. 2018/19:54
15 februari
